

Н І К В У Й Ч И Ч

КНИЖКИ, ЩО
НАДИХАЮТЬ

ЖИТТЯ БЕЗ ОБМЕЖЕНЬ

ШЛЯХ ДО НЕЙМОВІРНО ЩАСЛИВОГО ЖИТТЯ

Н І К В У Й Ч И Ч

КНИЖКИ, ЩО
НАДИХАЮТЬ

ЖИТТЯ БЕЗ ОБМЕЖЕНЬ

ШЛЯХ ДО НЕЙМОВІРНО ЩАСЛИВОГО ЖИТТЯ

Нік Вуйчич
Життя без обмежень
Шлях до неймовірно щасливого життя

Богові: Отцю, Синові та Святому Духові.

Також хотів би присвятити цю книжку родині Тотів із Сан-Дієго, штат Каліфорнія. Я вдячний їм за наріжний камінь віри, що його Філ встановив у моєму житті. Його неймовірна прихильність до євангелізму поклала початок мого нового життя.

Вступ

Звати мене Нік Вуйчич. Маю двадцять сім років. Я народився без рук і ніг, та на долю не нарікаю.

Я мандрую світом, аби надихнути мільйони людей. Я закликаю всіх озброїтися вірою, надією, любов'ю та сміливістю і здолати всі перепони, що стоять на шляху до здійснення мрій. У цій книжці я розповім про свій шлях. Певна річ, переді мною поставали певні перешкоди, та більшість із них знайома кожному. Я хочу надихнути вас на здолання власних проблем і незгод. Хочу, аби ви знайшли *власну* мету життя. Ваше життя мусить бути прекрасним.

Нам часто здається, що життя несправедливе. Скрута і складні обставини змушують нас сумніватися в собі й призводять до розпачу. Я добре це знаю. Та в Біблії мовиться: «І в скруті шукай щиру радість». І на засвоєння цього уроку в мене пішло декілька років. Але тепер я чудово це розумію, і на власному досвіді допоможу вам усвідомити, що найтяжче в житті – самих себе збагнути і своїми дарами поділитися з ближнім.

Мої батьки – ревні християни. Та коли у них з'явився я, дитина, що не мала ані рук, ані ніг, вони засумнівалися в Богові: з якою метою він створив мене? Спершу вони думали, що така людина, як оце я, не має надії на майбутнє. Їм здавалося, що я ніколи не зможу жити нормальним, повним життям.

Та сьогодні моє життя перевершує те, про що ми навіть не мріяли. Щодня я спілкуюся з багатьма людьми телефоном, електронною поштою, з допомогою смс-повідомлень і в Twitter. Люди підходять до мене в аеропортах, готелях і ресторанах. Вони обіймають мене і кажуть, що я змінив їхнє життя. Це справжня благодать Господня. Я *неймовірно* щасливий.

Ми з батьками навіть не уявляли, що моя вада – мій «тягар» – може стати благословенням, а інвалідність відкриє переді мною неймовірні можливості, дозволивши спілкуватися з іншими людьми, підтримувати їх,

розуміти їхній біль і дарувати їм розраду. Так, мені нелегко ведеться, та я маю люблячих родичів, Господь дав мені жвавий розум і вселив у мою душу глибоку і щиру віру. Я відверто поділюся з вами тим, як після пережитих незгод до мене прийшли віра і усвідомлення сенсу життя.

У підлітковому віці (а в цей період усі ми замислюємося над своїм майбутнім), мене охоплював відчай. Здавалося, я вже ніколи не стану «нормальним». А вдавати, що моє тіло – таке саме, як і у моїх однолітків, неможливо. Я намагався займатися звичайними хлоп'ячими справами – плавати або кататися на скейтборді, та вкотре впевнювався, що в світі багато того, чого я просто неспроможний зробити.

Жорстокі діти називали мене почварою і не хотіли спілкуватися зі мною. Я ж почувався звичайнісіньким хлопчиком і хотів бути таким, як усі. Та мені це було не під силу. Я хотів, щоб зі мною дружили, але цього не відбувалося. Я хотів бути звичайним, однак і це не виходило. Я бився головою об стіну. У мене боліло серце. Я був пригнічений, нещасний, не бачив сенсу жити, страждав від того, що приречений вічно бути тягарем для близьких, мене опосідали чорні думки. Я почувався самотнім навіть тоді, коли поруч зі мною були мої рідні. Але я жорстоко помилявся. Те, чого я не знав у чорні дні мого дитинства, могло б вистачити на книжку. Ту, що її ви зараз тримаєте у руках. Я хочу показати шлях по той бік горя, де ви станете сильнішими, наполегливішими, сповнені бажання змінити власне життя так, як ви навіть і не мріяли.

Коли ви маєте бажання і прагнення щось зробити, і якщо на це «щось» є ласка Божа, ви неодмінно досягнете свого. І це дуже важливо! Правду сказати, я й сам не завжди у це вірив. Якщо ви бачили якусь із моїх бесід в Інтернеті, то напевно відчули, що щастя, яке мене сповнює, – це результат тривалої праці. Спершу я не мав того, чого потребував. І те, чого мені бракувало, я знайшов згодом. Отже, щоб жити без обмежень, я потребую:

- Потужного відчуття сенсу життя.
- Непохитної надії.
- Віри в Бога і в нескінченну Його милість.
- Любові й прийняття самого себе.

- Правильного ставлення до життя.
- Сили духу.
- Готовності до змін.
- Сильного серця.
- Готовності шукати можливості.
- Здатності оцінювати ризики і сміятися над життям.
- Бажання служити людям.

Кожен розділ цієї книжки присвячений одному з пунктів мого списку. Я спробую розповісти вам про них так, щоб можна було скористатися ними на шляху до повноцінного й осмисленого життя. Я написав цю книжку, тому що хочу поділитися з вами любов'ю Господа, і щоб ви відчували радість і щастя, що їх Він призначив для вас.

Якщо ви – один із тих, для кого кожен день – тяжка боротьба, пам'ятайте, що в моєму житті була не лишень боротьба. А ще й відчуття сенсу і мети життя, завдяки чому життя моє стало таким, про яке я навіть мріяти не міг.

Будь-хто впродовж свого життя переживає важкі моменти. Людина падає, і, здається, що вже не стане сил звестися на ноги. Мені знайоме це відчуття. Воно знайоме нам усім. Життя – непроста річ. Та долаючи перепони, ми загартовуємося, і повинні бути вдячні за те, що перед нами відкриваються нові можливості. Важливо також, як людина впливає на довколишніх, і те, як вона завершує свій шлях.

Я люблю власне життя так само, як і ваше. І перед нами відкриваються неймовірні можливості.

То що скажете, друзі? Вирушаймо цим шляхом разом?

Розділ 1

Як не можете дочекатися дива – створіть його

На YouTube ви знайдете моє відео, де я катаюся на скейтборді, серфінгу, займаюся музикою, б'ю по м'ячику для гольфу, падаю, підводжуся, спілкуюся з людьми. А найприємніше те (ви побачите), як мене обіймають відомі й знамениті люди.

Для пересічної людини це звичайнісінькі речі, чи не так? То чому ж люди переглянули моє відео *мільйони* разів? Мені здається тому, що попри фізичні обмеження я живу так, наче й не маю ніяких обмежень.

Досить часто люди вважають, що інваліди – бездіяльні й слабкі, а ще, можливо, навіть озлоблені й відлюдькуваті. Мені подобається дивувати їх тим, що я веду дуже активний і часом навіть екстремальний спосіб життя.

Серед сотень коментарів до мого відео найчастіше трапляється такий: «Коли вже такий хлопець може бути щасливим, я замислився, чому ж часом мені так шкода себе... чому іноді мені спадає на думку, що я не достатньо гарний, не достатньо привабливий тощо. Як такі думки можуть опосідати мою голову, коли цей хлопець без рук і ніг **ЩАСЛИВИЙ?!**».

Мене часто запитують: «Ніку, і як тільки тобі вдається бути щасливим?». Можливо, вам доводиться боротися з певними власними проблемами, тому спершу я дам вам загальну відповідь:

Я пізнав щастя, коли зрозумів, що попри свою недосконалість, все ж можу бути ідеальним Ніком Вуйчичем. Мене створив Бог відповідно до власних планів, що їх Він мав тільки на мене. Не хочу сказати, що мені не потрібно удосконалюватися. Навпаки, я постійно намагаюся поліпшити себе, щоб успішніше служити Господові й світу!

Я вірю в те, що в моєму житті немає обмежень. І хай там які б проблеми вас не гнітили, я хочу, щоб ви ставилися до свого життя так само, як я. Починаючи нашу спільну мандрівку, будь ласка, подумайте

про обмеження, що їх ви створили для себе самі або дозволили створити іншим людям. А тепер подумайте, як би воно було, коли б раптом зникли ці обмеження? Як склалося б ваше життя, коли б ви могли *все*?

Я – справжній *інвалід*, однак живу *повним* життям. Унікальний стан відкрив переді мною унікальну можливість – можливість спілкуватися з тими, кому важко. Тільки уявіть, які можливості відкриваються перед вами!

Ми занадто часто повторюємо собі про те, що не достатньо розумні, вродливі або талановиті, щоб реалізувати свої мрії. Ми покладаємося на оцінку інших людей, обмежуючи власні можливості. Хіба може щось бути гірше! Та ось так міркуючи, ви обмежуєте плани *Бога*, що їх Він приготував для вас! Ви ж бо є Його творінням. Він створив вас для певної мети.

Відмовляючись від власних мрій, ви обмежуєте силу Бога. Ви не можете обмежувати власне життя, позбавляючи себе у такий спосіб Його любові!

Я маю вибір. Ви маєте вибір. Ми можемо жити самими розчаруваннями і нестатками, відчувати гіркоту, гнів і смуток. Та, наразившись на життєві незгоди і неприємних людей, ми здатні вчитися на власному досвіді, рухатися вперед і брати на себе відповідальність за своє щастя.

Як і всяке Боже творіння, ви прекрасні й дорогоцінні. Ви заслуговуєте на всі діаманти на світі і навіть більше. Ми з вами створені для того, щоб стати тими, ким повинні стати! Мета нашого життя – прагнення стати кращою людиною, розширити свої межі та мріяти про Велике. Не завжди ваш шлях буде встелений трояндами, і ви не маєте рухатися ним, як танк. Та однак життя прекрасне. Я хочу сказати вам: хай якими були ваші життєві обставини, поки ви дихаєте, ви можете зробити свій внесок у це життя.

Я не маю змоги покласти руку вам на плече, але здатний з вами щиро поговорити. Хай яким жахливим здавалося вам життя, завжди є надія. Хай якими сумними були обставини, попереду на вас чекає щось хороше. Хай які потужні постають завади на вашому шляху, ви зможете

їх здолати. Бажання змінитися ще не означає змінитися насправді. Все ваше життя може змінити тільки рішення негайно діяти!

Все, що робиться – на краще. Я впевнений в цьому, адже підтвердженням цього є моє життя. Що може бути доброго у житті безрукого і безногого інваліда? Дивлячись на мене, люди розуміють, з чим я зіткнувся, які труднощі й перешкоди подолав. Вони хочуть говорити зі мною, надихатися моїм прикладом. Вони дозволяють мені ділитися з ними моєю вірою, дарувати надію, вселяти їм любов.

Такий мій внесок у це життя. Дуже важливо усвідомлювати власну значущість. Знайте, що ви теж можете зробити свій внесок. Якщо зараз ви засмучені й пригнічені, в цьому немає нічого особливого. Пригніченість – ознака того, що ви хочете від життя більшого, ніж маєте зараз. І це добре. Дуже часто життєві негаразди підказують нам, якими ми повинні бути насправді.

Цінність життя

Я далеко не одразу збагнув, що ж доброго в тому, що я народився саме таким. Коли моя мама завагітніла, їй було двадцять п'ять років. За професією акушерка, вона працювала медсестрою в пологовому будинку і дбала про сотні матерів і немовлят. Завагітнівши, вона відразу ж стала стежити за своїм харчуванням, з обережністю ставилася до ліків, не пила алкоголю, не вживала аспірин та інші знеболювальні. Вона звернулася до найкращих лікарів, і вони запевнили її у нормальному перебігові вагітності.

Та однак її щось непокоїло. У міру наближення пологів мама кілька разів ділилася своєю тривогою з чоловіком. Весь час повторювала: «Сподіваюся, з дитиною все буде гаразд».

Під час двох ультразвукових досліджень лікарі не помітили нічого незвичайного. Вони сказали моїм батькам, що у них буде хлопчик, та й словом не проходили про те, що у дитини немає кінцівок! Я народився 4 грудня 1982 року. Спершу мамі мене не показали, але вона відразу ж запитала у лікарів: «З дитиною все гаразд?». У відповідь ані слова. Спливав час, а мамі все ще не показували немовляти. Вона відчувала недобре. Лікарі не поспішали вручити їй дитину: викликали педіатра, відійшли в дальній кут кімнати і стали оглядати мене й радитися. Коли мама почула мій голосний плач, заспокоїлася. Та батько, який ще під час пологів помітив, що у мене немає руки, відчув запаморочення, і його вивели із приміщення.

Сестри і лікарі були вражені моїм виглядом. Вони швидко закутали мене в пелюшки. Мама бачила, як засмутилися медики. «Що сталося? – запитала вона. – Скажіть, що з моєю дитиною?».

Лікар не відповідав, але мама наполягала. І тоді він обмежився медичним терміном: «Фокомелія».

Мама все зрозуміла, не могла в це повірити. Фокомелія – це каліцтво, відсутність кінцівок.

А тим часом мій батько перебував у коридорі, на самоті зі страшними думками про те, що сталося з його дитиною. Коли педіатр вийшов, щоб із ним поговорити, він розридався: «Мій син, що з ним? У нього і справді немає руки?».

«Ні, – щонайм'якше відповів педіатр. – У вашого сина немає ані рук, ані ніг».

У батька підкосилися коліна. Він упав на стілець і не міг говорити. Та згодом гору взяв інстинкт чоловіка і батька. Він кинувся у палату, щоб сказати дружині про це, перш ніж вона побачить дитину. Та мама вже все знала і гірко плакала. Лікарі запропонували їй взяти мене на руки, але вона відмовилася і веліла мене забрати.

Сестри плакали, акушерка плакала. І, певна річ, я також плакав! Нарешті вони показали мене мамі. Мама не могла знести цього видовища: у її дитини не було кінцівок.

«Заберіть його, – сказала вона. – Я не хочу торкатися до нього і бачити його».

Батько й досі шкодує про те, що лікарі не дали йому можливості правильно підготувати дружину. Коли вона заснула, він прийшов до мене в дитячу, а потім повернувся до дружини і сказав їй: «Він такий гарненький». Батько запитав, чи не хоче мама подивитися на мене, але вона була занадто приголомшена. Він зрозумів її почуття і поставився до них із повагою.

Моє народження стало для батьків і нашого приходу не святом, а величезним горем. «Якщо Бог – Бог люблячий, – говорили люди, – то чому ж Він дозволяє такому статися?».

Горе моєї матусі

Народження первістка – чудовий привід для згуртування сім'ї. Та коли народився я, моїй матері ніхто не надіслав квітів. Це вразило її та посилило відчай.

Вся в сльозах, вона питала у мого батька: «Невже я не заслужила квітів?». «Вибач мені, – відповів він. – Звісно, ти їх заслужила!». Він пішов у квітковий магазин і повернувся з прекрасним букетом.

Про все це я довідався, коли мені виповнилося зо тринадцять років. Тоді я почав розпитувати батьків про моє народження і про їхню реакцію на те, що я народився без рук і ніг. В той день мені було тяжко у школі. Я розповів про це мамі, і вона плакала разом зі мною. Я сказав їй, як страждаю через те, що не маю рук і ніг. Вона витерла мої сльози і сказала, що вони з батьком вірять в те, що у Господа є для мене якийсь план, і дуже скоро Він його відкриє. Я й далі розпитував батьків. Мої питання були продиктовані звичайною цікавістю. Крім того, цікаві однокласники весь час дошкуляли мені розпитуваннями.

Спершу мене лякало те, що могли повідати батьки. І справді, їм було важко розповісти все. Я не хотів влаштовувати їм допит. Попервах мама й тато були дуже обережні й намагалися мене всіляко захистити. Та я зростав і розпитував їх дедалі наполегливіше. І тоді, зрозумівши, як мені важко, вони розповіли мені про свої почуття і страхи. Почувши, що мама не хотіла взяти мене, новонародженого, на руки, я дуже засмутився (це м'яко кажучи). Як я міг іще почуватися, коли довідався, що навіть власна мати знехтувала мною... Певна річ, я страждав.

Уявіть себе на моєму місці: дуже боляче почуватися зневаженим... Але потім я подумав про те, що зробили для мене мої батьки за цей час. Вони багато разів доводили мені свою любов. До моменту цієї розмови я був уже досить дорослим, щоб подивитися на проблеми очима матері. Перебіг її вагітності був нормальним, і лише інтуїція підказувала: щось не так. Вона була вражена і налякана. Як я повівся б на її місці? Не

впевнений, що зміг би впоратися з цим горем так само, як вони. Я поділився з ними своїми думками, і ми знову занурилися в спогади.

Добре, що ми почекали з цією розмовою. До цього часу я вже напевне знав, що батьки мене люблять. Ми продовжували ділитися своїми почуттями і страхами. Батьки допомогли мені зрозуміти: вони свято увірували в те, що Бог створив мене таким задля якоїсь мети. Я був дуже наполегливою і завзятою дитиною. Мої вчителі, батьки інших дітей і сторонні люди часто говорили моїм батькам, що моє ставлення до життя надихає їх. А я усвідомлював, що хай як мені було важко, багатьом ведеться ще важче.

Сьогодні я багато подорожую світом і бачу жахливі страждання. І вдячний за те, що у мене все склалося саме так, а не інакше. Я не зосереджуюся на тому, чого мені бракує. Я бачив дітей-сиріт, які страждають жахливими захворюваннями, бачив молодих жінок, котрі потрапили у сексуальне рабство, бачив чоловіків, що опинилися у в'язниці через те, що вони були занадто бідні, щоб сплатити свої борги. Страждання є скрізь і часом вони нестерпні. Та навіть у найжахливіших нетрях, в серці найстрашніших трагедій є люди, яким вдавалося не тільки вижити, а й залишатися щасливими. У нетрях Міста Сміттярів, на околиці столиці Єгипту Каїра, я ніяк не сподівався побачити радість. Квартал Маншит Нассер притулювся на прямовисній скелі. Назва кварталу дуже точно відповідає смороду, що шириться його вулицями. Більша частина з п'ятдесяти тисяч жителів Міста Сміттярів днями тиняється вулицями Каїра, збирає сміття, звозить додому й сортує його. Щодня люди порпаються в горах сміття, залишеного вісімнадцятьма мільйонами жителів столиці, сподіваючись знайти щось таке, що можна продати, переробити або хоч якось використати.

На вулицях я бачив купи сміття і смердючих залишків. Здавалося б, люди, що живуть тут, повинні бути охоплені відчаєм... Їхнє життя і справді важке. Але ті, з ким я зустрічався, дбали одне про одного, були щасливі й сповнені віри. Єгипет на дев'яносто відсотків мусульманська країна. Місто Сміттярів – єдиний переважно християнський квартал

Каїра. Майже дев'яносто вісім відсотків цього кварталу – християни-копти.

Я бачив безліч нетрів по всьому світу. Каїрські нетрі виявилися найжахливішими і найбільш відразливими. Та в цьому маленькому світі панувала неймовірно тепла і дружня атмосфера. У крихітній бетонній церкві послухати мене зібралися близько ста п'ятдесяти осіб. Коли я заговорив, то був вражений радістю і щастям, що їх випромінювали ці люди. Я рідко почувався таким щасливим, і буквально купався в їхній любові. Розпитував людей про те, як змінилося життя в районі завдяки волі Бога. Віра підносила їх над життєвими негараздами. Їхні сподівання були пов'язані не з земним життям, а з життям вічним. Вони вірили в дива і дякували Богові за те, що Він є і що Він робить для них. І я розповів їм, як Ісус змінив моє життя. Перед від'їздом ми залишили кільком сім'ям рис, чай і невелику суму грошей, на яку можна було б купити їжі на кілька тижнів. Ми привезли з собою спортивне спорядження, футбольні м'ячі та скакалки для дітей. Нас одразу ж запросили пограти з місцевими дітьми. Ми веселилися і раділи життю, хоча перебували у страшних нетрях. Ніколи не забуду цих дітей і їхні усмішки. Я вкотре впевнився, що щасливим можна бути за будь-яких обставин – треба тільки вірити в Бога.

Як бідні діти можуть сміятися? Як можуть радіти в'язні? Ці люди піднеслися над обставинами, які були поза їхнім контролем і розумінням. А потім зосередилися на тому, що *могли* зрозуміти і контролювати. Мої батьки вчинили так само: поклалися на слово Господа. Все в цьому житті робиться відповідно до Його плану і мети.

Родина віри

Батьки мої родом із Сербії (територія колишньої Югославії), обоє походять з суто християнських сімей, які емігрували в Австралію, коли вони були ще дітьми. Це довелося зробити, оскільки віра не дозволяла брати в руки зброю, а комуністичний режим переслідував їх. Свою віру вони могли сповідувати лише таємно. Крім того, вони страждали через брак фінансів, бо відмовлялися вступати до комуністичної партії, яка все контролювала в країні. У дитинстві мій батько часто голодував.

Після Другої світової війни мої дідусі й бабусі разом із тисячами сербських християн подалися до Австралії, США та Канади. Наші сім'ї опинилися в Австралії, де ніхто не заважав сповідувати свою віру. Інші родичі осіли в США і Канаді.

Мої батьки познайомилися в церкві Мельбурна. Душка, моя мати, вчилася на медсестру в Королівській дитячій лікарні Вікторії. Борис, мій батько, працював бухгалтером. Пізніше він став поєднувати роботу з пасторським служінням. Коли мені виповнилося сім років, батьки вирішили переїхати до США, де легше було дати раду з моєю інвалідністю. Мій дядько, Бата Вуйчич, займався будівельним бізнесом в Агура-Гілс, що за тридцять п'ять миль від Лос-Анджелеса. Бата завжди переконував мого батька, щоб він отримав робочу візу в США, а вже роботою дядько його забезпечив би. У районі Лос-Анджелеса жило багато християн-сербів, і було кілька церков, що не могло не вплинути на рішення моїх батьків. Батько довідався, що отримати робочу візу не так то й легко. Та однак він вирішив подати заяву, а поки ми перебралися за тисячу миль на північ, у Брізбен, штат Квінсленд, де клімат був сприятливіший для мене (крім інвалідності, я ще потерпав від сильної алергії).

Коли ми задумали переїхати до Сполучених Штатів, мені було вже близько десяти років і я вчився у четвертому класі. Батьки вважали, що я, мій брат Аарон і сестра Мішель перебуваємо у такому віці, коли нам буде легко пристосуватися до американської освітньої системи. Трирічну

робочу візу в США тато чекав півтора року. Нарешті, в 1994 році ми переїхали.

На жаль, через низку обставин переїзд до Каліфорнії виявився невдалим. Коли ми залишили Австралію, я вже вчився у шостому класі. Школа в Агура-Гілс виявилася переповненою. Мене змогли прийняти лише у великий клас. Навчання було складним, та й програма суттєво відрізнялася від австралійської. Я завжди навчався добре, а тут довелося по-справжньому боротися. Через різницю у програмах доводилося наздоганяти своїх однолітків. Крім того, уроки з різних предметів проходили в різних класних кімнатах (в Австралії ми навчалися в одному класі), і це ще більше ускладнювало моє життя.

Ми жили разом з родиною мого дядька – з його дружиною Ритою і їхніми шістьма дітьми. Хоча будинок був доволі просторим для Агура-Гілс, нам таки було тісно. Ми збиралися якнайшвидше переїхати у власний будинок, але ціни на житло виявилися набагато вищими, ніж в Австралії. Мій батько працював у свого брата. Мама не могла працювати медсестрою, бо більшість свого часу вона мусила приділяти дітям і їхньому навчанню. Вона навіть не подавала заявки на отримання ліцензії в Каліфорнії. Проживши три місяці в родині Бати, мої батьки вирішили, що переїжджати у США – невдала ідея. Мені було важко вчитися, батьки мали проблеми з оформленням медичної страховки для мене. Та й життя в Каліфорнії виявилось досить дорогим. Крім того, батькам здавалося, що отримати посвідку на проживання в США не вдасться. Адвокат їм сказав, що моя інвалідність може ускладнити ситуацію, оскільки влада сумніватиметься в тому, що сім'я зможе оплачувати медичні та інші витрати, пов'язані з цим.

Все як слід зваживши і проживши у США всього чотири місяці, батьки вирішили повернутися до Брізбена. Вони знайшли будинок практично там само, де жили до від'їзду, і всі ми повернулися до старої школи, до своїх друзів. Батько став викладати інформатику в технічному коледжі, а мама присвятила своє життя дітям і, переважно, мені.

Важка дитина

Не так давно батьки відверто поділилися зі мною власними страхами і жахами, що мучили їх після мого народження. Поки я ріс, вони, певна річ, навіть і словом не натякнули, що я – не та дитина, про яку вони завжди мріяли. Після пологів мама боялася, що взагалі не зможе дивитися на мене. Батько теж не був певен у моєму щасливому і безхмарному майбутньому. Якби я виявився безпорадним і нездатним упоратися з життєвими негараздами, то, як йому здавалося, ліпше б мені було померти. Батьки обговорювали різні можливості. Подумували навіть віддати мене: бабусі й дідусі були готові опікуватися мною. Та зрештою відкинули ці думки, вирішивши, що мусять самі ростити і виховувати мене. Вони зуміли вгамувати своє горе і вирішили зробити свого фізично неповноцінного сина максимально, наскільки це можливо, «нормальним». Батьки були глибоко віруючими людьми. Вони й далі вважали, що оскільки Бог створив мене таким, то на це були свої причини. Є рани, що швидше загоюються, коли людина рухається. Те саме можна сказати про життєві негаразди. Наприклад, ви втратили роботу. Або не складаються особисті стосунки. Можливо, накопичилися несплачені рахунки. Ніколи не псуйте собі життя наріканнями на несправедливість і випробування, що випали на вашу долю. Ліпше подивіться вперед. Можливо, на вас чекає нова, цікавіша і краще оплачувана робота. А ваші стосунки потребують оновлення, або, хтозна, ви невдовзі зустрінете прекрасну людину. Можливо, фінансові негаразди надихнуть вас на відкриття нових способів економії і заощаджень, і ви станете заможною людиною.

Ми не завжди здатні контролювати життєві обставини. Багато що відбувається не з нашої провини. Багато чого ви не в змозі зупинити. Можете або здатися, або продовжувати боротьбу за краще життя. Я раджу вам зрозуміти: все відбувається з певної причини. Все, що робиться, – на краще.

У дитинстві я був певен, що я – прекрасна дитина, така ж чарівна і улюблена, як всі діти на землі. Я не розумів, що відрізняюся від інших, не усвідомлював, що в моєму житті буде чимало проблем. І це щасливе невідання було моїм благословенням.

На нашу долю випадає стільки випробувань, скільки ми здатні подолати. Повірте мені, на кожную вашу перешкоду і проблему є набагато більше благодаті, ніж ви можете собі уявити. І з її допомогою ви зможете подолати все на світі.

Господь наділив мене неймовірною наполегливістю. Я отримав від Нього чимало дарів. І невдовзі впевнився, що навіть без кінцівок наділений фізичною силою і чудовою координацією. Я був незграбою, та в моєму віці всі діти такі. Я був пустуном, як всі мої однолітки.

Батьки багато займалися зі мною, аби навчити комфортніше підводитися, та я стояв на своєму. Мама намагалася допомогти мені, розкладаючи на долівці подушки, щоб із їх допомогою я міг підводитися. Та я навчився підніматися, спираючись лобом об стіну. З якоїсь причини мені здавалося, що набагато краще упертися чолом у стіну і підніматися по ній. Я все завжди робив по-своєму, навіть коли це було важко!

Змалку я міг користуватися тільки головою – напевно, саме тому в мене так швидко і сильно розвинувся інтелект (жарт!). Крім того, шия зміцніла, немов у бика, а лоб став таким твердим, що й куля б його не взяла. Певна річ, батьки весь час хвилювалися за мене. *Як він навчатиметься в школі? Як він їстиме? Хто подбає про нього, якщо з нами щось трапиться? Як він житиме самотійно?*

Та й взагалі батьківство – це складно навіть зі здоровими дітьми. Молоді батьки часто жартують, що первістків потрібно видавати з інструкцією для користувачів. Але навіть доктор Спок нічого не написав про таких от дітей, як я. Зі мною було значно більше проблем, ніж зі здоровими дітьми. І все ж я вперто дедалі сильнішав і здоровішав.

Здоровий глузд для нас – це благословення і прокляття водночас. Як і мої батьки, ви так само боїтеся майбутнього і переймаєтеся ним. Та часто те, чого ви так боїтеся, виявляється не таким вже й жахливим.

Немає нічого поганого в тому, щоб зазирати вперед і планувати майбутнє. Та знайте: найбільші ваші страхи можуть обернутися приємним сюрпризом. Дуже часто життя повертає на краще.

Одним із найкращих сюрпризів мого дитинства став контроль над моєю крихітною лівою ступнею. Я інстинктивно користувався нею, щоб відштовхуватися, хвицатися, упиратися і підтягуватися. Батьки і лікарі вважали, що цією крихітною кінцівкою можна користуватися ще активніше, оскільки на ній було два пальці, але від народження вони зрослися. Лікарі запропонували зробити операцію з розділення пальців, щоб я міг користуватися ними – тримати ручку, перегортати сторінки і виконувати інші функції.

Тоді ми жили в Мельбурні, де медичне обслуговування на найвищому рівні. За мене взялися найкращі фахівці. Поки лікарі готували мене до операції, мама повідомила їм, що у мене майже весь час підвищена температура. Вони повинні були уважно стежити за тим, щоб я не перегрівся. Вона вже знала історію іншої дитини без кінцівок, котра перегрілася під час операції. В неї серйозно постраждав мозок.

Особливість мого організму слугувала предметом для постійних жартів у сім'ї. Батьки казали: «Коли Ніккі холодно, качки просто замерзають». Та коли відкинути жарти: якщо я багато займався, засмучувався або тривалий час залишався під яскравим світлом, у мене різко підвищувалася температура. Щоб не перегрітися, я повинен був постійно стежити за собою.

«Будь ласка, уважно стежте за його температурою», – напучувала мама хірургів. Хоча лікарі знали, що моя мати – медична сестра, все ж вони легковажно поставилися до її прохання. Вони успішно провели операцію з розділення пальців, але забули про її слова. З операційної мене вивезли мокрим, тому що лікарі не подбали про мою температуру, а потім стали знижувати її, обкладаючи мене вологими простирадлами, прикладаючи до мого тіла пакети з льодом, щоб уникнути небезпеки для мозку.

Мама знавісніла. Лікарі на власній шкурі відчули слов'янський гнів Душки!

І все ж, коли я охолов (в буквальному сенсі слова), моє життя поліпшилося. Визволені пальці придалися. Вони працювали не так, як сподівалися лікарі, але я пристосувався. Дивно, що можна зробити за допомогою крихітної ступні й пари пальців, коли в тебе немає рук і ніг! Операція і нові технології допомогли мені освоїти спеціальний електронний інвалідний візок, комп'ютер і мобільний телефон.

Не знаю, з якою проблемою боретеся ви. Я не намагаюся вдавати, що пережив щось подібне. Та уявіть лишень, через що довелося пройти моїм батькам після мого народження. Уявіть, що вони відчували, яким похмурим бачили власне майбутнє.

Можливо, зараз ви і не бачите світла в кінці вашого власного темного тунелю, але знайте, мої батьки не уявляли, що їхнє життя може бути щасливим. Я це знаю. Вони не уявляли, що їхній син зможе не лише жити самостійно і зробити кар'єру, а й стати щасливою і життєрадісною людиною!

Більшість страхів, які мучили моїх батьків, так ніколи і не збулася. Ростити мене було нелегко, та, гадаю, вони скажуть вам, що, крім труднощів, у нашому житті було чимало сміху і радості. Згадуючи минуле, можу сказати, що у мене було на подив нормальне дитинство, в якому я мучив своїх молодших брата і сестру так само, як будь-який старший брат!

Можливо, сьогодні життя повертається до вас не найкращим своїм боком. Ви сумніваєтеся в тому, що колись стане ліпше. Кажу вам, ви й уявити собі не можете, яке щастя ви отримаєте, коли не здастесь! Зосередьтеся на своїй мрії! Робіть все, на що у вас стане сил. Ви маєте досить сил змінити свої життєві обставини. Сміливо прямуйте до втілення будь-якої своєї мрії.

Життя моє – то роман, що тільки-но пишеться. Ваше життя – це ваш роман. То вже зараз почніть писати перший його розділ! Наповніть власну книжку пригодами, любов'ю і щастям. Проживіть ту історію, що її ви самі для себе призначите!

Пошук сенсу

Досить довго я не вірив, що зможу керувати власною долею і планувати власне життя. Мені важко було збагнути, яким чином я здатен вплинути на цей світ, і яким шляхом зможу йти. Я з дитинства був певен у тому, що в моєму спотвореному тілі немає нічого хорошого. Однак мене ніколи не виганяли з-за столу за те, що я не вимив рук. Не зазнавав я й болю від забитого пальця. Щоправда, не надто втішали такі переваги.

Мої рідні й двоюрідні брати та сестри не давали мені жодної можливості жаліти себе. Зі мною ніколи не панькалися, сприймали мене таким, яким я був. Їх піддражнювання і витівки загартовували. Замість гіркоти і туги я навчився веселощів і гумору.

«Подивіться-но на цього хлопця в інвалідному візку! Це інопланетянин!», – викукували мої брати в торговому центрі, вказуючи на мене. Реакція оточуючих викликала у нас істеричний регіт. Люди просто не розуміли, що діти, котрі доймають дитину-інваліда, насправді його найліпші друзі.

Із віком я чіткіше усвідомив, що подібна любов – величезний дар. Навіть якщо часом ви відчуваєте самотність, ви повинні знати, що вас люблять. Повірте, Бог створив вас задля любові. А значить, ви не самотні. Його любов до вас нескінченна і безкорислива. Він любить вас не за щось... Він любить вас навіть у хвилини самоти і відчаю, нагадуйте собі про це. Пам'ятайте, що самотність і відчай – це всього лише відчуття, а не щось реальне. А от Божою любов'ю настільки реальна, що Він, на доведення цієї любові, навіть створив вас.

Дуже важливо зберігати любов Господа у своєму серці, бо бувають часом миті, коли відчуваєшся нещасним. Моя велика сім'я не завжди могла мене захистити. Наприклад, у школі зрозуміло було, що я не такий, як усі. Батько запевняв мене в тому, що Бог ніколи не помиляється, та бувало, я не міг позбутися відчуття, що я – виняток із цього правила.

«Чому Ти не міг дати мені бодай одну руку? – запитував я в Бога. – Лишень подумай, що я міг би зробити однією рукою!».

Певен, що і у вашому житті були миті, коли ви молилися або просто бажали, щоб ваше життя радикально змінилося. Не треба панікувати, якщо бажаного дива так і не сталося, і ваше бажання не здійснилося вмиль. Пам'ятайте: Бог допомагає тим, хто допомагає собі сам. Ви повинні й далі боротися за досягнення вищої мети і втілення власних мрій.

Досить довго я думав, що, коли б моє тіло було більш «нормальним», то й життя повернуло в інше русло. Я не розумів, що мені не потрібно бути нормальним – досить бути собою, бути сином свого батька і виконувати волю Божу. Головна проблема – не в моєму тілі, а в тих обмеженнях, що їх я встановив для себе, не бачачи, які можливості мені надає життя.

Якщо ви не змогли стати тим, ким хотіли, чи не досягли того, чого прагли, причина, вочевидь, не в обставинах, а у вас. Визнайте свою відповідальність і почніть діяти. Спершу повірте в себе і в свою значущість. Не слід чекати, поки це усвідомлять всі довкола вас. Не чекайте дива або «щасливого випадку». Ви – вісь, і цей світ обертається довкола вас. Так і живіть. У дитинстві ночами я часто молився про те, щоб Бог дав мені руки і ноги, засипав у сльозах, мріючи про те, щоб, прокинувшись уранці, виявити у себе руки і ноги, не приймав себе таким, який є. Ішов до школи, а там мене ніхто не сприймав.

Як більшість дітей, я був дуже вразливий. У ці роки діти намагаються зрозуміти, якими вони є, яким буде їхнє майбутнє. Ті, хто в дитинстві завдавали мені болю, вочевидь, не думали бути жорстокими. Це були звичайні діти і багато чого не розуміли.

«Чому в тебе немає рук і ніг?» – запитували вони.

Я хотів бути таким, як мої однокласники. Часом вдалимими днями мені вдавалося викликати їхню симпатію своєю дотепністю, готовністю посміятися над собою і певними успіхами на ігровому майданчику. Були й жахливі дні, коли я ховався в кущах або в порожніх класах, щоб мене не мучили і не дражнили. Переважну більшість часу я перебував із дорослими, а не з ровесниками, бо занадто рано подорослішав, і моя серйозність часом завдавала душевних мук.

Мене ніколи не полюбить жодна дівчина. У мене навіть рук немає, щоб обійняти її. Якщо у мене будуть діти, то я не зможу взяти їх на руки. Чим би я міг зайнятися в житті? Та й хто візьме мене на роботу? У будь-якій роботі я потребуватиму помічника. Кому потрібен працівник, який сам потребує помічника?

Мої проблеми були переважно фізичними, але впливали на мене й на емоційному рівні. У дитинстві я пережив страшний період важкої депресії. Та в підлітковому віці я, на подив і радість, навчився сприймати себе, а потім заслужив сприйняття з боку інших людей.

Кожен проходить періоди самотності, відчуженості, нелюбові. Кожен із нас має власні проблеми і страхи. Більшість дітей боїться, що їх draжнитимуть за занадто великий ніс або занадто кучеряве волосся. Дорослі бояться, що не зможуть сплачувати рахунки або жити відповідно до власних сподівань. Ми всі знайомі з періодом сумнівів і страхів. Всі без винятку. Це природно. Це частина людського життя. Такі відчуття небезпечні лише для тих, хто замість боротися з ними, дозволяє негативним думкам опанувати собою.

Повірте в те, що ви отримали чудові дари – таланти, знання, любов. Будьте готові поділитися ними з оточуючими. І ви почнете шлях до сприйняття самого себе, навіть якщо ваші дари досі не проявилися. Щойно ви почнете цей шлях, усі довкола помітять це і попрямують за вами.

По правді сказати

Я знайшов шлях до реалізації своєї мети, намагаючись наздогнати своїх однолітків і навіть перевершити їх. Якщо вам випадало колись бути новачком, котрий жував на самоті в куточку свій сніданок, ви мене зрозумієте. А бути таким новачком в інвалідному візку ще важче.

Наші переїзди з Мельбурна до Брізбена, до США і назад до Брізбена тільки погіршили мої проблеми. Нові однокласники підозрювали, що я інвалід не тільки у фізичному, а й у розумовому сенсі. Вони вважали, що ліпше триматися від мене подалі, якщо тільки сам я не набирався сміливості й не заводив розмови в їдальні або в коридорі. Що частіше я спілкувався, то краще вони розуміли, що не такий вже я й відлюдько.

Часом Господь сподівається від нас того, що ми самі допоможемо собі у важкій ситуації. Ви можете бажати. Ви можете мріяти. Ви можете сподіватися. Та ви мусите діяти, щоб втілити ці бажання, мрії і сподівання. Ви повинні перевершити самого себе і стати таким, яким хочете бути.

Я волів, аби мої однокласники знали, що в глибині душі я такий само, як вони, та для цього мені доводилося виходити за межі зони комфорту. Я доклав зусиль і домогся приголомшливих результатів. Я розмовляв з однокласниками про те, як мені ведеться в світі, пристосованому для людей, що мають руки і ноги. І завдяки цим розмовам мене стали запрошувати для виступів перед студентськими групами, групами церковної молоді та в інших молодіжних організаціях. Людям було важливо дізнатися про це. Дивно, чому цього не вчать у школах. Істина ж така: у кожного з нас є свій дар – талант, навичка, ремесло – який дарує нам насолоду і надихає нас. Шлях до щастя криється у використанні цього дару.

Якщо ви й досі перебуваєте у пошуках свого шляху, намагаєтесь збагнути сенс свого життя, я пропоную вам оцінити самого себе. Візьміть ручку й аркуш паперу або сядьте за комп'ютер і складіть список своїх улюблених занять. Чим вам хочеться займатися? За яким заняттям ви

втрачаєте відчуття часу і простору? Чим хочете займатися знову і знову? Що бачать у вас люди, котрі вас оточують? Чи нахваляють вони ваші організаторські здібності або аналітичні навички? Якщо ви не знаєте, що саме в вас приваблює оточуючих, запитайте у родичів і друзів. Нехай вони назвуть ваші достоїнства.

Це кращий спосіб відкриття свого життєвого шляху, шляху, призначеного тільки вам. Ми з'являємося в цьому світі голими і сповненими сподівань. Ми – це подарунок, який ще належить відкрити. Знайшовши те, що вас по-справжньому захопить, що ви готові робити день у день, ви відкриєте і свій життєвий шлях. А, знайшовши тих, хто буде готовий платити вам за це, ви зробите і кар'єру.

Спершу мої неформальні бесіди з молоддю були способом дотягнутися до них, показати, що я – такий само, як вони. Я вдячний за те, що мені випав шанс поділитися власним світом і встановити зв'язок з людьми, оскільки сховався у власній мушлі. Я знав, що виступи корисні для мене. Та лише згодом почав розуміти, що мої слова можуть впливати на оточуючих.

Пошук шляху

Якось я виступав перед трьома сотнями підлітків. На тоді то була найбільша моя аудиторія. Я ділився власними почуттями і своєю вірою. І тут сталося щось дивне. Під час виступу я помітив сльози на очах багатьох присутніх. Аж раптом одна дівчина в залі голосно розплакалася. Я не зрозумів, що сталося. Можливо, я збудив у ній якісь неприємні спогади. Вона набралася сміливості, підняла руку і заговорила, борючись зі сльозами, що її душили. Вона навіть запитала, чи можна їй підійти і обійняти мене. Я був просто вражений!

Я запросив її піднятися на сцену. Йдучи через залу, вона все ще витирала сльози. А потім щиро обняла мене. То була найліпша мить мого життя – сльози навернулися на очі всім, і мені також. Та понад усе мене вразили слова, що їх дівчина прошепотіла мені на вухо: «Ніхто ще не казав мені, що я прекрасна. Ніхто не казав, що любить мене. Ви змінили моє життя, і ви теж прекрасні».

Досі я все ще сумнівався у власній цінності, вважав, що просто спілкуюся з групами підлітків. Але, по-перше, дівчина назвала мене «прекрасним» (і це було приємно). А, по-друге, я вперше зрозумів, що мої виступи можуть бути корисними для інших людей. Ця дівчина змінила мій світогляд. «*Можливо, я й справді здатен щось зробити для цього світу?*» – подумалося мені.

Такі історії допомогли мені зрозуміти, що попри інвалідність я можу зробити для цього світу щось дуже важливе, а люди готові слухати мене. Вони повірили мені. Інстинктивно відчули, що мої слова можуть допомогти їм вирішити власні проблеми. Бо варто подивитися на мене, щоб зрозуміти, що мені довелося подолати і з чим зіткнутися.

Бог використовував мене, щоб достукатися до людей у великій кількості шкіл, церков, в'язниць, сиротинців, лікарень, стадіонів і конференц-залів. Я зміг обняти тисячі людей і сказати їм, наскільки вони дорогоцінні для світу. Для мене було щастям пояснити цим людям, що Бог має на них плани. Господь узяв моє незвичайне тіло і наділив мене

здатністю надихати людей. У Бога є плани на людей, плани, які дають людям надію і майбутнє.

Нехай це станеться

Часом життя видається нам жорстоким. Буває, що все погане накопичується, і, здається, що вже немає виходу. Можливо, у вашому житті такого не траплялося. А можливо, ви все ще не впевнені в тому, що це може статися з вами.

Але ми з вами – звичайнісінькі смертні, і наше уявлення про світ дуже обмежене. Ми не можемо передбачати майбутнє. Це добре і погано водночас. Я хочу сказати вам: майбутнє може виявитися набагато ліпшим, ніж ви гадали. Та ви повинні цього домогтися! Тож піднімайтеся і вперед!

І немає різниці, гарне у вас життя і ви прагнете ще його поліпшити, а чи воно таке поганюче, що вам і з ліжка не хочеться підводитися. Факт залишається фактом: те, що відбувається з вами тут і зараз, цілком залежить від вас і вашого Творця. Так, звичайно, не все ми здатні контролювати. Дуже часто з людьми, навіть найпрекраснішими, відбуваються жахливі речі. Можливо, життєві негаразди здаються вам несправедливими. Та коли вже так сталося, боріться і намагайтеся поліпшити ситуацію. Можливо, вам сутужно або стають на заваді інші люди. Коли я вирішив публічні виступи зробити справою свого життя, навіть батьки сумнівалися в правильності мого рішення.

«Тобі не здається, що ти міг би стати звичайним бухгалтером і мати приватну практику? – запитував батько. – Це більше тобі б підходило».

Так, з точки зору кар'єри, бухгалтерія підходила мені більше, бо мені легко давалася математика. Та змалечку я жадав ділитися своєю вірою і надією на краще. Коли людина визначає свою справжню мету, в ній пробуджується пристрасть. І тоді починаєш жити заради цієї мети.

Якщо ви й досі шукаєте шлях у житті, не лякайтеся скрути й депресії. Це марафон, а не спринт. Пошук сенсу життя – ознака зростання, дорослішання, виходу за межі, розвитку власних талантів. Цілком природно, що час від часу ви оцінюватимете свої досягнення. Ви повинні розуміти, чи й справді ваші дії і пріоритети слугують вищій меті.

Світло на шляху

У п'ятнадцять років я примирився з Богом, перепросив у Нього і попросив настанов. Я просив Його освітити мій шлях і показати сенс життя. Через чотири роки я охрестився, почав говорити про свою віру з іншими людьми. І зрозумів, що знайшов своє покликання. Моя кар'єра оратора і проповідника розвивалася досить успішно. За кілька років сталося дещо несподіване, що вкотре переконало мене в правильності вибору.

Та неділя була схожа на всі попередні неділі. Я прибув у звичайну каліфорнійську церкву, де й мав виступати. На відміну від більшості моїх виступів, які відбувалися у найвіддаленіших куточках землі, цього разу мені треба було виступити поблизу від дому. Християнська церква в Анагаймі розташована неподалік мого будинку.

Я в'їхав до церкви в інвалідному візку, пролунав спів хору, почалася служба. Я влаштувався перед парафіянами, які заповнили величезну церкву, і подумки став готуватися до виступу. Це вперше мені довелося виступати в цій церкві, тому я не думав, що тут мене хтось знає. І раптом я з подивом почув, що хтось гукає мене: «Ніку! Ніку!».

Голос був незнайомим. Я не був певен, що звали саме мене. Однак обернувся і побачив літнього чоловіка, який махав мені рукою.

«Ніку! Поглянь-но сюди!» – знову крикнув цей чоловік.

Помітивши, що йому вдалося привернути мою увагу, він вказав на молодика, котрий стояв поруч із ним у битком набитій церкві. Той тримав на руках дитину. У церкві було так людно, що я помітив лише блиск малюкових очиць, його блискуче темно-русяве волосся і відкриту усмішку.

Чоловік підняв малюка високо вгору, щоб я зміг його розглянути. І раптом я відчув щось неймовірне. Якби у мене були коліна, то вони неодмінно підкосилися б.

У свої півтора року малюк був *таким само*, як я. Ані рук, ані ніг! У нього не було навіть тієї крихітної ступні, яка була у мене. Я зрозумів,

чому ці чоловіки так хотіли, щоб я його побачив. Пізніше я довідався, що малюка звати Деніелом Мартінесом, а його батьків – Крісом і Патті.

Мені треба було готуватися до виступу, та, побачивши Деніела, вірніше, себе в цій дитині, я відчув хвилю почуттів, яким не було виходу. Мене пройняли глибокі співчуття до дитини і її батьків. Та потім на мене накотилися гіркі спогади і негативні емоції. Я подумки повернувся в минуле і зрозумів, що цьому малюкові доведеться повторити мій шлях.

«Я розумію його почуття, – подумав я. – Я вже пережив те, що йому ще тільки належить». Дивлячись на Деніела, я відчував глибинний зв'язок із ним. Мене охопили забуті почуття невпевненості, пригніченості і самотності. Я майже не міг дихати, обливався потом. У мене голова йшла обертом. То не був напад паніки. Просто в моїй душі прокинулася дитина.

А потім на мене зійшло одкровення, що сповнило мене відчуттям спокою. *В дитинстві я не знав нікого в такому от становищі, хто міг би повести мене, допомогти мені. Однак у Деніела є я. Я можу допомогти йому. Мої батьки можуть допомогти його батькам. Йому не доведеться проходити через те саме.* Можливо, я зможу позбавити його того болю, якого сам зазнав. Я вже впевнився у тому, що жити без рук і ніг складно, однак зумів це подолати. Ніщо не змогло завадити мені знайти свій шлях у житті.

Я радий, що надихаю і підбадьорюю інших людей. Навіть якщо не зміню планету так, як хотілося б, однаково знаю, що не згаю намарно життя. І ви повинні повірити в те, що в ваших силах зробити те ж саме.

Життя без сенсу не дає надії. Життя без надії не дає віри. Якщо ви знайдете спосіб наповнити своє життя сенсом, то знайдете і надію, і віру. І надія, і віра поведуть вас уперед, в майбутнє.

Я прийшов до церкви, щоб надихнути і підбадьорити інших. Коли люди побачили хлопчика, геть такого, як оце я, вони влаштували йому овацію. Він послужив промовистим доказом того, як я змінив життя багатьох людей, особливо тих, хто зіткнувся з серйозними проблемами – як от Деніел і його батьки.

Це було настільки дивно, що мені захотілося поділитися своїми почуттями з усіма присутніми. Я запросив Деніела і його батьків піднятися на сцену.

«У житті не буває збігів, – сказав я. – Кожен крок запланований Богом. Те, що така ж дитина, без рук і ніг, виявилася у нашій церкві, це не збіг».

По цих словах Деніел обдарував прихожан сяйливою усмішкою. Коли батько підняв малюка вгору, запанувала тиша. Побачивши юнака і малюка з однаковим каліцтвом, люди заплакали. Почулося тихе схлипування.

Я рідко плачу. Та коли всі навколо заголосили, я теж не стримав сліз. Увечері вдома і слова не промовив, і далі думав про дитину і про те, що сам відчував у його віці. Про те, що він відчуватиме, дорослішаючи, з якими випробуваннями і жорстокістю йому належить зіткнутися. Я розумів, що він страждатиме, і мені шкода було його. Та я розумів і те, що ми з батьками зможемо полегшити життя малюка і його батьків. Я знав, що зустрічатимуся з цим хлопчиком, даруватиму йому надію. Мої батьки пройшли той самий шлях, та ніхто їм не допомагав. І я був упевнений в тому, що вони будуть вдячні за можливість допомогти цій родині.

Момент істини

То була сюрреалістична, приголомшлива мить. Мені аж мову відібрало, що зі мною вкрай рідко трапляється. Коли Деніел подивився на мене, моє серце розтануло. Я все ще згадував власне дитинство. Я не бачив нікого, хто був би схожий на мене. Мені страх як кортіло знати, що я не самотній, не відрізняюся від будь-якої іншої людини на цій землі. Я відчував, що ніхто не розуміє моїх хвилювань. Ніхто не міг посправжньому зрозуміти мій біль і мою самоту.

Згадавши власне дитинство, я був вражений силою болю, якого мені завдавала моя неподібність до інших людей. Коли мене дражнили або мучили, біль ставав нестерпним. Але порівняно з Деніелом він здавався незначним. Я відчув безмежну милість і силу Бога.

Я ніколи не бажав, щоб хтось був таким само калікою, як я. Було шкода малюка Деніела. Але Бог привів цю дитину до мене, щоб я полегшив його тягар. Мені здалося, що Бог підморгує мені і каже: *«То що, тепер бачиш, що Я маю є для тебе план?»*.

Зберися із силами

Певна річ, я не знаю всіх відповідей. Не уявляю, з яким болем і проблемами доводиться стикатися вам. Я прийшов у цей світ калікою, та я ніколи не зазнавав болю насильства або нехтування. Мені ніколи не доводилося переживати біль зруйнованої сім'ї. Я ніколи не втрачав батька, матір, брата чи сестру. У світі багато проблем, які мене обійшли. Я певен, що моє життя в тисячу разів легше за життя багатьох людей. У мить, коли я озирнувся і побачив над натовпом Деніела, я збагнув, що сталося диво, про яке я молився все життя. Бог не зробив дива для мене. Але він зробив мене дивом для маленького Деніела.

Мені було двадцять чотири роки, коли відбулася ця зустріч. Увечері мене обійняла матір хлопчика, Патті, і сказала, що наша зустріч стала для неї кроком у майбутнє. Їй здалося, що вона обіймає власного дорослого сина.

«Ви не уявляєте, – сказала вона. – Я молилася, щоб Бог послав мені знак того, що Він не забуває мене і мого сина. Ви – диво. Ви – *наше* диво!».

Найдивовижніше, що тієї неділі мої батьки летіли з Австралії, щоб провідати мене – вперше за той рік, що я прожив у Сполучених Штатах. За пару днів мої мама і тато зустрілися з Деніелом і його батьками. Повірте, їм було про що поговорити!

Кріс і Патті вважали мене благословенням для Деніела, але мої батьки стали справжнім благословенням для них самих. Хто краще за моїх батька і маму зміг би розповісти їм про те, як ростити і виховувати дитину без рук і ніг? Ми могли дати цим людям не тільки надію, а й справжні докази того, що Деніел матиме змогу жити майже нормальним життям, і ще відкриє в собі таланти, якими ділитиметься з людьми. Ми змогли передати свій досвід, надихнути і підтримати їх. Ми довели їм, що життя без кінцівок може бути цілком щасливим.

Та й Деніел став благословенням для мене. Він дав мені значно більше, ніж я йому, оскільки був сповнений сил і радості. І це стало для

мене ще однією, геть несподіваною нагородою.

Поділитися життям

Гелен Келлер у два роки втратила зір і слух через хворобу, але вона зуміла стати всесвітньо відомою письменницею, оратором і активістом. Ця велика жінка говорила, що справжнє щастя виникає від «правильності гідної мети».

Що означають її слова? Я вважаю, що людина повинна зберігати вірність отриманим дарам, розвивати їх, ділитися ними і знаходити в них радість. Людина повинна виходити за межі самовдоволення і шукати глибинний сенс життя і свого існування.

Найбільшу нагороду отримуєш тоді, коли віддаєш самого себе, коли поліпшуєш життя оточуючих, коли стаєш частиною чогось більшого, коли весь світ змінюєш на краще. І для цього не потрібно бути матір'ю Терезою. Змінити світ може навіть інвалід. Ось що написала мені на сайт організації «Життя без кінцівок» одна молода дівчина:

Дорогий Ніку,

Не знаю навіть, з чого почати. Мабуть, спершу представляюсь. Мені шістнадцять років. Я пишу тобі, бо бачила твій диск «Нема рук, нема ніг, нема проблем». Цей диск дуже вразив мене і сприяв моєму одужанню. Справа в тому, що я страждаю від харчового розладу – у мене анорексія. За останній рік я кілька разів лежала в лікарнях, і це був найважчий рік мого життя. Нещодавно мене помістили в лікарню в Каліфорнії. Саме там я і побачила твій диск. Ніколи ще я не почувалася такою натхненною і сповненою сил. Ти вражаєш мене. Ти – дивовижна і позитивна людина. Кожне твоє слово справило на мене глибоке враження. Ніколи ще не відчувала стільки вдячності. У моєму житті були миті, коли мені здавалося, що я вже на межі. Та тепер я бачу, що у кожної людини є своя мета в житті. Люди повинні поважати себе за те, що вони саме такі. Справді! Я не можу висловити свою подяку за твій приголомшливий диск. Сподіваюся, що колись ми побачимося. Мені дуже хочеться побачити тебе, перш ніж

я помру. Ти – найкраща людина на землі – ти змусив мене по-справжньому реготати (а в психлікарні це не так-то легко). Завдяки тобі я стала сильною і сміливою. Я розумію сама себе. Мені більше нема діла до того, що думають про мене інші люди. Я більше не дозволю себе принижувати. Мої негативні думки ти обернув на позитивні. Дякую за те, що ти врятував моє життя та раз і назавжди змінив його. Мені бракує слів, щоб висловити свою подяку. Ти мій герой!

Скористайтесь моїм досвідом

Мав щастя отримати чимало таких листів. Тепер я дивуюсь, що в дитинстві не вмів радіти власному життю, не здатен був збагачувати життя інших людей. Можливо, ви тільки шукаєте сенс життя. Та я вважаю, що ви його не знайдете без служіння людям. Кожен із нас сподівається з користю застосувати свої таланти і знання, а не лише заради сплати поточних рахунків.

Хоч ми й розуміємо, що матеріальні успіхи не несуть духовного багатства, але в сучасному світі нам все ще потрібно нагадувати про те, що самореалізація – це аж ніяк не накопичення багатства. Дуже часто люди у дивний спосіб намагаються досягти самореалізації. Одні вижлуктують цілу упаковку пива. Інші пробують наркотики. Хтось робить пластичні операції, щоб відповідати сумнівним стандартам краси. Люди все своє життя присвячують досягненню успіху, але за мить падають з Олімпу. Та найбільш чутливі розуміють, що легких шляхів до довгого і міцного щастя не існує. Якщо присвятити своє життя отриманню короточасних насолод, то і задоволення буде нетривким. Ви завжди отримуєте те, за що платите – сьогодні прийшло, завтра пішло.

Життя – це не володіння, а буття. Ви можете оточити себе всім, що тільки можна купити за гроші, і залишатися нещасним у людському сенсі слова. Я знав людей з чудовими тілами, яким і не снилося те щастя, яке відчував я. Під час своїх поїздок я бачив цілком щасливих людей в нетрях Мумбая і африканських сиротинцях. І траплялися мені нещасні люди в багатих містах і маєтках, що коштували мільйони.

Чому так відбувається?

Істинне задоволення можна отримати лише тоді, коли цілком використовуються ваші таланти і жага. Тільки тоді ви почуватиметеся справжньою людиною. Не піддавайтеся спокусі пристраститися до матеріального. Мрії мають бути пов'язані не з ідеальним будинком, наймоднішим одягом або найсучаснішою автівкою. Думка про те, що отримання чогось матеріального принесе щастя, є поширеною

помилкою. Якщо ви шукатимете щастя в матеріальних предметах, то вам ніколи його не знайти.

Роззирніться довкола. Зазирніть углиб себе.

В дитинстві я думав, що коли б Бог дав мені руки і ноги, то я був би щасливий до скону. І цю мрію важко вважати егоїзмом, оскільки руки і ноги є майже у всіх. Тепер, як ви вже знаєте, я навчився бути щасливим і потрібним людям без допомоги додаткових «пристосувань». І в цьому мені допоміг Деніел. Спілкування з ним і його сім'єю нагадало мені, для чого мене послано на цю землю.

Як тільки батьки приїхали до Каліфорнії, ми зустрілися з родиною Деніела. Це було щось особливе. Ми кілька годин розмовляли, порівнювали наш досвід, обговорювали, як вирішити проблеми, які чигають на цю дитину. Між нами одразу ж склалися близькі стосунки, зберігаються вони й донині.

Приблизно через рік після нашої першої зустрічі ми побачилися знову. Батьки Деніела сказали, що лікарі вважають, ніби він не зможе користуватися спеціальним інвалідним візком на кшталт мого.

«Чому? – здивувався я. – Я почав користуватися інвалідним візком у тому ж віці, що й він».

На доказ своїх слів, виліз із візка і запропонував Деніелу зайняти моє місце. Він чудово впорався з джойстиком. І йому сподобалося! Він чудово справлявся з візком. Завдяки нашому приїзду Деніел довів батькам, що зможе впоратися з візком. І це був один із численних плюсів нашого знайомства. Я знав, що посланий на цю землю заради хлопчика. Мені судилося освітити його шлях, ділячись власним досвідом. Не можу передати вам те захоплення, яке я відчув, коли став наставником Деніела.

Того ж дня ми зробили йому винятковий подарунок, але він зробив мені ще кращий – я відчув власну потрібність і найглибше задоволення. З цим відчуттям ніщо не зрівняється: ні придбання найсучаснішої автівки, ні купівля розкішного будинку. Ніщо не зрівняється з відчуттям виконання Божого промислу. Головне в житті – віддавати. Спілкуючись з Деніелом і його батьками, мої батьки розповіли, що вони дуже боялися,

аби я не втопився у ванній – я ж бо не мав ні рук, ні ніг, щоб утриматися на плаву. Вони дуже обережно купали мене в дитинстві. Потім батько став обережно підтримувати мене у воді, показуючи, що я можу плавати. Згодом я знайшов впевненість у власних силах і зрозумів, що можу триматися на воді, поки у легенях вистачить повітря. Я навіть навчився користуватися своєю крихітною ступнею, щоб рухатися у воді. Уявіть, як боялися батьки, занурюючи мене в воду. Уявіть їхнє здивування, коли я виявився затятим купальником і кидався в будь-яке водоймище.

Ми розповіли про це батькам Деніела, а згодом із задоволенням довідалися, що однією з перших хлопчикових фраз стала: «Хочу плавати, як Нік!». Сьогодні Деніел чудово плаває. Годі передати вам захоплення, яке охопило мене, коли я про це довідався. Думка про те, що мій досвід допомагає Деніелу, надає сенсу моєму життю. Навіть якби моя історія більше нікого не зачіпала, ось цього Деніелового бажання «плавати, як Нік», було б досить для того, щоб моє життя і труднощі, які мені довелося подолати, мали сенс.

Розуміння сенсу життя – ось що важливо! Ви теж можете зробити свій внесок. Можливо, сьогодні ви ще не розумієте цього. Та коли це було б не так, вас не було б на цій планеті. Я напевно знаю, що Господь не помиляється. Він робить дива. І я – одне з таких див. Ви теж.

Розділ 2

Без рук, без ніг – без обмежень

У своєму житті й подорожах я знову і знову стаю свідком неймовірної сили людського духу. Напевне знаю, що дива трапляються, але відбуваються вони лише з тими, хто не втрачає надії. Що ж таке надія? Це те, з чого починаються мрії. Це голос вашої вищої мети, який переконує: хай що б з вами трапилося, це відбувається не всередині. Ви не можете контролювати те, що відбувається з вами. Але контролювати своє ставлення і реакцію ви цілком в змозі.

Преподобний Мартін Лютер Кінг-молодший сказав: «Все, що відбувається в цьому світі, відбувається заради надії». Я напевне знаю, що, поки людина дихає, вона має надію. Ми з вами люди. Ми не можемо передбачити майбутнє, а лише уявляємо собі, яким воно може бути. Тільки Бог знає, яким буде наше життя. Надія – це Його подарунок нам, вікно в майбутнє. Ми не можемо знати, що Він запланував для нас. Довіртеся Господу, зберігайте надію в серці, і для досягнення кращого навіть у найбільшій скруті намагайтеся робити те, на що стане сил!

Так, іноді наші молитви залишаються без відповіді, відбуваються справжні трагедії. Навіть найкращі люди з найчистішими серцями переживають тяжкі втрати і нещастя. Недавні землетруси на Гаїті, в Чилі, Мексиці й Китаї – приклад того, що жахливі нещастя і трагедії відбуваються постійно. Тисячі людей гинуть у природних катаклізмах. Їхні надії та мрії вмирають разом з ними. Багато матерів втрачають дітей. Діти втрачають матерів...

Як же зберегти надію перед обличчям таких страждань? Коли я чую про такі катастрофи, мене втішає лише те, що ці події пробуджують співчуття в тисячах інших людей. Коли вам здається, що перед лицем абсурдних страждань людина не може зберегти надію, в ці регіони прямують сотні безкорисливих добровольців. Студенти, лікарі, інженери,

рятувальники і будівельники віддають всі свої таланти і сили, щоб допомогти тим, хто вижив.

Надія живе навіть у найскрутніші часи. Вона доводить нам існування Бога. Мої страждання тьмяніють в порівнянні з тим, що довелося пережити людям, з якими я зустрічався. Але і я пережив втрату близької людини. Попри всі молитви нашої сім'ї, приходу і громади, мій двоюрідний брат Рой помер від раку у віці двадцяти семи років. Втрата такої близької людини дуже болісна і незрозуміла. Ось чому надія така важлива для мене. Вона простягається далеко за межі земного існування. Абсолютна надія живе на небесах. Моя родина не оплакувала Роя. Ми віримо в те, що він зараз на небесах з Ісусом Христом, там, де немає більше страждань.

Бог знає, що людина здатна витримати навіть коли їй здається, що тій несила це здолати. Я переконаний в тому, що наше земне життя – це лише невеликий фрагмент життя вічного. Добра людина, а чи погана, небеса чекають на нас. Я сподіваюся на те, що випробування, яким Господь піддав мене, наділили силою. Мене чекає краще – як не на землі, то вже напевне на небесах.

Коли мені здається, що на мої молитви немає відповіді, я звертаюся до людей. Якщо ваші страждання нестерпні, постарайтеся полегшити життя іншої людини і подарувати їй надію. Підніміть її над метушнею, щоб вона відчула, що не самотня у своєму стражданні. Пропонуйте співчуття, коли самі його потребуєте. Станьте другом, коли вам потрібні друзі. Даруйте надію, коли самі маєте в ній потребу.

Я доволі молодий і навіть не намагаюся вдавати, що знаю відповіді на всі питання. Та дедалі частіше я розумію, що в миті безнадії і безпорадності, коли на молитви немає відповіді, а страхи втілюються в життя, наш порятунок – у ставленні до людей. Для мене ж і всіх християн – стосунки з Богом і віра в Його любов і мудрість.

Безцінний дар

Моя віра в силу надії зміцнилася під час першої поїздки до Китаю у 2008 році. Я побачив Велику китайську стіну і був вражений величчю цього неймовірного дива світу. Та найдивніше чекало на мене попереду. Я побачив радісний блиск в очах маленької китайської дівчинки. Разом з іншими дітьми вона продемонструвала нам мистецтво, гідне Олімпійських ігор. Вона буквально світилася надією, і я не міг відвести від неї погляду. В оточенні інших дітей вона танцювала, одночасно утримуючи на лобі жердину з тарілкою, що оберталася. Ця дівчинка була дуже зосереджена, та водночас вона випромінювала таке щастя, що мені аж сльози навернулися на очі.

Ця дівчинка та інші діти (всього понад чотири тисячі) осиротіли під час потужного землетрусу, що стався в регіоні за кілька місяців до того. Мій помічник, наш координатор і я привезли в дитячий будинок подарунки, а потім я попросив дозволу поговорити з дітьми, щоб підняти їхній дух.

Ми приїхали до притулку, і я був вражений жахливими руйнуваннями і стражданнями, що їх завдав землетрус. Побачивши наслідки такої катастрофи, важко дібрати правильні слова. Земля розверзлася і поглинула все, що вони любили і знали. Я ніколи не відчував нічого подібного. Що я міг сказати? Ми привезли з собою теплий одяг, та чи могли ми дати їм надію?

У притулку діти відразу оточили мене. Одне по одному вони обіймали мене. Я не розмовляв їхньою мовою, але це було неважливо. За нас промовляли наші обличчя. Попри страждання, діти світилися щастям. Я більше не думав про те, що сказати, щоб допомогти їм. Їх не потрібно було надихати. Це вони, котрі втратили батьків, будинки, словом, все, що мали, надихнули мене своєю приголомшливою виставою. Вони випромінювали радість.

Я сказав, що захоплений їхньою сміливістю і силою духу, закликав дивитися в майбутнє, прагнути кращого і втілювати свої мрії.

Продовжуйте мріяти

Наберіться відваги прямувати до своєї мети і ніколи не сумнівайтеся у власній здатності справлятися з будь-якими проблемами. Я бачив, як люди долають скруту і в притулках Китаю, і в нетрях Мумбая, і в'язницях Румунії. Нещодавно я побував у соціальному центрі в Південній Кореї. Деякі його мешканці були людьми з особливими потребами, були там і матері-одиначки. Сила духу цих людей мене просто вразила. Я відвідував південноафриканську в'язницю з бетонними стінами та іржавими ґратами. Найбільш злісним злочинцям не дозволили бути присутніми на службі в тюремній каплиці. Але я чув, як вони співали псалми в камерах. Здавалося, на в'язницю зійшов Дух Святий і наповнив серця всіх його мешканців радістю. Так, ці люди перебували в ув'язненні, однак у глибині душі були на волі, оскільки в них жила віра і надія. Вони були вільніші за багатьох із тих, хто перебував за межами в'язниці. І у вашому серці теж повинна жити надія.

Печаль також слугує певній меті. Це цілком природна емоція, але ви не повинні дозволяти їй цілодобово домінувати у ваших думках. Можна контролювати свої реакції, звернувшись до позитивного мислення. Поводьтеся так, щоб власні вчинки вас надихали й окриляли.

Оскільки я – щиро віруюча людина, то звертаюся до віри в найсумніші миті. Правда, моя бухгалтерська підготовка дозволяє сповідувати прагматичний підхід. Якщо ви говорите, що у вас немає надії, це означає, що ймовірність чогось доброго у вашому житті прирівнюється, на ваш погляд, до нуля.

Нуля? Доволі екстремально звучить, чи не так? Сила віри в настання ліпших часів незаперечна, і особисто мені здається, що з великою імовірністю ви зміните своє життя на краще. Надія разом із вірою і любов'ю є одним із фундаментів духовності. Хай якими були ваші переконання, без надії тут не обійдешся, адже все хороше в житті починається саме з надії. Як, скажімо, без неї створювати сім'ю?

Вчитися чомусь новому? Надія – трамплін для подальших кроків. Працюючи над цією книжкою, я сподівався на те, що мої читачі знайдуть шлях до кращого життя, до життя без обмежень.

В Біблії мовиться: «...а ті, хто надію покладає на Господа, силу відновлять, крила підіймуть, немов ті орли, будуть бігати і не потомляться, будуть ходити і не помучаться!». Коли вперше я прочитав ці слова, то зрозумів, що не потребую ніг і рук. Ніколи не забувайте, що Господь у вас вірить. І далі рухайтесь вперед, бо рух створює імпульс, котрий, у свою чергу, створює безмежні можливості.

Брижі на воді стають припливом

У 2009 році на Гаїті стався жахливий землетрус, за жертвами якого сумували в усьому світі. Ця катастрофа – справжня трагедія, але жахливі обставини пробудили в людях найкращі їхні якості. Попри всі негаразди, ті, хто вижив у катастрофі, не здалися.

Сина Марії, Еммануеля, вважали загиблим під завалами. Під час землетрусу молодий кравець перебував разом із матір'ю в її квартирі. Вона вибігла, але не могла знайти сина, а будинок перетворився на руїну. Марія шукала сина в таборі рятувальників, що його звели для людей, котрі втратили дах над головою, але там сина не було. Вона чекала, сподіваючись, що він таки знайдеться.

Через кілька днів вона повернулася до будинку, щоб знайти тіло сина. На майданчику працювала важка техніка і нічого не було чути. Та в одному місці Марії здалось, що вона чує голос сина.

«Тієї миті, – розповідала вона журналістам, – я зрозуміла, що можу його врятувати».

Марія повідомила, що син кличе її з-під завалів, але ніхто не міг їй допомогти. Коли ж приїхали іноземні рятувальники, їй вдалося розшукати професійних інженерів. Марія переконала їх у тому, що її син ще живий. За допомогою спеціального обладнання вони пробилися до того місця, де Марія чула голос сина. Їм довелося розібрати завали бетону, будівельного сміття і залізної арматури.

Вони продовжували копати – і раптом показалася Еммануелева рука. Він тягнувся до своїх рятівників. Поступово вдалося звільнити плече, а потім і його витягнути. Він перебував під завалами десять днів. Його організм був зневоднений, його мучив голод. Але він був живий!

Часом віра в те, що все можливо і дива трапляються – єдине, що у нас є. Так і в житті Марії: навколо неї панував хаос, але вона не впала у відчай. Вірте в те, що Господь дасть вам все, чого вам бракує! Ця віра підштовхнула Марію до дій. Вона діяла й опинилася там, де почула голос сина. Хіба не очевидно, що Еммануеля врятувала Маріїна надія?

Можливо, зараз життя до вас не надто прихильне, та поки ви живете на цій землі й рухаєтеся вперед, пам'ятайте: *можливо все!*

Життя з надією в серці

Ви можете не вірити в те, що можливо все, і для цього слід лише покластися на надію. Або ж ви опинилися на самісінькому дні й не вірите в те, що зможете виборсатися з безодні відчаю. Був час, коли я й сам відчував подібне, був цілком певен у тому, що моє життя безглузде, і я – важкий тягар для близьких і коханих людей.

Безумовно, коли я народився, батьки не були готові виховувати дитину без кінцівок. Вони були в розпачі. І хто може дорікнути їм у цьому? Всі батьки на землі намагаються зробити майбутнє своїх дітей найкращим. Моїм батькам було важко уявити, яке майбутнє чекає на мене. Та й я, подорослішавши, не уявляв собі цього.

Наші мрії і уявлення про власне життя часто розбиваються об сувору реальність, як автомобіль, що мчить на великій швидкості, розбивається об цегляну стіну. Ваша ситуація може бути унікальна, але кожній людині знайомий відчай. Досить часто підлітки надсилають мені на електронну пошту історії насильства і жорстокості, що панують в їхніх сім'ях. Дорослі діляться своїми бідами, їхні історії часто пов'язані з наркотиками, алкоголем або порнографією. Іноді здається, що половина всіх людей на землі хвора на рак або інші смертельні хвороби.

Як же зберегти надію в таких ситуаціях? Вірте в Бога, пам'ятайте, що у цей світ Він привів вас не випадково. Присвятіть своє життя виконанню задуму Божого. Хай з якими б проблемами ви зіштовхнулися, на вас лежить благодать, яка допоможе знайти вихід. Коли вам важко, згадуйте моїх батьків і ту безнадію, яка охопила їх після мого народження.

Повірте у краще

Зберігайте позитивне налаштування і мотивацію навіть тоді, коли тягар здається непідйомним. Так, це дуже важко. Коли я став досить дорослим, щоб зрозуміти, яке важке життя чигає на мене попереду, я часто впадав у відчай. Я не уявляв у своєму житті нічого хорошого. Упевнений, що і вам знайомий сумнів у собі. Всі ми хочемо досягти успіху, але часом відчуваємо себе невдахами.

Мої сумніви і невпевненість виникали з проблем фізичного характеру. Я не знаю, що турбує вас, але мені допомогла надія. Ось іще один приклад того, що сталося в моєму світі.

Я був ще зовсім маленьким, коли лікарі порекомендували батькам віддати мене в ігрову групу дітей з особливими потребами. Хтось із них не мав кінцівок, хтось страждав на фіброз, а хтось мав серйозні психічні розлади. Мої батьки з великою любов'ю і співчуттям ставилися до таких дітей та їхніх батьків, але вони не хотіли, щоб я спілкувався тільки з однією групою однолітків. Вони були переконані в тому, що моє життя має бути максимально нормальним, і боролися за втілення цієї мрії.

Моя мама, благослови її, Господи, відразу ж прийняла дуже важливе рішення. «Ніколасе, – промовила вона, – ти повинен бавитися з нормальними дітьми, тому що ти нормальний. Так, у тебе дечого бракує, але це дрібниці». Так мама спрямувала моє життя. Вона не хотіла, щоб я почувався неповноцінним калікою, щоб я виріс сором'язливим інтровертом, невпевненим у собі.

Тільки зараз я розумію, що мої батьки вселили в мене віру в те, що я маю цілковите право жити без ярликів і обмежень. І ви маєте таке право. Ви повинні звільнитися від будь-яких категорій і ярликів, які спробують навішувати на вас оточуючі. Завдяки своїй інвалідності я розумію, що багато людей дуже дослухаються до того, що говорять про них інші, і починають несвідомо обмежувати себе. Іноді я втомлювався, погано почувався і намагався переконати батьків у тому, що мені потрібно

відпочивати, а не займатися або йти до лікаря. Але батьки ніколи не дозволяли мені ховатися за такими відмовками.

Сховатися за ярликом дуже спокусливо. Деякі люди використовують їх як відмовки. Інші ж долають їх. Багато з тих, хто носить ярлик інваліда, ведуть активне життя і домагаються великих успіхів. Я закликаю вас піднятися над будь-якими спробами обмежити вашу свободу і можливості.

Я – Божа дитина. Я знаю, що Він завжди зі мною. Мені радісно усвідомлювати, що Він розуміє, який тягар мені під силу знести. Коли інші люди розповідають мені про свої проблеми, на очі мені навертаються сльози. Я нагадую стражденним і згорьованим про те, що рука Господа не збідніє. Він здатний дотягнутися до будь-кого.

Нехай ця думка надасть вам сили. Надихайтесь нею і рухайтесь вперед і вгору, наскільки здатна ваша уява. Певна річ, не обійтись без перешкод. Ставтеся до них спокійно, адже перешкоди загартовують характер. Вчіться на них і долайте їх. Можливо, ви маєте чудову мрію. Але будьте відкриті, щоб зрозуміти, що Бог може мати для вас інший план, не той, який ви бачите у мріях. Домогтись свого можна різними способами. Не засмучуйтеся, якщо ваш шлях виявиться не таким, як ви сподівалися.

Біонічний хлопчик

Надія – це каталізатор. Вона долає, здавалося б, непереборні перешкоди. Не здавайтеся, продовжуйте працювати, – і ви створите імпульс. Надія надає можливості, про які ви і не замислювалися. До вас потягнуться ті, хто зможе вам допомогти. Двері відчиняться. Дорога освітіться.

Пам'ятайте: дія викликає реакцію. Коли вам заманеться зрадити свою мрію, змусьте себе попрацювати ще один день, ще один тиждень, ще один місяць і ще один рік. Ви здивуєтеся тому, що станеться, коли ви не опустите рук.

Коли настав час вступати до початкової школи, мої батьки захотіли, щоб я вчився, як всі звичайні діти. В результаті їхніх наполегливих зусиль я став одним із перших в Австралії дітей з особливими потребами, які навчалися у звичайній школі. Я так добре вчився, що в місцевій газеті навіть опублікували статтю під заголовком: «Інтеграція дозволила хлопчикові з особливими потребами домогтися успіху». У статті помістили велику фотографію, на якій моя сестра Мішель катила мого інвалідного візка. Стаття викликала великий інтерес, і до нашої школи навіть приїжджали урядовці. Я отримав масу листівок, листів, подарунків і запрошень з усіх кінців країни.

Після тієї статті ми отримали чимало пожертвуваль, завдяки чому батьки змогли зробити мені протези. Як тільки мені виповнилося півтора року, вони намагалися знайти для мене протези. Спочатку це була одна рука, яка працювала не надто добре. Рука і кисть керувалися механічно за допомогою тросів і важелів. Цей пристрій важив удвічі більше за мене самого!

Важко було навіть просто утримувати рівновагу з цією конструкцією. Але згодом, хоч і без особливого ентузіазму, я з нею впорався. А оскільки вже вмів брати предмети своєю маленькою ступнею, підборіддям і зубами, біонічна рука лише ускладнила моє повсякденне існування.

Батьки були розчаровані, але моя впевненість зростала, тому що я чудово справлявся сам. Я дякував батькам за все, що вони для мене робили, і сміливо дивився вперед.

Наполегливість винагороджується. Наш перший експеримент з протезами виявився невдалим, однак я продовжував вірити в те, що моє життя зміниться на краще. Мій оптимізм і бойовий настрій надихнули добродійну організацію «Лайонс Клуб». Вони зібрали понад двісті тисяч доларів на моє лікування і новий візок. На ці кошти ми змогли приїхати в Торонто, де в дитячій клініці розробляли новітні протези. Зрештою, медики вирішили, що мені набагато простіше справлятися з більшістю завдань самостійно, без допомоги протезів.

Прагнення вчених і винахідників забезпечити мене протезами надихало. Але я був сповнений бажання навчитися робити все самостійно, не чекаючи, коли хтось винайде щось таке, що поліпшить моє життя. Незважаючи на те, що навіть сьогодні я з вдячністю приймаю будь-яку допомогу – відчинені двері або подану воду, – та вважаю, що ми повинні самі відповідати за наше щастя і успіх. У скрутну хвилину на допомогу вам можуть прийти друзі та рідні. Будьте вдячні за зусилля і бажання допомогти, та розраховуйте лише на себе. Що більше зусиль ви докладете, то більше можливостей перед вами відкриється.

Часом вам здається, що ваша мета недосяжна. Однак це не привід для того, щоб здатися. Поразка чекає лише на тих, хто не пробує знову. Я вірю, що коли-небудь зможу ходити і користуватися різними інструментами, як звичайна людина. Це буде диво, яке обов'язково станеться завдяки волі Господа або Його помічників на цій землі. Технологія роботизованих кінцівок розвивається дуже швидко. Коли-небудь я зможу отримати ефективні протези, але поки я щасливий у своєму нинішньому стані.

Часто проблеми, які, як нам здається, утримують нас у минулому, насправді роблять нас сильнішими. Вірте в те, що сьогоднішня проблема завтра стане вашою перевагою. Я навчився бачити плюси у відсутності рук і ніг. Чоловіки, жінки і діти, які не розмовляють моєю мовою, відразу

розуміють, що я зумів подолати чимало перепон. Вони розуміють, що мої уроки – це не лише слова.

Мудрість народжується із досвіду

Коли я закликаю своїх слухачів сподіватися на краще, то при цьому спираюсь на власний досвід. Ви можете покластися на мої слова, бо вони перевірені самим життям. Була в моєму житті мить, коли я втратив надію. Це сталося в моєму загалом щасливому дитинстві, у віці близько десяти років. Хоч я й намагався стати оптимістичним, наполегливим і винахідливим, однак залишалося те, що було мені не під силу, і на мене накопили негативні думки. Причому, найчастіше йшлося про дуже прості, повсякденні справи. Приміром, мене мучило те, що як будь-яка звичайна дитина я не можу дістати морозиво з холодильника, не здатен сам їсти, і доводиться просити інших людей годувати мене. А вони, відповідно, повинні були самі відриватися від трапези, щоб допомогти мені.

Тоді я вперше замислився над серйознішою проблемою: а чи вдасться мені колись знайти дружину, яка б мене кохала? Як забезпечуватиму дружину і наших дітей? Як захищатиму їх у разі небезпеки?

Схожі думки виникають у більшості людей. Напевно, ви теж замислювалися над тим, чи зможете створити сім'ю, знайти надійну роботу чи безпечне місце для життя. Це цілком нормально і природно. Всі ми думаємо про майбутнє і уявляємо, яким буде наше життя. Та часом негативні думки блокують наше уявлення про майбутнє і затуманюють розум. Коли мені важко, я нагадую собі про Бога. У такі миті я молюся і нагадую собі Його слова. І це допомагає зрозуміти, що Він завжди зі мною, ніколи мене не залишить і не забуде про мене. З Його допомогою все найгірше стане кращим. Я знаю, що Він добрий. Якщо Він дозволив статися чомусь поганому, то це означає, що в Нього був задум на те, і мені не під силу це збагнути. Я завжди покладаюся на Бога.

Пильнуйте за своїми думками

З наближенням мого одинадцятого дня народження в моєму житті почався складний перехідний період, коли мозок починає працювати геть інакше й відбувається вибух гормонів. Інші хлопчики і дівчатка вже почали зустрічатися, і це посилює відчуття відчуження. *Чи захоче якась дівчина зустрічатися з хлопцем, який не зможе з нею потанцювати, не візьме її за руку?*

Сам того не усвідомлюючи, я дозволив цим похмурым думкам і негативним почуттям обтяжити мій дух. Це повторювалося дедалі частіше. Вночі думки заповзали до мого мозку, коли я не міг склепити очей або коли був виснажений тривалим навчальним днем. Напевно, і вам знайоме це відчуття. У такі миті здається, що на твоїх плечах лежать всі тягарі світу. Ми всі відчуваємо сум, а надто коли не спиться, у часи хвороби і важких випробувань.

Не буває цілком щасливих людей – завжди щасливих. Печаль і туга – то природні людські емоції. І вони виконують свою роль. За результатами психологічних досліджень похмурий настрій дозволяє критичніше аналізувати свою роботу. Такий підхід корисний, коли ви підводите баланс, розраховуєте одатки чи редагуєте статтю. Поки ви усвідомлюєте і контролюєте власні емоції, негативні думки можуть мати позитивні наслідки. А от коли ви дозволяєте емоціям контролювати ваші дії, то з'являється ймовірність впасти у депресію аж до деструктивної поведінки.

Не піддаватися негативним емоціям і депресії – ось що головне. На щастя, людина здатна керувати власним настроєм. Відчувши, що ваш розум опосідають негативні думки, ви завжди зможете «перекрити» їхній потік. Ви повинні знати про них і розуміти їх джерело, але зосереджуватися слід на рішеннях, а не на проблемах. Якось у недільній релігійній школі нам розповідали про «обладунки Бога»: про нагрудник праведності, пояс істини, щит віри, меч Духу і шолом порятунку. Я зрозумів, що це саме те, що потребує дитина-християнин. Слово Бога –

це меч, який вражає негативні думки. Щит – це Біблія. Озбройтеся мечем і щитом віри – і ви завжди зможете захистити себе.

Спіраль розпуки

У складний перехідний період, коли самооцінка і самосприйняття – на першому місці, я дозволив своїм тривогам взяти гору. Все погане в моєму житті переважало добре.

Я витягнув коротку соломинку. Як я зможу жити нормальним життям? Як знайду роботу? Чи матиму дружину і дітей? Я завжди буду тягарем для своїх близьких.

Я не скаржився на життя, поки не втратив надію. Повірте, втрата надії значно гірша за втрату кінцівок. Якщо вам знайоме відчуття нещастя й депресії, то ви знаєте, яким болісним може бути відчай. Я весь час злився, страждав і мучився, запитував у Бога, чому Він не дав мені того, що дає іншим. Що я зробив не так? Чому Ти не відповідаєш на мої молитви і прохання про руки і ноги? Чому мені не допомагаєш? Навіщо змушуєш мене страждати?

Ані Бог, ані мої лікарі не могли пояснити, чому я народився таким. Відсутність пояснень, навіть наукових, змушувала мене страждати ще дужче. Я й далі думав, що коли б були якісь причини – духовні, медичні або інші, – то мені стало б легше. Біль не був би таким сильним.

Досить часто я почувався настільки кепсько, що відмовлявся йти до школи. Раніше я ніколи не шкодував себе, весь час боровся зі своєю інвалідністю, прагнув жити нормальним життям, бавитися з іншими дітьми. Притаманні мені завзятість і наполегливість вражали батьків, вчителів і однокласників. Хоч у глибині душі я страшенно страждав.

Я завжди був віруючою дитиною, ходив до церкви і вірив у силу молитви й цілющу силу Бога. Мене настільки поглинув Ісус, що під час вечері я завжди посміхався, думаючи, що Він зараз сидить поруч з нами за столом. У своїх молитвах я просив Його дати мені руки і ноги. Навіть готовий був задовольнитися однією рукою або однією ногою. Але вони не з'являлися, і я злився на Бога.

Мені здавалося, що я збагнув Божий промисел. Я гадав, Він створив мене, щоб явити диво, щоб світ зрозумів, що Бог є. Я молився: «Господи,

якщо Ти даси мені руки і ноги, я подорожуватиму світом, виступатиму на телебаченні й розповідатиму всім про це диво. І світ побачить силу Бога». Я говорив, що готовий слідувати Божим шляхом до кінця свого життя. Пам'ятаю свою молитву: *«Господи, я знаю, що Ти створив мене таким, аби потім дати мені руки і ноги, щоб це диво довело людям Твою силу і любов»*. У дитинстві я збагнув, що Господь промовляє до нас різними мовами. Я відчував, що Він може відповісти, вселивши певне почуття в моє серце. Та мене оточувала тиша. Я нічого не відчував.

Батьки казали мені: «Тільки Бог відає, чому ти таким народився». Я запитував у Бога, але Він не відповів мені. Постійні молитви і питання, на які не було відповіді, страшенно мучили мене – я ж бо раніше відчував міцний зв'язок із Ним.

Були в мене й інші проблеми. Ми переїхали за тисячу миль на північ, у Квінсленд, де в нас не було родичів. Я разом позбувся тіточок, дядечків і двадцяти шести кузенів. Нелегким видався переїзд і для батьків. Попри їхню підтримку і любов, я не міг позбутися відчуття, що турбота про мене важким тягарем лежить на їхніх плечах.

На мої очі немов опустилися чорні шори, які заважали бачити світло. Я не розумів, чим зможу придатися бодай комусь, вважав себе помилкою природи, полишеним творінням Господнім. Батьки з усіх сил намагалися переконати мене в протилежному. Вони читали мені Біблію, водили мене до церкви. У недільній школі вчителі запевняли, що Бог любить усіх нас. Та я не міг позбутися болю і гніву.

Втім, у моєму житті були й значно приємніші миті. У недільній школі я з радістю співав зі своїми однокласниками: *«Ісус любить маленьких дітей, всіх дітей світу, червоних і жовтих, чорних і білих, всі вони однаково дорогі йому. Ісус любить дітей світу»*. Разом із тими, хто підтримував і любив мене, я співав від щирого серця. І такі гімни втішали мене.

Я хотів вірити, що Він любить і піклується про мене, але коли втомлювався і кепсько почувався, в мою душу знову закрадалися чорні думки. Я сидів у своєму інвалідному візку на ігровому майданчику і думав: *«Якщо Бог справді любить мене, як усіх інших дітей, то чому Він не дав мені рук і ніг? Чому Він зробив мене не таким, як інші Його діти?»*.

Ці думки з'являлися навіть удень за звичайних обставин. Я боровся з відчаєм і відчуттям того, що моє життя завжди буде важким. І Бог не відповідав на мої молитви.

Одного разу я сидів на високій кухонній стійці і спостерігав, як мама готує вечерю. Мені завжди це подобалося. Однак саме тоді мене опосіли чорні думки. Я не хотів бути тягарем для своєї матері. Майнула думка кинутися вниз зі стійки. Я подивився вниз і подумав, як краще впасти, щоб зламати шию і померти.

Та я відмовився від подібного вчинку. Бо коли мені не вдасться вбити себе, доведеться пояснювати свій відчай. Мене налякали думки про самогубство. Я повинен був розповісти мамі про свої почуття, але соромився. Не хотілося її лякати.

Я був молодий, і, хоча мене повсякчас оточували люблячі люди, не міг розповісти їм про свої сокровенні почуття. У мене були ресурси, але їх я не використав, і це була помилка.

Якщо вас охоплюють чорні думки і почуття, не боріться з ними самотужки. Ті, хто вас любить, з радістю прийдуть на допомогу. Вони хочуть допомогти вам. Якщо вам здається, що ви не можете їм довіритися, зверніться до професійного психолога – в школі, на роботі, в церкві. Ви не самотні. Я не сам. Зараз я розумію це, тому не хочу, щоб ви так само, як і я, наблизилися до здійснення фатальної помилки.

Але тоді мене охопила безнадія. Я вирішив: для того, щоб покінчити з болем, слід покінчити з самим життям.

Мить відчаю

Якось після школи я попросив маму налити мені ванну. Коли вона виходила, я попросив зачинити двері. Потім з головою занурився в воду. У тиші в моїй голові миготіли чорні думки. Мені потрібно було заздалегідь все спланувати.

Якщо Бог не позбавить мене болю... якщо моє життя позбавлене сенсу... якщо я тут тільки для того, щоб бути самотнім і зневаженим... Я – тягар для всіх... У мене немає майбутнього... я повинен з усім цим покінчити.

Як я вже говорив, навчаючись плавати, я лежав на спині, і легені мої були наповнені повітрям. Тепер я спробував витіснити все повітря з легенів і зануритися на дно. *Чи зможу я затримати дихання, поки не помру? Чи потрібно зробити повний видих або тільки половину? Чи потрібно повністю видихнути повітря?*

Нарешті я перекинувся і занурив обличчя в воду. Інстинктивно затамував подих. У мене були досить добре розвинені легені, тому я довго зміг пробути під водою.

Та коли не стало повітря, я випірнув.

Я не можу цього зробити.

Та чорні думки не відступали. Я хочу покинути цей світ. Я хочу зникнути.

Знову видихнув і знову занурився у воду. Я знав, що можу затримати дихання не менше ніж на 10 секунд. Тому почав відрахунок:

...10...9...8...7...6...5...4...3...

Поки я рахував, переді мною спливла така картина: мама і тато плачуть біля моєї могили. Плаче мій семирічний брат Аарон. Всі плакали і говорили, що це їхня провина, що вони повинні були зробити для мене щось більше.

Я не міг знести думки про те, що вони все життя почуватимуться винними у моїй смерті. Не міг залишити рідних із відчуттям втрати і провини.

Я егоїст!

Я випірнув і зробив глибокий вдих. Не зміг так вчинити.

Але страждання були нестерпні. Тієї ночі я сказав Ааронові: «Коли мені виповниться двадцять один рік, я накладу на себе руки».

Я думав, що до того часу вже закінчу школу і, можливо, університет, але що буде далі, не знав. Не думав, що зможу знайти роботу або одружитися, як інші чоловіки. Яка жінка захоче вийти за мене заміж? Тому двадцять один рік для мене був кінцем життєвого шляху. Тоді здавалося, що до цього ще дуже далеко.

«Я розповім про тебе татові», – відповів молодший брат. Я звелів йому нікому нічого не розповідати, заплющив очі й заснув. Прокинувся від того, що на моє ліжко сів тато.

«Хто це тут заводить розмови про самогубство?» – запитав він.

Теплим і заспокійливим тоном він розповів мені про все хороше, що чекає на мене попереду. Він перебирав моє волосся пальцями – мені завжди це подобалося.

«Ми завжди будемо з тобою, – промовив тато. – Все буде гаразд. Обіцяю, ми завжди будемо з тобою. З тобою все буде добре, синку».

Ласкавий дотик і теплий погляд – ось що потребує кожна засмучена й розгублена дитина. На ту мить мені вистачило батькових слів. Він переконав мене в тому, що ми зуміємо знайти правильний шлях. Кожен син хоче вірити батькові. Тієї ночі батько дав мені те, на що я міг спертися. Для дитини немає важливішої людини за батька. Мій батько був щедрий на такі вчинки. Він завжди вмів виявляти любов і підтримку. Я все ще не розумів, як складеться моє життя, але батько сказав, що все буде добре, значить, так і має бути.

Після цієї розмови я міцно заснув. У мене так само бували погані дні й ночі, але я вірив батькам. Вони вселили в мене надію задовго до того, як я став уявляти собі розвиток власного життя. У моєму житті були періоди сумнівів і страху, та на щастя, все це вже пройдений етап. Як і будь-яка людина, я й досі часом сумую, та до мене більше не приходять думки про самогубство. Коли я озираюся назад і згадую своє життя, то можу лише подякувати Богові за те, що він врятував мене від розпачу.

Головне – надія

Я виступав у двадцяти чотирьох країнах світу. Я випустив диски. Мої записи на YouTube переглянули мільйони разів. Мені пощастило вселити надію в мільйони людей. Лишень подумайте, якої б утіхи я позбавився, коли б укоротив собі віку в десять років. Я б не отримав приголомшливої можливості розповісти свою історію ста двадцятьом тисячам слухачів у Індії, вісімнадцятьом тисячам у Колумбії і дев'ятьом тисячам в Україні.

Згодом я почав розуміти, що того дня не сам врятувався – то Бог мене врятував.

Моє життя він наділив глибоким сенсом, метою і радістю. Просто десятирічний хлопчик не міг цього збагнути.

Не припустіться помилки, якої мало не зробив я.

Якби в 1993 році я залишився під водою, то поклав би край своїм тимчасовим мукам. Але якою ціною? Зневірений підліток не міг уявити собі радісного юнака, котрий плаває на Гаваях з морськими черепахами, що займається серфінгом у Каліфорнії або дайвінгом у Колумбії. Та не тільки пригоди важливі. Я ніколи не вплинув би на життя тисяч людей.

Я – всього лише невеличкий приклад милості Божої. Візьміть будь-якого героя – матір Терезу, Магатму Ганді або преподобного Мартіна Лютера Кінга-молодшого, – і ви зрозумієте, що в їхньому житті було чимало труднощів: в'язниці, насильство, навіть загроза смерті. Та вони однак залишалися вірними своїй мрії.

Коли вас охоплять туга і чорні думки, згадайте, що ви маєте вибір. Якщо вам потрібна допомога, попросіть про неї. Ви не самотні. Ви здатні думати про краще і діяти так, щоб наблизити реалізацію своєї мрії.

Згадайте, що було зі мною в дитинстві, і подивіться на моє життя зараз. Хто знає, які радості й досягнення чекають на вас у майбутньому? Хто знає, скільком людям ви зможете допомогти, станете дивом для когонебудь? То йдіть зі мною, з людиною, котра не має рук і ніг! Ідіть зі мною в майбутнє, сповнене надії!

Розділ 3

З цілковитою певністю в серці

Біблія вчить, що віра – це те, на що люди сподіваються і що не потребує доказів. Ми з вами не можемо жити без віри. Найчастіше про віру згадують у релігійному сенсі слова. Та в житті є й інші прояви віри. Як християнин, я живу з вірою в Бога. Попри те, що не можу побачити Його або доторкнутися до Нього, я всім серцем вірю в те, що Він існує, і ввіряю Йому своє майбутнє. Не знаю, що майбутнє приготувало для мене, та оскільки вірю в Бога, знаю, хто визначить моє завтра.

Це всього лише один вид віри. Я вірю багато в що. Розумію, що є щось таке, чого я не можу побачити, помацати або відчути, однак це таки існує. Я вірю в існування кисню, і в те, що кисень необхідний нам для життя. Я не можу його побачити, помацати або відчути, просто знаю, що він є, тому що є я. Якщо я живий, значить, я дихаю, значить, кисень існує, чи не так?

Так само, як для життя нам потрібен кисень, потрібна і віра. Чому? Річ у тім, що всі ми стикаємося з труднощами. Часом у нашому житті виникають ситуації, з яких ми не бачимо виходу. І ось тоді на допомогу нам приходить віра.

Нещодавно я отримав листа від жінки на ім'я Кеті. Вона народилася без колінної чашечки в одній нозі, і ногу довелося ампутувати ще в дитинстві. Через медичні проблеми вона втратила роботу. Їй довелося перенести близько двадцяти операцій. Тепер їй уже за тридцять. Вона заміжня. Кеті розповіла мені, як часто її мучило питання, чому все це сталося саме з нею.

Переглянувши один із моїх записів, Кеті зрозуміла, що часом ми просто не можемо відповісти на це питання, повинні повірити в Божий промисел, і з часом сенс його розкриється. А до цього необхідно просто вірити.

«Від щирого серця вдячна вам, – написала мені Кеті. – Тепер я вірю в те, що я, як і ви, є Божою обраницею. Сподіваюся колись із вами зустрітися особисто, обійняти вас і подякувати за те, що ви відкрили мені осяйне світло».

Кеті знайшла силу і надію тільки після того, як зважилася повірити в те, чого вона не може побачити чи зрозуміти. Саме так і діє віра. Вас опосідають проблеми, які здаються вам нездоланими. У пошуках рішення часом доводиться покладатися саме на віру, а часом просто вірити в те, що відповідь обов'язково знайдеться, і важкі часи залишаться позаду.

І саме тому я кажу вам про ВІРУ, тобто про цілковиту певність у тому, що настануть кращі часи. Я не можу довести, але абсолютно певен у тому, що, живучи з вірою, я перебуваю набагато ближче до істини, ніж будь-хто, що перебуває в розпачі. Щороку я виступаю перед тисячами школярів. І щоразу заводжу розмову про віру в те, що неможливо побачити. Іноді малюки мене лякаються. Навіть не знаю чому, ми ж з ними однакового зросту. І тоді я кажу їм, що просто замалий для свого віку.

Я жартую і сміюся, поки вони не звикнуть до мене. Коли мій вигляд перестає їх лякати, помічаю, що багатьом дітям подобається моя маленька ліва ступня: вони тицяють на неї пальцями і розглядають її. Я одразу ж починаю жартувати зі своєї «маленької курячої лапки». І це завжди викликає сміх, бо визначення цілком влучне.

Моя сестра Мішель на шість років молодша за мене. Саме вона помітила подібність моєї ступні до курячої лапки. Ми часто вирушали в поїздки всією сім'єю. І тоді нас трьох, мене, Мішель і Аарона, пристібали до заднього сидіння машини одним ременем. Як більшість чоловіків, наш батько не любив зупинятися в дорозі. Коли нам хотілося їсти, ми починали кидатися різним дріб'язком у тата й маму.

Коли й тоді дорослі не зважали на нас, ми зчиняли шарварок і вдавали, що зараз з'їмо одне одного. В одній такій поїздці Мішель заявила, що відкусить мою маленьку ступню, тому що «вона подібна до

курячої лапки». Ми посміялися з її жарту і я забув про нього. Та за кілька років Мішель привела додому цуценя. Як тільки я сідав, воно весь час намагалося вчепитися зубами у мою ступню. Я відганяв песика, але той постійно повертався.

«Бачиш, – сказала Мішель, – навіть собача розуміє, що твоя нога подібна до курячої лапки!».

І мені це сподобалося! Відтоді під час своїх виступів перед школярами я постійно розповідаю цю історію. Як тільки демонструю їм свою ліву ступню, то відразу ж питаю, чи дійсно у мене тільки одна ступня. Зазвичай це питання спантеличує їх, бо вони бачать лишень одну, хоча має бути дві. Більшість дітей примиряються з тим, що бачать, кажуть, що у мене тільки одна ступня. А потім я показую їм «молодшу», мою зовсім крихітну праву ступню, яку зазвичай не видно. Іноді я навіть шокую їй, коли висовую і ворущу нею. Зазвичай дітлахи здійсмають гвалт. Це дуже кумедно, адже діти такі безпосередні!

Щоб повірити, вони мають неодмінно побачити.

Потім я переконую їх, як і вас, у тому, що вони повинні вірити: попереду на них чекають безмежні *можливості*. Головне – рухатися вперед, навіть коли дуже важко.

Пам'ятайте про те, що ваше життя визначається не тільки тим, що ви бачите, а й тим, що можете собі уявити. Це і називається вірою.

Віра в польоті

Сам Бог керує моєю уявою. Я вірю Йому. Цілком певен, що навіть без рук і ніг зможу прекрасно жити. І ви повинні вірити в те, що для вас немає нічого неможливого. Вірте в те, що коли зробите все можливе заради досягнення своєї мрії, ваші зусилля будуть винагороджені. Часом наша віра реалізується ще до того, як зусилля починають приносити плоди. В цьому я переконався в 2009 році під час поїздки до Колумбії. За десять днів я повинен був виступити в дев'яти містах. Оскільки відстані були дуже великі, а часу обмаль, організатори забронювали для нас невеликий літак, на якому ми перелітали з міста до міста. Разом із двома пілотами, котрих звали Мігелями, нас було восьмеро. Пілоти практично не розмовляли англійською. Під час одного з перельотів ми почули, як бортовий комп'ютер – англійською! – видає попередження: «Витягнути! Витягнути!».

Коли комп'ютер став видавати висоту польоту, стало зрозуміло, що ми падаємо. «Шістсот футів! П'ятсот футів! Чотириста футів!». Періодично комп'ютер видавав команду пілотам: «Витягнути! Витягнути!». Ми не злякалися, однак атмосфера в салоні стала, м'яко кажучи, напруженою. Я запитав у свого помічника, чи не варто команди комп'ютера перекласти для пілотів Мігеля Першого і Мігеля Другого.

«Гадаєш, вони не знають, що ми падаємо?», – запитав він.

Я не знав, що думати, та оскільки ніхто більше не хвилювався, то взяв із них приклад і постарався не перейматися. На щастя, невдовзі ми спокійно приземлилися. Пізніше, коли один з наших перекладачів розповів про цей випадок пілотам, вони розреготалися.

«Ми знали, що говорить комп'ютер, – відповів Мігель Другий. – Але під час посадки ми ніколи на нього не зважаємо. Ви повинні більше довіряти своїм пілотам, Ніку!».

Так, визнаю, на якусь мить моя довіра до пілотів похитнулася. Але решту часу я просто був певен, що Бог стежить за мною і моїм життям. Щоб ви зрозуміли силу моєї віри, скажу: у моїй шафі стоїть пара

черевиків! Я щиро вірю в те, що колись зможу їх узуті і прогулятися. Можливо, це станеться. Може, й ні. Але я вірю в таку можливість. Якщо ви можете уявити собі світле майбутнє, то можете і повірити в нього. А як ви в нього повірите, то зможете його досягти!

Безмежна віра.

Коли в дитинстві я переживав період депресії, фізично я не страждав. Я не мав рук і ніг, але потребував повного й захопливого життя, яким живу сьогодні – за одним винятком. Раніше я покладався тільки на те, що можна було побачити, зосереджувався на своїх обмеженнях, а не на можливостях.

У кожного з нас є свої обмеження. Мені ніколи не стати зіркою баскетболу, але в цьому немає нічого поганого. Я можу надихати людей – і вони завдяки мені досягнуть вершин. Ніколи не живіть своїми обмеженнями. Живіть так, наче ви на все спроможні. Навіть у хвилини страждань і трагедій часом стається щось несподіване, майже неймовірне, чого не можна було й уявити. Можливо, просто зараз цього не станеться. Іноді ви навіть уявити не можете, що хороше може статися. Але повірте: все на краще. Навіть трагедії часом перетворюються на тріумфи.

Серфінг

У 2008 році я виступав на Гаваях і там познайомився зі знаменитою серфінгісткою, Бетані Гемілтон. Ліву руку вона втратила у 2003 році, коли на неї напала тигрова акула. Коли це сталося, Бетані було всього тринадцять років. Раніше вона була відома в колі серферів. Та коли дівчина вижила після такої трагедії і повернулася до свого спорту, не перестаючи дякувати Богові за його милість, про неї дізналися в усьому світі. Усіх вразили сміливість і віра цієї дівчинки. Сьогодні вона, як і я, мандрує світом, надихаючи людей і розповідаючи їм про свою віру.

Свою мету Бетані вбачає у тому, щоб «просто розповідати про віру в Бога і переконувати людей в тому, що Бог любить їх та опікується ними». «Без Божої допомоги я б не вижила, – оповідає Бетані, – бо того ранку втратила сімдесят відсотків крові».

До нашої зустрічі я не знав історії цієї дівчини, не здогадувався, наскільки близько вона перебувала до смерті. Бетані розповіла, що впродовж усього шляху до лікарні (а їхали вони сорок п'ять хвилин) вона молилася. Парамедик шепотів їй слова підтримки: «Господь тебе не залишить і врятує».

Все складалося трагічно. Коли вони, нарешті, приїхали до лікарні, виявилось, що всі операційні зайняті. Бетані вмирала на очах. Та один пацієнт відмовився від операції на коліні, яка ось-ось мала розпочатися. І тоді лікарі змогли зайнятися Бетані. Вгадайте, ким виявився хірург?

То був батько Бетані!

Неймовірно, чи не так? Хірург був уже готовий до операції, і йому привезли власну дочку! Операція врятувала життя дівчинки.

Сьогодні Бетані – здорова, сильна дівчина з неймовірно позитивним світоглядом. Вона одужала навіть швидше, ніж очікували лікарі. Через три тижні після нападу акули вона знову повернулася до серфінгу.

Під час нашої розмови Бетані сказала мені, що віра в Бога допомогла їй збагнути: втрата руки – це частина Божого плану. Вона не шкодує себе, прийняла те, що сталося, і живе далі. У першому змаганні вона

посіла третє місце, але ж серед учасниць були кращі серфінгістки світу. І це з однією рукою! Бетані каже, що втрата руки стала для неї свого роду благословенням: коли вона досягає успіху на змаганнях, її приклад надихає інших людей!

«Я молилася, щоб Бог використовував мене, і Він виконав моє прохання. Коли люди чують мою історію, Він сам говорить із ними, – розповідає Бетані. – Люди кажуть мені, що відчують свій зв'язок з Богом, починають вірити в Бога, знаходять надію і відшукують в собі сили здолати перешкоди. Почувши це, я починаю молитися, бо не я зробила щось для них – то Бог їм помагає. Я щаслива, що Бог дозволив мені стати частиною Його плану!».

Неможливо не захоплюватися неймовірною силою духу цієї дівчини. Навряд чи хтось дорікнув би їй, коли б після нападу акули вона полишила свій спорт. Їй довелося заново вчитися зберігати рівновагу на дошці, та її це не злякало. З нею сталося щось жахливе, але подія ця тільки змінила все на краще.

На гребені хвилі

Коли життя обернеться до вас не найкращим своїм боком, коли руйнуватимуться ваші плани і мрії, згадайте віру і силу духу цієї дивовижної дівчини. Так, таке трапляється. Час від часу кожного з нас розтрощують раптові хвилі. Можливо, ваша проблема – це зовсім не акула. Та коли відчуєте, що вас вибиває з колії, згадайте чудову дівчину, яка не лишень вижила після нападу одного з найжорстокіших хижаків нашої планети, а ще й вистачило їй сил повернутися до колишнього життя.

Бетані надихнула мене, і я попросив її допомогти мені зробити те, про що давно мріяв. Чи не могла б вона навчити мене серфінгу? На моє здивування, вона відразу ж запропонувала вирушити на пляж Вайкікі.

Я був у захваті від можливості навчитися серфінгу в історичному місці, де гавайські королі й королеви підкоряли хвилі. Та водночас я трохи нервував. Бетані натерла мою дошку воском і познайомила мене із зірками серфінгу – Тоні Монізом і Лансом Хукано, котрі приєдналися до нас на пляжі.

Як я вже казав, тоді, коли ви замислитеся над тим, чи зможете реалізувати свої плани і цілі, покладайтеся на людей, які готові простягнути вам руку допомоги і стати вашими наставниками. Саме так я тоді і вчинив. Навряд чи я міг знайти собі кращих вчителів серфінгу. Спершу вони навчили мене зберігати рівновагу на дошці на газоні.

Вони по черзі каталися зі мною, давали мені поради і підбадьорювали. Коли ми вийшли на океанські простори, мене охопив жах – адже на двох нас було всього три кінцівки, і всі вони належали Бетані! Мені дуже хотілося покататися на серфі. Я досить вправно плавав і не боявся води, але не уявляв, що зможу втриматися на дошці на хвилях, навіть за допомогою фахівця. З одним із моїх добровільних помічників ми зробили переворот на триста шістдесят градусів. Наступного разу я впав зі своєю дошки і збив Бетані!

Мені страшенно хотілося спробувати серфінг самому. Я не міг здолати свого бажання, і був дуже наполегливий. Нарешті мої друзі вирішили, що я впораюся з сольним виступом. Щоб я зумів піднятися, піймавши хвилю, вони зробили маленьку платформу, закріпивши на дошці кілька складених рушників. Я був певен, що зможу піднятися на дошку. Щойно хвиля набрала швидкість, я міг би притиснутися плечима до рушників і піднятися. Воля і сила хвилі не знають перешкод!

Того дня у Вайкікі відбувалося змагання з серфінгу. Побачивши нас, глядачі стали вигукувати. Хоч я й нервував, однак отримав масу порад від фахівців.

«Хлопче, ти і справді збираєшся у воду?».

«Хлопче, не знаю, як тобі вдасться утримати рівновагу без рук і без ніг!».

«А чи вмієш ти плавати? Зумієш обігнати акулу, парубче?».

Коли ми опинилися у воді, я почувався ліпше. Для мене плавання – не проблема, але мене часто відносить убік. Я ніколи не знаю, де можу опинитися. Часом мені здається, що мене може віднести до Австралії і викинути прямо на подвір'я будинку моїх батьків.

Днина видалася чудова. Бетані пливла поруч зі мною і підбадьорювала мене. Та варто було мені зловити хвилю і спробувати підвестися, як я одразу ж падав. Я шість разів пробував і всі шість разів падав. Я не міг здатися. За мною спостерігало занадто багато людей. Занадто багато камер. Я не хотів опинитися в YouTube в якості безпорадного інваліда і цілковитого телепня. У дитинстві я любив кататися на скейтборді, тому добре відчував дошку. Нарешті з сьомої спроби я підкорив велику хвилю і піднявся. Не можу передати цей захват! Від щастя я заверещав, як школярка. Я мчав до пляжу на високій хвилі! Усі, хто перебував на пляжі, горлали і свистіли, підбадьорюючи мене. Я зробив це! Я став крутим і зрозумів це, тому що всі навколо казали мені: «Хлопче, ти такий крутий!».

Дві години ми ловили хвилі. Я зумів покататися на хвилях близько двадцяти разів. Через змагання на пляжі було багато фотографів, і я

виявився першим серфером-інвалідом на обкладинці журналу «Серфер». Той день на воді був незабутнім.

Того ж дня Ланс Хукано дав інтерв'ю. Він сказав:

«На цьому пляжі я провів усе своє життя, але досі ще не переживав нічого подібного. Нік – один із найкрутіших хлопців, які мені колись траплялися. Йому це подобається. У нього в жилах тече морська вода. І тепер я певен, що в цьому світі можливо все!».

Подумайте про це: Можливо все! Відчувши своє безсилля і безпорадність перед обличчям складної проблеми, повірте в те, що все можливо. Імовірно, саме зараз ви не бачите виходу, і вам здається, що весь світ налаштований проти вас. Але повірте, обставини можуть змінитися, може з'явитися рішення, а допомога часом приходить з найнесподіваніших місць. І тоді справді можливо все!

Якщо інвалід без рук і без ніг навчився серфінгу на одному з найкращих пляжів світу, то для вас можливо геть усе.

Віра укріплюється

Притча про сіяча – одна з найвідоміших біблійних притч. Вийшов сіяч посіяти зерно. Те, що впало край дороги, затоптали. Що впало на кам'янистий ґрунт – засохло без вологи. Дещо впало в терен і було ним заглушене. А те, що впало на добру землю, вродило стократно.

У нашому житті ми не просто отримуємо зерна, а й сіємо їх у «добру землю» власних сердець. Коли через проблеми ми впадаємо в апатію, то можемо згадати про мрії і надії на краще життя. Ці мрії і є зернами нової реальності. Наша віра – та сама добра земля, яка дасть цим зернам життя.

Ті, хто мене любить, завжди мене підтримують. Вони сіють зерна в моє серце, переконують у тому, що на мене зійшла благодать, здатна допомогти іншим людям. Іноді я вірю їм. Буває, віра залишає мене. Та мої близькі ніколи не здаються. Вони знають, що їхні зерна часом потрапляють на камінь або терен. Та вони однаково вірять у те, що зерна проростуть і дадуть урожай.

Мої рідні сіяли свої зерна щоранку, коли я збирався до школи: «Доброго дня, Ніколасе! Старайся, і Бог тобі допоможе!». Часом я думав: «Так, так, звісно! Напевно, Бог має специфічне почуття гумору, бо я напевно знаю, що сьогодні в школі мене дражнитимуть!».

І справді, варто було мені з'явитися у школі в інвалідному візку, як хтось вигукував, що у мене спустило колесо, а хтось збирався підпирати мною двері бібліотеки. Дуже смішно! У такі дні слова підтримки моїх батьків падали на каміння. Ніщо не підкріпляло їх. Я лише дужче відчував свою інвалідність.

Та після того жакливого випадку у ванній дедалі більше зерен потрапляло в добру землю. Своєю наполегливістю і товариськістю я зміг завоювати серця однокласників. Так, бували і погані дні, але їх ставало дедалі менше.

Чудовий письменник Норман Вінсент Піл одного разу сказав: «Яке б не було похмуре твоє життя, розплющ очі й спробуй побачити можливості.

Ти побачиш, тому що вони є завжди».

Можливо, ви ніколи не станете олігархом і мільйонером, але ви завжди повинні бачити можливості, які відкриваються перед вами. Без віри в це ви нічого не досягнете. І ніхто не досяг би. Віра в майбутнє змушує нас рухатися вперед. Ми долаємо скруту, перемагаємо тугу і відчай.

Я дуже рано почав бачити життєві можливості. Коли я написав і проілюстрував свою першу книжку, мені було шість або сім років. Книжка називалася

«Єдиноріг, котрий не мав крил». Нескладно здогадатися, чому я вибрав саме цю тему, але мушу сказати, що маленька притча, заснована на життєвому досвіді, чудово передає саму суть віри. Не хвилюйтеся, вона коротенька. Адже я написав її, коли мені було всього шість або сім років.

Колись давно у матері-єдинорога народилася дочка. Коли вона виросла, виявилося, що у неї немає крил.

«Що сталося з її крилами?» – дивувалася мати-єдиноріг.

Коли дитина вирушала на прогулянку, вона бачила єдинорогів, котрі літали в небесах. А потім до неї підійшов маленький хлопчик і запитав: «Що сталося з твоїми крилами?».

Вона відповіла: «У мене ніколи не було крил, хлопчику».

Тоді хлопчик сказав: «Я спробую зробити тобі пластикові крила».

Він упродовж години майстрував пластикові крила для єдинорога.

А по завершенні хлопчик попросив єдинорога покатати його на спині, і єдиноріг погодився.

Вони розбіглися, єдиноріг злетів у небо і вигукнув: «Все вийшло! Все вийшло!».

Коли єдиноріг опустився на землю, хлопчик зліз з його спини, і він знову злетів у небо. Маленький хлопчик сказав:

«Вітаю, єдинороже!».

Потім хлопчик повернувся додому і розповів мамі, братам і сестрам про пригоди з єдинорогом.

Єдиноріг жив довго і щасливо.

Всі ми прагнемо жити довго і щасливо. Навіть коли вам здається, що ви спроможні здолати всі перешкоди й дожити до щасливих часів, однак у вашому житті будуть розчарування. Та все ж вашою метою завжди має бути щасливий кінець. То чом би не постаратися заради цього?

Терпіння винагороджується

У 2008 році я зі своїми помічниками з організації «Життя без кінцівок» влаштував всесвітнє турне чотирнадцятьма країнами. Ми визначили бюджет і почали збирати кошти на поїздку. У нас не було професійних благодійників, тому до бажаної мети було дуже далеко. Нам вдалося зібрати близько третини необхідної суми. І тоді я вирішив відвідати чотири країни – Колумбію, Україну, Сербію і Румунію. По поверненні додому виявив, що мої помічники ще не зібрали кошти на другу поїздку.

Мій дядько Бата домогся великого успіху в Каліфорнії і прийшов мені на допомогу. Він прийняв рішення виключити дві країни з програми туру. І гроші були не головною проблемою.

«Ми дедалі частіше чуємо, що в Індії, особливо в Мумбаї та Індонезії, неспокійно, – сказав він. – Оскільки в нас однак немає коштів, гадаю, буде розумніше відвідати ці країни іншим разом».

Мій дядько дуже мудра людина, і я йому довіряю, то не став з ним сперечатися. А потім вирушив виступати до Флориди, де зібралося стільки люду, що потрібно було чотириста п'ятдесят добровольців для організації цього натовпу. Я приїхав, щоб надихнути їх, але вони самі заразили мене своїм ентузіазмом. Повертаючись до Каліфорнії, думав про те, що ми повинні продовжувати наше світове турне.

Я молився, щоб Господь послав мені знак, відчував, що повинен поїхати в Індію та Індонезію, незважаючи на відсутність грошей і серйозну небезпеку. Я вірив у те, що ми повинні служити іншим людям, і в останню чергу думати про себе. Дядько Бата запросив мене на вечерю, щоб обговорити моє бажання, засноване на вірі, а не на грошах.

Під час вечері я доволі емоційно про все розповів. Я відчував: це саме те, що треба зробити. Дядько Бата підтримав моє бажання спілкуватися з якомога більшою кількістю людей.

«Зачекаймо пару тижнів на Боже об'явлення», – терпляче запропонував він.

Коли виникають якісь перепони, не можна здаватися, тікати. Ви повинні оцінювати ситуацію, шукати рішення і вірити в те, що все робиться на краще. Терпіння – ось ключ до перемоги. Ви посіяли зерна, пережили бурі й шторми, чекаєте врожаю. Зіткнувшись із перепорою, ви ж не поведетеся нерозумно, не б'єтеся головою об стіну, не намагаєтеся відбитися від стіни. Ви шукаєте краще рішення, з вірою в те, що кожна перешкода постала перед вами з певною метою.

Ми не змогли назбирати грошей на світове турне, але не стали квапитися і витратити те, що вдалося зібрати. Ми молилися, шукали рішення, вірили в те, що зачинені сьогодні двері завтра відчиняться і перед нами постануть нові можливості.

Важливо пам'ятати: аби щось знайти, потрібно продовжувати пошуки. Ви повинні співвідносити свої цілі з реальністю. Та поки ви дихаєте, пам'ятайте – можливості чекають на вас.

Ми не отримали жодної відповіді на наші молитви, дороговказу до фінансування турне. Але в нашому житті стався ряд дивних подій.

За кілька днів після вечери з дядьком Батою мені подзвонив якийсь Браян Гарт, який чув мій виступ у Флориді. Він запропонував нашому фонду велике пожертвування.

Потім був дзвінок з Індонезії, нам повідомили, що для нас орендували два стадіони в Гонконзі. Вони обіцяли, що як ми приїдемо, то вони покрийуть всі наші витрати.

Через два дні каліфорнійська добродина організація пожертвувала нам таку суму, яка покрила всю вартість турне!

Так гроші перестали бути проблемою. Нас усе ще тривожила безпека, але ми вирішили цілком і повністю покластися на Бога!

Рятівна благодать

Пам'ятаєте, я розповідав про те, що все робиться на краще? Через брак грошей ми змінили наші плани на Індію, та коли кошти з'явилися, ми знову повернулися до цієї ідеї і побували там на тиждень раніше.

Між іншим, зміна розкладу, можливо, врятувала наші життя. Всього через пару днів після нашого від'їзду в Мумбаї у трьох місцях, де ми бували, вибухнули бомби терористів – в готелі «Тадж», в аеропорту і на південному залізничному вокзалі. Загибло сто вісімдесят людей, триста було поранено.

Якби ми дотримувалися колишнього розкладу, то опинилися б у Мумбаї просто під час терористичних атак. Можете сказати, що нам пощастило, але я вірю в те, що у Бога є план, який ми не збагнемо. Ось чому так важливо вірити в майбутнє і продовжувати прагнути до своєї мети, навіть коли все проти вас.

Обігнати життя

На початку цього розділу я розповів вам про свою ліву ступню, дуже корисну маленьку кінцівку. Я навчився бути вдячним за неї, тому що винахідники вже придумали масу пристосувань, які для неї ідеально підходять. Джойстики та сенсорні екрани дуже зручні. Навіть без рук і ніг я можу вести таке життя, про яке в моєму дитинстві ні я, ні мої батьки навіть мріяти не могли. Хоча мої можливості здаються дуже обмеженими, завдяки досягненням сучасної технології і силі віри межі ці давно розсунулися.

Коли ви вважаєте, що я – виняток, послухайте розповідь про іншого мого героя, Крісті Брауна.

Крісті народився в ірландському місті Дубліні в 1932 році. Він був десятим у сім'ї з двадцяти двох дітей. Вижити вдалося лише тринадцятьом. Крісті народився з руками і ногами, але такими покрученими, що майже не міг рухатися і насилу видавав невиразні звуки. Лікарі довго не розуміли, що з ним відбувається. Лише через багато років йому поставили діагноз – церебральний параліч найтяжчої форми.

Оскільки Крісті не міг виразно розмовляти, тривалий час лікарі вважали його розумово відсталим. Мати стверджувала, що у нього немає психічних проблем – він просто не може спілкуватися. Всі родичі наполегливо працювали з дитиною. А потім його фізичний стан був такий, що управляти він міг тільки однією частиною тіла – лівою ступнею. Саме нею він і схопив одного разу шматок крейди.

Крісті навчився писати і малювати лівою ногою. Його родичі, як і мої, були сповнені бажання дати йому нормальне життя. Вони возили його скрізь у старому возику, а потім у візку. Як і я, він став чудовим плавцем. А потім його мати зустріла лікаря Джонса Гопкінса, який допоміг влаштувати дитину в лікарню. Пізніше лікар створив спеціальний медичний заклад для Крісті та інших дітей, які мають церебральний параліч.

Лікар навчив Крісті читати. Приклад знаменитих ірландських письменників надихнув Крісті на власну творчість. Його першою книгою стали спогади «Моя ліва ступня». Книга користувалася такою популярністю, що була навіть екранізована. Головну роль у фільмі зіграв Деніел Дей-Льюїс (до речі, товариш одного з літературних друзів Крісті, Сесіла). За цю роль Дей-Льюїс отримав «Оскара». Крісті опублікував ще шість книг. Крім того, він чудовий художник.

Подумайте, скільки похмурих днів пережили Крісті Браун і його рідні, побиваючись над його долею. Він міг ворушити лише крихітною частиною свого скаліченого тіла і видавати лише окремі звуки. І все ж він зумів стати відомим письменником, поетом і художником і прожив неймовірне життя, яке стало основою для оскарносного фільму!

Чому нас вчить ця історія? А ви не хотіли б довідатися, що приготувало вам життя?

Довершена картина

У дитинстві я не уявляв собі подальшого життя. Я був настільки зосереджений на собі, що й гадки не мав про тих, кому ще важче, ніж мені – людей на кшталт Крісті Брауна. Коли мені було тринадцять років, я прочитав статтю про австралійця, який потрапив у автомобільну катастрофу. Наскільки я пам'ятаю, він був паралізований, не міг рухатися й розмовляти, на все життя залишився прикутим до ліжка. Я уявити собі не міг, як йому важко.

Ця історія відкрила мені очі й розширила моє уявлення про життя. Я зрозумів, що без рук і ніг жити важко, та однак я маю за що дякувати. Я зрозумів, що життя відкриває переді мною масу нових можливостей.

Повірте у власну долю. Ви здатні гори звернути. Усвідомлення мною нових можливостей відбувалося поступово. У п'ятнадцять років я прочитав Євангеліє від Іоанна, де розповідалося про сліпого. Чоловік від народження був сліпий. Коли учні Ісуса побачили його, вони запитали в Христа: «Хто згрішив: чи він сам, чи батьки його, що сліпим він уродився?».

Те саме питання вже давно мене мучило. *Можливо, мої батьки зробили щось неправильно? Можливо, я сам завинив? Чому я народився без рук і ніг?*

Ісус відповів: «Не згрішив ані він, ані батьки його, а щоб діла Божі з'явилися на ньому».

Коли сліпий почув це пояснення, його уявлення про життя і його можливості кардинально змінилося. Можете уявити, який вплив на мене в дитинстві справила ця притча! Досі я страждав від думки про те, що я не такий, як усі, інвалід, в усьому залежний від інших, але несподівано побачив нову можливість. Більше не був я тягарем, неповноцінною людиною, покараною за якісь гріхи. Я був створений таким, у мені оприявнилися Божі справи!

І на мене зійшов спокій, якого я досі не знав. Раніше запитував, чому не маю рук і ніг, а тепер я зрозумів, що відповіді на це питання ніхто не

знає, крім Бога. Потрібно змиритися і повірити в ті можливості, які Він для мене приготував.

Ніхто не знає, чому я народився інвалідом. Ніхто не знав, чому той чоловік був сліпим. Ісус сказав, що це зроблено для того, щоб діла Божі з'явилися.

Ці слова вселили в мене почуття радості й величезної сили. Вперше я зрозумів, що Творець зовсім не полишив мене. Сліпого було зцілено, щоб служити Його цілям. Мене не було зцілено, але моя мета відкриється згодом.

Ви повинні зрозуміти, що часом неможливо відразу отримати відповіді. Озбройтеся вірою. Мені довелося навчитися вірити в те, що життя готує для мене нові можливості. Якщо я зміг знайти цю віру, то й ви зможете.

У дитинстві я не міг знати, що відсутність кінцівок допоможе мені вселити надію в серця багатьох народів і різних людей. Важкі часи і життєві незгоди нелегко переживати. Не вдавайте, що це приносить вам задоволення. Але повірте в те, що попереду на вас чекають ліпші часи, радісне і осмислене життя. Подумайте про це.

Взірець для наслідування

Свідком сили віри у власну долю вперше я став на зборах у старших класах, коли перед нами виступав відомий оратор, американець Реджі Даббс. Тоді йому нелегко велося. На збори прийшло близько півтори тисячі підлітків. Було спекотно і волого. Звук був дуже поганий – часом взагалі не було нічого чути.

Справитися з підлітками не так то й легко, але історія Реджі захопила всіх. Він розповів, що його народила незаміжня дівчина-повія з Луїзіани. Їй здавалося, що вирішити «маленьку проблему» можна за допомогою аборту. На щастя для Реджі, вона на це таки не зважилася. У дівчини не було ні дому, ні сім'ї, тому вагітність стала для неї важким випробуванням.

Нещасна і самотня, вона згадала, що колишня вчителька дозволила дзвонити їй у разі виникнення проблем. Цю чудову жінку звали місіс Даббс. До Луїзіани вона приїхала з Теннессі, підбрала вагітну дівчину і взяла її до себе. На той час у них із чоловіком було шестеро дітей. Даббси всиновили Реджі і дали йому своє прізвище. Вони виховували хлопчика відповідно до суворих моральних засад, навчили його тому, що за будь-яких обставин тільки він сам здатен вирішити, реагувати на них негативно чи позитивно.

Реджі сказав, що майже завжди приймав правильні рішення, бо вірив у те, що життя готує йому нові можливості. Він не хотів чинити погано, бо попереду на нього чекало багато хорошого. Він підкреслив:

«Ти не в силах змінити своє минуле, але ти можеш змінити своє майбутнє!». І це назавжди запало мені в душу.

Я запам'ятав ці слова назавжди. Реджі достукався до всіх нас. А в моїй душі посіяв зерно – я вперше замислився над ораторською кар'єрою. Мені сподобалося, як цей простий хлопець за кілька хвилин зумів позитивно вплинути на велику кількість людей. Здавалося, що це чудово: мандрувати світом і виступати перед людьми – йому платили за те, що він давав людям надію!

Того дня дорогою зі школи я думав: «Можливо, і я колись зможу поділитися з людьми своєю чудовою історією!». Змиріться з тим, що зараз ви не бачите правильного шляху. Це не означає, що його зовсім немає. Вірте! Ваша історія ще тільки формується. Я знаю, що вона буде просто неймовірною!

Розділ 4

Безмежно любіть себе недосконалого

Одного разу під час поїздки Східною Азією я виступав перед трьомастами бізнесменами і підприємцями в Сінгапурі. По виступі в холі до мене підійшов солідний джентльмен. Він здавався таким само успішним і впевненим у собі, як решта. Тому перші слова його мене вразили.

«Ніку, – сказав він, – допоможіть мені».

Я довідався, що він власник трьох банків, але потребує допомоги, бо матеріальні блага не захищають його від моральних страждань.

«Я маю прекрасну доньку. Їй чотирнадцять років. З якоїсь незрозумілої причини вона дивиться на своє відображення в дзеркалі й каже, що почувается потворою. Це розбиває мені серце! Невже вона не розуміє, що прекрасна? Як змусити її побачити те, що бачу я?».

Легко зрозуміти страждання цієї людини: найбільші муки для батьків – бачити, як страждають їхні діти. Він намагався допомогти дочці позбутися ненависті до себе. Це було необхідно: якщо ми не приймаємо себе молодими і здоровими, то що ж буде далі, коли ми постаріємо і почнемо хворіти? Якщо ми з якоїсь дивної причини ненавидимо себе, це легко може перерости в інші, такі ж негативні й шкідливі для життя почуття. Юнацька невпевненість може збити вас на слизьке – варто лишень зосередитися на власних недоліках, знехтувавши достоїнствами.

Біблія вчить нас тому, що ми «дивовижні». То чому ж нам так важко любити себе такими, якими ми є? Чому нас часто переповнює відчуття того, що ми не достатньо вродливі, не достатньо високі, не достатньо стрункі?

Упевнений, що той сінгапурський батько оточив свою дочку любов'ю і турботою, намагаючись зміцнити її впевненість в собі й підвищити самооцінку. Наші батьки і близькі люди готові зробити для нас все, але

досить уїдливої зауваги однокласника, начальника або колеги – і зусилля їхні зводяться нанівець.

Ми засмучуємося і перетворюємося на жертву. І все через те, що ми починаємо оцінювати себе через думку інших людей, починаємо порівнювати себе з іншими. Коли ви не готові прийняти себе, то ще менше готові прийняти інших людей. І це призводить до самотності та ізоляції. Одного разу я виступав перед групою підлітків. Я розповідав про те, як бажання бути популярним змушує людей гнобити тих, хто не такий вродливий і спортивний. Щоб донести свою думку, я прямо запитав: «Хто з вас хотів би бути *моїм* другом?».

До моєї втіхи, більшість слухачів підняли руки. Але потім я поставив ще одне запитання, відповісти на яке було складніше: «То вам байдуже, як я виглядаю?». Слухачі прикинули. Ми щойно говорили про те, як підлітки намагаються бути такими, як усі: правильно вдягатися, стильно стригтися, не бути занадто гладкими або занадто худими, бути в міру засмаглими.

«І що ж виходить: ви хочете дружити з хлопцем, котрий не має рук і ніг? З людиною, котра найбільше не подібна до тих, кого вам досі доводилося бачити. Водночас ви ігноруйте своїх однокласників тільки за те, що у них джинси не тієї марки або їхня фігура не підходить для показу мод?».

Коли ви критично оцінюєте самого себе, то zarazом надміру критичні й до інших людей. Любіть і приймайте себе так, як любить вас Бог. І тим самим ви прокладаєте шлях до спокою і задоволення.

Проблеми, з якими стикаються підлітки і молодь, у всьому світі практично однакові. Мені запропонували виступити перед молоддю в Китаї та Південній Кореї, оскільки в цих країнах, що стрімко розвиваються, надто багато молоді страждають на депресію і думають про самогубство.

Я приїхав до Південної Кореї саме тоді, коли у Ванкувері відбувалися зимові Олімпійські ігри 2010 року. Приємно було бачити національну гордість і ентузіазм корейців, коли південнокорейська «королева» фігурного катання Ю-на Кім завоювала для своєї країни перше

олімпійське золото. Інтерес до її виступу був такий великий, що під час фіналу фондовий ринок країни майже зупинився.

Я брав участь у документальному фільмі, який демонстрували в християнських громадах Кореї (а в цій країні доволі багато християн). Тому я отримав кілька запрошень. У цій країні неймовірний сплеск віри. Служителі з церкви Оннурі розповіли, що південнокорейці пристрасно займаються місіонерською роботою, що за десять-двадцять років південнокорейських місіонерів стане значно більше, ніж місіонерів з Північної Америки, і це чудово, оскільки за розмірами Південна Корея не може змагатися з величезною Америкою.

Коли ми опинилися в Сеулі, я був вражений величезною кількістю церков. У столиці функціонують три найбільші християнські церкви світу. Хоча всього сто років тому християн у Південній Кореї майже не було, сьогодні чи не третина з 48-мільйонного населення країни вважає себе християнами. Я виступав у євангельській церкві Йойдо, паства якої налічує понад вісімсот тисяч осіб. Церква має двадцять один храм по всій країні.

Ми виступали в церквах. Молитовні зібрання були незабутніми – люди голосно молилися, дзвін сповіщав про початок нової служби. Однак, незважаючи на стрімке духовне зростання, люди в цій країні переживають сильний стрес, оскільки дуже багато працюють. Навантаження у школах, в силу конкуренції, також доволі високе. Молоді люди страждають через те, що прагнуть зайняти перше місце, що, природно, вдається небагатьом. А якщо їм не вдається посісти провідне становище, вони почуваються невдахами. Я розповів про те, що провалений іспит ще не привід відчувати себе невдахою. Всі ми цінні для Бога і повинні любити себе так само, як Він любить нас. Любов до себе і прийняття себе не мають нічого спільного з самозакоханістю і егоїзмом. Така любов до себе безкорислива. Ви даєте більше, ніж отримуєте. Ви пропонуєте, хоча вас не просять. Ви ділитеся, коли самі далеко не все маєте. Ви любите себе таким, яким ви є. Ви щасливі тим, які ви є, тому що це робить щасливими тих, хто поруч із вами.

Та якщо ви не можете любити себе, бо вас ніхто не любить? Боюся, такого просто не буває. І ви, і я – діти Божі. Кожен із нас може розраховувати на Його безмежну любов, Його милосердя і Його прощення. Ми повинні любити себе, розуміти власну недосконалість і прощати собі помилки, бо так задумав нас Бог.

Під час поїздки Південною Америкою я виступав у центрі реабілітації наркоманів у Колумбії. Наркомани і колишні наркомани настільки не цінували самих себе, що практично знищили себе зіллям. Я сказав їм, що попри їхню залежність Бог любить їх. Коли через перекладача я знову і знову говорив їм про те, що Бог любить їх, обличчя їхні освітив промінь надії. Якщо Бог готовий простити наші гріхи і любити нас такими, якими ми є, то чому ж ми самі не можемо пробачити і прийняти себе? Як дочка сінгапурського банкіра, ці колумбійські наркомани втратили себе, бо з якоїсь причини перестали цінувати власне життя. Їм здавалося, що вони недостойні того доброго, що може запропонувати життя. Я сказав їм, що всі ми гідні любові Бога. Якщо Він прощає і любить нас, то і ми повинні прощати і любити себе, і боротися за ліпше життя.

Коли Ісуса попросили назвати найважливіші заповіді, Він сказав, що найголовніша – справжня, щира і сильна любов до Бога, а друга за значимістю – любов до ближнього. Любити себе – не означає бути самозакоханим егоїстом. Любячи себе, ви приймаєте своє життя як дорогоцінний дар, який може і повинен стати благословенням для вас і всіх людей.

Замість порпатися у власній недосконалості, невдачах і помилках, зосередьтеся на тому внескові, що його ви спроможні вкласти в життя інших людей. Оцініть свої таланти, знання, мудрість, творче начало, працьовитість і доброту. Ви не повинні виправдовувати нічиїх сподівань. Ви здатні самотійно для себе визначити, що ж таке досконалість.

Внутрішнє сяйво

Відомий психіатр Елізабет Кюблер-Росс стверджує, що люди подібні до вітражів: «Коли світить сонце, вони виблискують і сяють, однак у темряві їхня справжня краса розкривається лише тоді, коли їх освітлює внутрішнє сяйво». Життя без обмежень, здатність долати похмурі миті депресії, наркотичної залежності, алкоголізму або інших серйозних проблем запалює це внутрішнє світло. Ви повинні вірити у власну красу і цінність. Ви можете змінити це життя. Ви важливі для світу.

Перший і найважливіший крок до життя без обмежень – це здобуття власної мети. Надія на майбутнє і віра в нові можливості навіть за складних обставин допоможе вам рухатися вперед до цієї мети. Але для остаточної самореалізації ви повинні щиро вірити в те, що *гідні* успіху і щастя. Ви повинні любити себе так само, як Бог любить вас!

Я маю друга, котрий живе в мирі та гармонії з самим собою. Він з ентузіазмом розвиває ті дари, що ними наділив його Бог. І буквально випромінює щастя і достаток. Мені подобається перебувати поруч із ним. І всім це подобається. Чому?

Тому що він випромінює внутрішнє світло. Він любить себе, але його не можна назвати самозакоханим егоїстом. Він розуміє, що на нього зійшла благодать, навіть тоді, коли все йде не так, як йому того хочеться. Він бореться за щастя так само, як ви і я.

Упевнений, що ви теж знаєте подібних людей. І напевно знаєте людей зовсім інших. Буває, гіркота і роздратування людини заражають всіх навколо. Якщо ви не приймаєте себе таким, яким ви є, це призводить не лише до саморуйнування, а й до ізоляції. Якщо ви не випромінюєте внутрішнього світла, це пояснюється тим, що ви чекаєте на оцінку інших. Тільки це дає вам упевненість і відчуття власної значущості. Однак це прямий шлях до зневіри, бо найперше ви маєте самі прийняти себе. Єдина визначальна міра вашої краси і людської значущості – ваша власна впевненість.

Я розумію, що це легко сказати, та складніше зробити. Я теж переживав щось подібне. Я народився у християнській родині, і з дитинства мене вчили, що Ісус любить мене, і створив згідно до Свого плану. Але всі зусилля моїх батьків та інших родичів зводилися нанівець, щойно якась дитина починала тицяти в мене пальцем і кричати: «Ти почвара!».

Життя буває жорстоким. Часом люди просто не замислюються над власними вчинками. Ви повинні вміти знаходити силу всередині себе. А коли внутрішня сила вичерпується, завжди можна звернутися до небес, до Бога, який є основним джерелом сили і любові.

Прийняття себе, відчуття любові до себе дуже важливі, але в наші дні ці поняття часто неправильно сприймаються. Ви повинні любити себе як втілення Божої любові, як людину, що її послали на цю планету для виконання певного плану. Багато підлітків і навіть дорослі вкладають у ці поняття геть інший зміст, перетворюючись на самозакоханих егоїстів. Такий підхід полягає в основі культу краси і популярності, що їх пропагують численні реаліті-шоу, фільми, телевізійні програми. Переглядаючи ці програми, легко забути про те, що краса і розкіш – не єдина життєва мета. Не дивно, що багато знаменитостей зрештою опиняються в реабілітаційних центрах, а не в церкві. Занадто багато хто з них поклоняється хибним богам марноти, гордині й хтивості. Навіть уявити не можу, щоб так от жили попередні покоління. Нас весь час переконують в тому, що ми повинні виглядати певним чином, їздити на певній автівці, вести певний спосіб життя... Тільки тоді нас любитимуть, цінуватимуть і вважатимуть успішними людьми. Ми підійшли до небезпечної точки, коли участь в порнографічній програмі вважається шляхом до слави, багатства і щастя.

Чи не здається вам, що наш світ був би кращим, коли б журналісти розповідали нам про випускників університетів, місіонерів, які несуть надію і віру бідним і нужденним, а не про кінозірок-алкоголіків у гамівних сорочках і зі слідами від уколів на руках? Та не все ще втрачено. Я бачив безліч людей, молодих і літніх, які збиралися на релігійні служби, сповнені віри і любові до ближнього. Я бачив, як

підлітки і дорослі під час власних канікул і відпусток зводили будинки в країнах Третього світу і допомагали бідним у власних країнах. Не всі одержимі мріями про пластичну хірургію, ліпосакції та сумочки від Луї Віттона.

Коли вас поглинає жадоба матеріального добробуту і фізичної краси, коли вашу вартісність визначають інші люди, ви відмовляєтеся від самого себе. І тоді ваша благодать марно гине. Після перегляду мого диска одна дівчина написала мені: «Ти змусив мене зрозуміти, що немає сенсу в любові інших людей, якщо не любиш самого себе. Я бачила тебе більше року тому і сьогодні побачила знову. Я повинна розповісти, що ти зробив для мене. Ти навчив мене цінувати себе, любити себе такою, яка я є, і просто жити власним життям так, як мені хочеться... До речі, коли я змінила своє ставлення до себе, мій приятель одразу ж помітив різницю, і він вдячний тобі. Він завжди боявся за мене, боявся, що я можу зробити жахливу дурість і накласти на себе руки. Але тепер я змінилася, і моє життя стало набагато щасливішим!».

Прийняття самого себе

Цілком згоден із цією дівчиною, бо сам пережив щось подібне. Коли мені було сім років, я повернувся додому після дуже важкого дня, сповненого страждань і розчарувань. Вдома довго сидів біля люстра. Багато підлітків засмучуються через прищі та невдалі зачіски. У мене ж, окрім цих проблем, були куди серйозніші – у мене не було ні рук, ні ніг.

«Я звичайнісінька почвара», – думав я.

Мене охопило таке горе. Я жалів себе аж п'ять хвилин. Та потім внутрішній голос сказав мені: *«Так, справді, як каже твоя мама, тобі дечого бракує. Але ж ти маєш і децю хороше».*

Я подумав: *«Гаразд, тоді назви бодай щось. Дуже прошу. Знайди хоч щось, цього буде досить».*

Я все ще дивився на себе і, нарешті, знайшов щось хороше.

У мене гарні очі. Дівчата казали, що в мене гарні очі. Навіть якщо більше у мене нічого немає, у мене таки гарні очі! І ніхто цього не може змінити. Мої очі ніколи не зміняться, і у мене завжди будуть гарні очі.

Коли вам буде кепсько чи боляче, підійдіть до люстра і знайдіть в собі щось таке, що вам сподобається. І необов'язково щось фізичне. Згадайте про свій талант, рису характеру або щось, що змусить вас краще ставитися до самого себе. Зосередьтеся на цій перевазі. Будьте вдячні за неї. Зрозумійте, що ваша краса і вартісність виникають саме з вашої унікальності.

Не прибідняйтеся. Не торочте без угаву: «Я не маю нічого особливого». Часом ми дуже жорстокі до себе, особливо, коли порівнюємо себе з іншими, і порівняння це виявляється не на нашу користь. Я повсякчас це спостерігаю, спілкуючись із підлітками. Багато з них страждають від того, що їх ніхто і ніколи не полюбить. Ось чому я завжди кажу їм: «Я люблю тебе таким, який ти є. Ти прекрасний для мене».

Це прості слова від дивної з вигляду сторонньої людини. Я повторюю їх знову і знову, виступаючи в школах і в молодіжних групах. Мої прості слова зачіпають дуже важливі струни. І реакція на них завжди просто приголомшлива.

Зазвичай залюбу шириться перешіптування і приглушений шум. Очіма я знаходжу дівчину з опущеною головою або хлопця, котрий затулив обличчя руками. А потім емоції накривають усю залу. По щоках підлітків течуть сльози. Плечі здригаються від придушених ридань. Дівчата обіймають одна одну. Юнаки виходять із зали, щоб ніхто не бачив їхніх облич.

Коли це сталося вперше, я нічого не зрозумів. *Що відбувається? Чому вони так емоційно реагують?*

Мої слухачі самі відповіли на ці питання. Після виступів до мене підходять молоді та літні люди. Всі вони хочуть обійняти мене і поділитися своїми почуттями. Реакція їхня приголомшлива. Буває, вони годинами чекають у черзі.

Я став доволі симпатичним чоловіком, однак люди стоять у черзі, щоб обійняти мене, зовсім не з цієї причини. Вони вдячні мені за те, що я пробудив у них дві потужні сили, яких їм так бракувало: *безкорисливу любов і вміння приймати себе такими, якими вони є*. Дівчина, про яку я щойно розповідав, одна з багатьох моїх кореспондентів, яким здається, що життя їхнє добігло кінця, бо вони розучилися любити себе. Коли тобі боляче, ти зводиш довкола себе мури, щоб більше не відчувати болю. Та неможливо оточити муром власне серце. Якщо ви полюбите себе такими, якими ви є, то люди до вас потягнуться і відчують вашу красу.

Любіть себе до такої міри, щоб уміти покепкувати над собою

Наші друзі та близькі по сто разів на день повторюють, що ми гарні, любі, а все погане минеться. Але дуже часто, почувши подібне, ми просто знизуємо плечима і забуваємо про це. Я робив це впродовж тривало часу. Батькам тижнями доводилося заспокоювати мене, бо вагомішими за їхні слова для мене були слова, сказані ровесниками, котрі дражнили мене на вулиці. Та варто було комусь із моїх однолітків оцінити мене, як я змінився. Коли одна дівчинка сказала мені, що я «симпатичний», я впродовж місяця перебував на сьомому небі від щастя.

Звичайно, потім, у тринадцять років, я прокинувся з прищем на носі. Це було негарно. Величезний, червоний прищ.

«Подивися лишень на це, – сказав я мамі. – Це жахливо!».

«Не розчісуй», – відповіла мама.

«Чим, цікаво, мені це розчісувати?», – подумав я. Я подався до школи, почуваячись найпотворнішою людиною на планеті. Щоразу, коли я бачив своє відображення у вікнах, мені хотілося втекти кудись і сховатися. На мене дивилися всі. Я сподівався, що все мине, та за два дні прищ тільки збільшився. Це був найбільший червонезний прищ у цілому світі.

Я почав думати, що невдовзі він важитиме більше за мене.

Жахливий прищ ніяк не проходив! Він залишився на моєму носі й через вісім місяців. Я почувався червононосим Рудольфом, оленем Санта-Клауса. Нарешті мама вирішила відвести мене до дерматолога. Я сказав, що хочу позбутися цього прища, навіть якщо для цього знадобиться операційне втручання. Лікар роздивився прищ крізь величезну лупу і сказав: «Здається, це не прищ».

«Хай що б то було, – подумав я, – я хочу цього позбутися».

«Запалилася сальна залоза, – сказав лікар. – Я можу її або вирізати, або припекти, та в будь-якому разі, у тебе залишиться шрам, що буде значно більший за цю маленьку червону цятку».

Маленька червона цятка?

«Та вона така величезна, що я через неї нічого не бачу», – обурився я.

«То ти волієш на все життя залишитися зі шрамом?» – запитав лікар.

Гігантський прищ залишився на моєму носі. Я молився, щоб він зник, але потім зрозумів, що яскравий червоний прищ на носі відволікає увагу від відсутності у мене кінцівок. «Якщо люди не хочуть спілкуватися зі мною, це їхня проблема», – вирішив я.

Коли я помічав, що хтось дивиться на мій прищ, то починав жартувати. Я казав, що відрощую новий ніс, аби продати його на чорному ринку. Коли люди розуміли, що я можу посміятися над собою, вони сміялися разом зі мною. Зрештою, прищі були у всіх! Навіть у Бреда Пітта!

Часом ми дозволяємо нашим маленьким проблемам перерости у щось серйозне, бо надто серйозно їх сприймаємо. Прищі – це дрібна проблема. Всі ми недосконалі, деякі більше, ніж інші. Кожен має свої недоліки. Дуже важливо не надавати занадто великого значення дрібним бородавкам і зморшкам, оскільки колись у вашому житті станеться щось по-справжньому серйозне, і що тоді ви робитимете? Повірте, прищі на носі – не найбільша проблема. Будьте готові посміятися над дрібними витівками життя.

Сміх знімає стрес, оскільки вивільняє ендорфіни. Ці гормони зміцнюють імунну систему, поліпшують кровообіг і постачають мозок киснем. Непогано, чи не так? Дослідження показують, що сміх робить нас привабливішими. Подвійна удача!

Краса сліпа

А знаєте, що й справді кумедно? Кумедна марнота, бо щойно ви відчуваєте себе красивим, сексуальним і гідним обкладинки журналу People, як життя одразу ж підносить вам урок, який змусить зрозуміти, що краса – в очах того, хто споглядає. Зовнішність неважлива, важливо те, що всередині.

Нещодавно я познайомився зі сліпою австралійською дівчинкою. Ми брали участь у благодійному марафоні – збирали кошти на медичне обладнання для дитячої лікарні. Дівчинці було близько п'яти років. Її мати познайомила нас після мого виступу. Мати пояснила їй, що я народився без рук і без ніг. Часом сліпим кортить доторкнутися до мене, щоб зрозуміти, як виглядає людина без кінцівок. Я не заперечую. Коли дівчинка запитала, чи може вона «подивитися», я одразу ж дозволив. Мама провела дитячою ручкою по моїх плечах і по моїй крихітній лівій ступні. Дівчинка доволі дивно відреагувала. Вона була дуже спокійна, коли обмацувала мої плечі і чудну ступню. А коли вона торкнулася мого обличчя, то відразу ж скрикнула!

Це було кумедно.

«Що сталося? Тебе налякало моє прекрасне обличчя?» – розсміявся я.

«Ні! Ти весь укритий волоссям! Ти вовк?».

Досі вона ніколи не зустрічала бороданів. Коли вона торкнулася мого обличчя, то злякалася. Вона сказала матері, що їй дуже шкода, що я такий волохатий! У дівчинки було своє уявлення про красу, і моя борода геть не вписувалася у цей образ. Я не образився. Навпаки, був радий вкотре згадати, що краса – в очах (і руках) того, хто споглядає.

Цінуйте власну унікальність

Ми, люди, – дивні істоти. Першу половину життя гаємо на те, щоб бути як усі, а другу половину на те, щоб виділитися з натовпу. Чому це відбувається? У цьому винен я, і ви, звичайно, теж, оскільки це явище універсальне, характерне для людської природи. Чому ми не можемо бути задоволені тим, що маємо? Чому нам недостатньо усвідомлювати, що ми є Божими створіннями, народженими на славу Його?

У дитинстві я страшенно хотів бути таким, як усі. Це почуття властиве всім підліткам. Чи траплявся вам підліток, котрий хотів би бути «іншим»? Якому хотілося б одягатися, розмовляти і поводитися не так, як усі? Хто хоче бути аутсайдером, якщо всі довкола носять однаковісінький чорний одяг, фарбують нігті чорним лаком, а губи чорною помадою, і підводять чорною тушшю очі? Всім хочеться бути такими, як усі.

Татуювання і пірсинг вважалися символом молодіжного бунту і яскравого індивідуалізму. Сьогодні ж татуювання і пірсинг можна побачити на будь-якій матусі в сусідній крамниці. Напевно, є кращий спосіб підкреслити свою індивідуальність, ніж слідування тій само моді, якій сліднують тітоньки з торгового центру, чи не так?

Я вирішив, що моя краса полягає в тому, що я відмінний від інших, не такий, як усі. Я – унікальний. Ніхто не назве мене «звичайним хлопцем». Можливо, мене важко помітити в натовпі, але я точно виділяюся! Таке ставлення допомогло мені й може допомогти вам.

Я часто помічав, що діти і дорослі, побачивши мене вперше, дивно реагують. Дітям здається, що я прибулець з іншої планети, що я – монстр. У підлітків більш химерна уява, тому я їм видаюся жертвою маніяка з сокирою або когось жахливого у такому ж дусі. Дорослі теж дивно висновують. Вони часто вважають мене манекеном або героєм «Маппет-шоу».

Якось я провідував своїх родичів у Канаді, і вони вперше взяли мене на Геловін. Вони знайшли велику страшну маску, яка затуляла все моє тіло, і давай катати мене від дверей до дверей. Спершу реакція людей

була доволі нейтральна. Ми зрозуміли, що вони не вважають мене справжнім. Коли жінка пригостила нас цукерками, я подякував їй.

Вона зойкнула і відскочила.

«У вас там дитина? – запитала вона. – Я гадала, ви катаєте ляльку!».

«Що ж, я чудово впорався», – подумав я.

Коли мені весело, я розумію, як використовувати свою унікальність. Мені до вподоби ходити по крамницях зі своїми кузенами і друзями. Одного разу, кілька років тому, ми були в магазині в Австралії і розглядали вітрину з чоловічою білизною.

На манекені у вітрині були надіті труси, в яких саме того дня був і я. Та й взагалі манекен нагадував мене – у нього не було ні рук, ні ніг, тільки голова і торс. Ми з кузенами вирішили, що я цілком можу зійти за ще один манекен. Зайшли ми до крамниці, кузени допомогли мені залізти у вітрину, і я розташувався поруч із манекеном.

І впродовж п'яти наступних хвилин полохав покупців: коли вони зупинялися і дивилися на мене, підморгував, усміхався або кланявся – на превеликий їхній жах! Певна річ, мої кузени заходилися нестримним реготом за рогом, а потім сказали, що по завершенні моєї ораторської кар'єри я завжди зможу знайти роботу в якомусь універмазі.

Освітій свій шлях

Я навчився сміятися над своїм каліцтвом та тими дивними реакціями, які воно викликає. Та існує кращий спосіб подолання сумнівів у своїй самооцінці і нездатності любити себе таким, яким ти є. Замість зосереджуватися на внутрішньому болі, спробуйте полегшити біль іншої людини. Зосередьтеся на допомозі нужденним.

Станьте волонтером добродійної організації. Збирайте гроші для сиріт. Організуйте захід на допомогу жертвам землетрусу. Знайдіть спонсорів, які пожертвують гроші під час благодійного марафону. Шукайте можливості – і вони знайдуться.

Для себе я зробив відкриття, що це – найкращий спосіб для людини, яка не може запалити в своїй душі полум'я любові.

Якщо не можете вирішити власні проблеми, станьте рішенням для інших. Адже завжди краще давати, ніж брати, чи не так? Якщо ви не любите себе, віддайте себе. А якщо ви це зробите, то будете вражені тим, наскільки ви є кошовним для себе.

Звідки мені це відомо? Ну ж бо, друзі, погляньте лишень на мене, на моє життя. Чи здаюся я вам щасливою, самореалізованою людиною?

Порпання в собі не принесе радості. Куплений «феррарі» не зробить вас кумиром мільйонів. Ви маєте все, щоб бути коханим і потрібним. Вам потрібно всього лише вивільнити те, що приховано всередині вас. Не потрібно бути ідеальним, і це чудово. Сенси життя не в тому, щоб досягти досконалості: потрібно всього лише прагнути до цього.

Ви повинні намагатися, прагнути, розвиватися, віддавати все, що у вас є, щоб в кінці життя озирнутися назад і сказати: «Я старався з усіх сил».

Подивіться у люстро просто зараз і скажіть: «Це я, і я готовий намагатися стати кращим». Ви прекрасні, тому що Бог створив вас відповідно до Свого задуму. Ваше завдання – зрозуміти цей задум, наповнити його надією, зміцнити вірою і розвинути власну унікальність.

Позбутися жалю до себе, спекатися відчуття жертви можна тільки одним шляхом – полюбити себе і прийняти себе таким, яким ви є.

Наркотики, алкоголь і вседозволеність приносять лише тимчасове полегшення, потім ви відчуєте ще більший біль. Коли я зрозумів, що я – дитина Божа і частина Його плану, моє життя змінилося назавжди. Можливо, ви не вірите в Христа, але можете повірити в свою значущість і потрібність для цієї планети.

Станьте другом і будьте щасливі

Найліпша моя порада – вийдіть у зовнішній світ, використовуйте свої таланти і здібності, щоб поліпшити життя інших людей. Допомогти мені намагалося безліч людей, і, коли я говорю, що їхні дії змінили моє життя, то зовсім не перебільшую.

Мені було шістнадцять років. Я навчався у школі Ранкорн, що в Квінсленді. Аби потрапити додому, після уроків мені доводилося чекати близько години. Найчастіше в цей час я теревенив з іншими дітьми або з чудовим чолов'ягою, паном Арнольдом. Він не був ні директором, ні навіть учителем. Він був шкільним прибиральником. Але пан Арнольд був одним з тих людей, які випромінюють внутрішнє світло. Він жив у цілковитій гармонії з самим собою. Його цілком влаштовували робота і становище. Всі поважали його і любили спілкуватися з ним.

Пан Арнольд міг підтримати будь-яку розмову. То була духовна і мудра людина. Іноді в обідній час він влаштовував дискусії для християнської молоді. Він запропонував мені приєднатися до групи, хоча я сказав йому, що не сильний в релігії. Та оскільки він мені подобався, я вирішив відвідувати його заняття.

На цих заняттях пан Арнольд пропонував дітям розповідати про своє життя, але я завжди відхиляв його пропозиції. «Ну ж бо, Ніку, ми хочемо почути твою історію, – казав він. – Ми хочемо більше дізнатися про тебе, зрозуміти, що ти думаєш».

Три місяці я повторював: «Мені нема чого розповісти».

Та зрештою пан Арнольд розговорив і мене. Інші діти дуже відверто розповідали про своє життя і почуття, тому і я зважився розповісти про себе. Я страшенно нервував і заздалегідь заготовив картки з основними тезами свого виступу. (Не надто розумно, я знаю!).

Я не збирався справляти враження. Просто хотів пройти через це і розправитися з цим – так, принаймні, я себе в цьому переконував. Мені хотілося показати іншим дітям, що в мене ті ж самі почуття і страхи, той самий біль, що й у них. Десять хвилин я розповідав своїм однокласникам

про те, яке це – рости без рук і ніг, оповідав і про сумне, і про цікаве. Я не хотів, щоб мене вважали жертвою, тому поділився і своїми перемогами. Оскільки це була група християнської молоді, я помітив, як іноді мені здавалося, що Бог забув мене, а я – одна з Його рідкісних помилок. Потім пояснив, як поступово збагнув, що у Бога є план для мене, якого я поки що не розумію.

«Поступово я навчився вірити в те, що я – не помилка», – сказав я, намагаючись вичавити усмішку. Та по правді, виступивши перед групою, я відчув величезне полегшення. Мені хотілося плакати. Та як я здивувався, коли побачив, що плачуть інші діти.

«Я так погано виступив?» – запитав я в пана Арнольда.

«Ні, Ніку, – відповів він. – Ти виступив дуже добре!».

Спочатку я думав, що він мене просто заспокоює, а діти в групі вдають, що моя історія їх розчулила. Вони ж були християнами. Вони мусять бути добрими.

Та потім один із хлопчиків нашої групи запросив мене виступити перед молоддю в його церкві. Далі інший школяр запросив мене до своєї недільної школи. За два роки я отримав десятки запрошень розповісти про себе в церковних групах, молодіжних та благодійних організаціях.

Я не любив виступати перед християнськими групами у старших класах, бо не хотів виглядати хлопчиком-проповідником, цілком зосередженим на релігії. Я завжди був звичайним хлопцем, який не був прикладом християнської чесноти. Натоді я ще не зрозумів самого себе.

Бог явно має почуття гумору. Він направляв мене для виступів саме в ті групи, яких я уникав. У такий спосіб Він показував мету мого життя. Нехай я не був досконалим, але мені було чим поділитися з іншими і полегшити тягар їхнього життя.

Те ж стосується і вас. Всі ми недосконалі. Але ми повинні ділитися тими дорогоцінними дарами, якими володіємо. Зазирніть у себе. В середині вас сяє світло, яке тільки й чекає, щоб пломеніти на повну потужність.

Розділ 5

Ставлення – передусім

Потім я створив компанію під назвою «Ставлення – передусім», яка займалася організацією моїх виступів. Без позитивного ставлення до життя я ніколи не зміг би підвестися над своєю інвалідністю та дотягнутися до такої великої кількості людей. Можливо, концепція «зміни ставлення» здається вам беззмістовною, оскільки саме до цього закликають численні мотиваційні постери і брошури. Та керування ставленням має реальну силу. Змінивши ставлення, ви навчитеся керувати настроєм і позбудетеся поведінки, яка заважає вам жити без обмежень. Психолог і філософ Вільям Джеймс із Гарвардського університету сказав, що одне з найбільших відкриттів його покоління – це усвідомлення того, що зміна ставлення може змінити життя.

Усвідомлюєте ви це чи ні, однак ви сприймаєте світ із власної точки зору, спираючись на ваше уявлення про добро і зло, правильність і неправильність, справедливість і несправедливість. На цьому ставленні ґрунтуються ваші рішення і дії. Якщо після обраного вами курсу не вдалося усунути помилки, потрібно змінити ставлення і змінити власне життя.

Вважайте ставлення до світу пультом дистанційного керування. Якщо програма, яку ви переглядаєте, вам не подобається, ви просто хапаєте пульт і перемикаєте телевізор на іншу програму. Так само й зі ставленням до життя: коли ви незадоволені результатами, змініть підхід, незалежно від того, з якою проблемою ви зіткнулися.

Ось що написала мені вчителька музики Лінда. Зміна ставлення до життя допомогла їй подолати наслідки дитячої травми, які могли повністю зруйнувати її життя. У середній школі Лінда дуже постраждала в автомобільній аварії. Два з половиною дні вона перебувала в комі, а коли прийшла до тями, то не могла ні ходити, ні говорити, ні їсти.

Попри побоювання лікарів, що у неї ушкодився мозок і що вона ніколи не зможе ходити і говорити, інтелект, мова і функції тіла поступово відновилися. Єдиною проблемою залишилося пошкоджене праве око.

Лінда мучилася від сильного болю, перенесла безліч операцій, але зір так і не відновився. Вона могла відчувати себе жертвою і озлобитися на цілий світ. Навряд чи можна було б їй у цьому дорікнути, адже життя виявилось до неї несправедливим. Та вона обрала інший шлях: «Іноді я мучусь через око. Але потім згадую, що пережила і чим все могло б закінчитися. І тоді я розумію, що Бог врятував мене з вагомої причини – я повинна жити і свідчити про Його втручання в моє життя. Моє око – це нагадування від Бога, що я недосконала, але в цьому немає нічого поганого. Я повинна цілком покластися на Нього, і Він дасть мені сили. Господь вирішив проявити силу свою через слабкість мого ока – хоч я і слабка, Він сильний».

Лінда вирішила вважати свій недосконалий зір частиною Божественного «досконалого плану»: «Він змінив моє ставлення до життя – я знаю, будь-якої миті моє життя може завершитися, тому намагаюся завжди жити заради Нього. Я намагаюся позитивно ставитися до всього навколо, віддаючи всю свою любов Богові й людям. Я стала щиро дбати про тих, хто поряд».

Замість зациклитися на своєму зорові, Лінда воліла бути вдячною за те, що вона може мислити, говорити, ходити і жити нормальним життям. Ми з вами теж можемо вибирати своє ставлення, як це зробила вона.

Для цього не потрібно бути святим. Переживаючи трагедію або особисту кризу, цілком нормально і природно відчувати страх, гнів і смуток. Але в певну мить треба сказати: «Я ще тут. Чи хочу я решту свого життя провести в тузі й смутку, чи ж хочу підвестися над минулим і далі прагнути до мрії?».

Це ж легко, чи не так? Ні, не так. Це зовсім нелегко. Такий підхід вимагає величезної наполегливості, не кажучи вже про відчуття мети, надії, віри і впевненості в тому, що у вас є таланти і вміння, якими потрібно ділитися з навколишніми. Лінда – всього лише один приклад того, що позитивне ставлення допомагає подолати все на світі.

Старовинна незаперечна істина полягає в тому, що ми з вами не можемо керувати тим, що з нами відбувається. Але можемо керувати нашим ставленням до подій. Якщо ми виберемо правильне ставлення, то зможемо піднятися над будь-якими проблемами.

Ми не можемо керувати тим, що з нами відбувається. Але можемо керувати нашим ставленням до подій. Якщо ми виберемо правильне ставлення, то зможемо піднятися над будь-якими проблемами.

Швидше за все, ви не здатні запобігти наступному великому лихові у вашому житті. Ураган може зруйнувати ваш будинок. П'яний водій може врізатися у вашу автівку. Роботодавець може вас звільнити. Близька людина може вас покинути. Всім нам часом ведеться не з медом. Сумуйте, страждайте, але потім зберіть волю в кулак і запитайте себе: *«Що далі?»*. Поки ви пхінькаєте, проливаєте сльози і страждаєте, нічого не відбудеться. Зберіть волю в кулак і змініть ставлення до життя.

Наберіться сил

Ви можете змінити своє ставлення і своє життя без пігулок, відвідувань психіатра і підйомів у гори до якихось гуру. Своєю книгою я підштовхую вас до здобування мети, надії на майбутнє, віри в нові можливості, любові до себе. Все це мусить стати міцною основою для оптимізму. А з оптимізмом ще легше змінити своє ставлення. У цьому сенсі він подібний до батарей у вашому пульті дистанційного керування.

Чи траплялося вам зустрічати успішну і щасливу людину, яка б при цьому залишалася песимістом? Мені – ні. А все тому, що оптимізм заряджає силою і дозволяє контролювати власні емоції. Песимізм позбавляє нас сил і волі, і тоді настрій починає керувати вашими діями. Завдяки оптимістичному ставленню до життя ви можете впоратися з найгіршими і найтяжчими ситуаціями. Іноді такий підхід називають «рефреймінгом», бо не завжди ви можете змінити обставини, але завжди *можете* змінити свій погляд щодо них. Спершу вам доведеться робити це свідомо. Але варто потренуватися, і це відбуватиметься автоматично.

У поїздках мене супроводжують мої помічники. На початку ораторської кар'єри я дуже переживав і засмучувався, коли наші рейси скасовували або затримували. Потім визнав, що за такої великої кількості поїздок проблеми просто неминучі. Я став занадто дорослим, щоб влаштовувати істерики. Та й який у цьому сенс, якщо не можеш ні тупнути ногою, ні гупнути кулаком по столу? Я навчився по-іншому ставитися до подібних проблем: в будь-якій ситуації треба шукати щось позитивне. Коли нам доводиться годинами сидіти в аеропортах або раптово змінювати плани, я не піддаюся стресу, депресії і гніву. Я налаштовуюся на оптимістичний лад: *«Наш політ відклали через кепську погоду. І це добре, тому що потім він буде більш безпечним», «Вони скасували наш політ через проблеми з літаком. Краще почекати хорошого літака на землі, ніж опинитися в повітрі на поганому».*

Мені й сьогодні хотілося б літати без затримок, але зосереджуватися на негативі просто немає сенсу. Коли ви дозволяєте зовнішнім

обставинам контролювати ваше ставлення і настроїв, то ризикуєте прийняти неправильні рішення. Неадекватна реакція завадить вам скористатися можливостями, які завжди – завжди! – чекають на вас попереду.

Песимізм і негативне налаштування не дозволяють вам піднятися над обставинами. Коли вам здається, що від негативних думок кров закипає, вгамуйте їх, замініть більш позитивними і підтримуйте внутрішнім діалогом. Ось приклади заміни негативних думок позитивними, які допоможуть вам стежити за власним внутрішнім діалогом.

НЕГАТИВ

Я ніколи цього не здолаю.

Мені вже несила цього
терпіти.

Це найгірше з того,
що зі мною траплялося.

Я ніколи не знайду іншої
роботи.

ПОЗИТИВ

І це так само мине.

Я довго тримався.
Найкраще в мене попереду.

Бувають іноді
і важкі дні.

Відчинилися одні двері,
відчиняться й інші.

Цілющі стосунки

Моєму другові Чаку сорок років. Минулого року він довідався, що повернувся рак, який йому вдалося здолати у двадцять років. Цього разу пухлина зачепила життєво важливі органи, і лікарі не змогли впливати на неї радіацією. Прогноз був невтішний. Відверто кажучи, у Чака виникли серйозні проблеми.

Чак – батько і чоловік, у нього багато рідних і друзів, у нього є мета в житті, надія, віра і любов до себе. І він вирішив для себе, що не збирається помирати а, навпаки, залишатиметься сміливим, позитивним, зосередженим, і далі рухаючись уперед.

Натоді навряд чи хтось би назвав Чака щасливою людиною, чи не так? Але факт, що не можна було проводити променевої терапії, став для нього великою удачею. Оскільки традиційні методи виявилися для Чака неприйнятними, лікарі з Сент-Луїса включили його в клінічне випробування експериментальних ліків, які знищували лише ракові клітини. Лікарі знали, що цей чоловік зробить все, і надали йому таку можливість. І в цьому випадку не останню роль зіграло позитивне ставлення.

Коли Чакові ввели експериментальні ліки, він відмовився лежати. Він займався на біговій доріжці, піднімав важке. Він був налаштований настільки позитивно, а сил було так багато, що співробітники лікарні насилу вірили в те, що він справді є пацієнтом онкологічного відділення. «Ви не схожі на нормального пацієнта! – казали вони. – Ви поведіться геть інакше!». Через кілька тижнів після курсу експериментального лікування Чак зустрівся зі своїм лікарем. Той сказав, що сталося диво: «Я не знаходжу жодних слідів пухлини. Вона зникла».

Лікарі не могли сказати напевно, що саме дало позитивний результат: ліки, налаштування Чака, чи сталося диво?... Я можу сказати вам лише те, що Чак вийшов з лікарні без пухлини і сильний, як бик. Попри загрозу смерті він зберіг позитивне налаштування і зосередився не на хворобі,

а на меті жити, сподіватися, вірити і впевненості в тому, що він ще може бути корисним іншим людям.

Вибирайте ставлення

Зверніть увагу на те, що Чак і Лінда вибрали таке ставлення до життя, яке дозволило їм піднятися над важкими обставинами, та ці їхні ставлення все ж трохи різнилися. Лінда почуття жалю замінила вдячністю. Чак вирішив діяти і не здаватися. Вам є з чого вибирати, але я пропоную основні варіанти:

1. Вдячність
2. Прагнення діяти
3. Співчуття
4. Прощення.

1. Вдячність

Саме таке ставлення допомогло Лінді справитися зі своїми травмами після автомобільної катастрофи. Замість ридати над своїми втратами, вона відчула вдячність за те, що одужала і змогла жити новим чудовим життям. Я щиро вірю у відчуття вдячності. Під час виступів я часто звертаюся до моєї маленької лівої ступні, жартую з неї, та насправді я безмежно вдячний за те, що вона у мене є. Вона допомагає мені керувати інвалідним візком, працювати на комп'ютері зі швидкістю понад сорок слів за хвилину, грати на клавішному інструменті й цифровому ударнику і вправлятися з мобільним телефоном. Отже, я адаптую своїх слухачів до свого незвичайного зовнішнього вигляду.

Вдячність прихиляє людей, котрі поділяють ваш ентузіазм і підтримують ваші мрії. Часом ці люди надихають нас і назавжди змінюють наше життя. Моя мама часто читала мені вголос, коли я був малий. Моя улюблена книжка «Бог, якого я люблю». Вперше вона прочитала її, коли мені було шість років. Тоді ще я не знав інших людей, що народилися без рук і ніг, і в мене не було взірців для наслідування, які здолали ті самі проблеми. Ця книжка, про яку я досі часто згадую,

надихнула мене і допомогла сформувати почуття вдячності, бо її написала Джоні Еріксон Тада. Сімнадцятирічна Джоні була спортсменкою. Вона займалася плаванням і верховою їздою. Всього кілька тижнів відділяло її від завершення першого семестру в коледжі, коли, пірнаючи в озеро, вона зламала шию. Це сталося в 1967 році. Відтоді вона залишилася паралізованою від плечей і нижче. У своїй книзі вона розповіла про свій розпач і думки про самогубство через страшну травму. Та потім зрозуміла, що «це був не випадковий поворот космічної рулетки, а частина Божого плану мого життя».

Мені сподобалася ця книжка, а потім мама купила мені диск із піснями Джоні. Я вперше почув слова: «у нас усіх є колеса», «ніхто не досконалий» і зрозумів, що навіть в інвалідному візку можна радіти життю. Я знову і знову прокручував ці диски. І сьогодні також наспівую ті мотиви. Можете уявити моє здивування, коли мене було запрошено на особисту бесіду з Джоні. У 2003 році я прибув до США на виступ у каліфорнійській церкві. Після виступу до мене підійшла помічниця Джоні й запросила до її добродійної організації «Джоні та друзі» в Агура-Гілс.

Коли Джоні з'явилася в кімнаті, я був вражений. Вона нахилилася, щоб обійняти мене, і то була приголомшлива мить. Джоні не має фізичної сили, тому, коли вона нахилилася, то вже не могла випростатися. Я інстинктивно підштовхнув її назад в крісло.

«Ти дуже сильний!» – промовила вона.

Я був у захваті від її слів. Ця дивовижна жінка, яка в дитинстві подарувала мені сили, віру і надію, сказала, що я сильний. Джоні розповіла, що як і я, спочатку вона одчайдушно боролася зі своєю інвалідністю. Хотіла на інвалідному візку викинутися з високого мосту, та побоялася, що ще більше покалічиться, а життя стане ще нестерпнішим. І тоді вона почала молитися: «Господи, якщо я не можу померти, підкажи, як мені жити!».

Незабаром друзі подарували Джоні плакат з цитатою із Біблії: «За все дякуйте, бо така Божя воля про вас у Христі Ісусі». Джоні не була занадто релігійною людиною. Вона все ще страждала і злилася через свій параліч, тому слова не надихнули її.

«Ви жартуєте, – сказала вона. – Я не можу бути за це вдячною. У жодному разі».

Друзі пояснили, що вона і не повинна бути вдячною за параліч. Їй потрібно тільки знайти віру і подякувати за благодать, що зійшла на неї.

Джоні було важко сприйняти такий підхід до життя. Тоді вона почувалася «жертвою жахливого нещасного випадку». Спочатку вона звинувачувала всіх, крім себе, і хотіла, щоб усі заплатили за її біду. Вона подала в суд. Вона вимагала. Вона навіть звинувачувала батьків за те, що вони привели її в цей світ, де їй судилося залишитися паралізованою.

Словом, увесь світ завинив перед нею, тому що вона втратила можливість рухати руками і ногами. Але вона зрозуміла, що сховатися за маскою жертви легко і просто. Всі ми вважаємо себе жертвами чогонебудь. Одні – бо бідними народилися. Інші – через розлучення батьків. Є й такі, котрі нарікають на погане здоров'я, погану роботу, низький або високий зріст, непривабливу зовнішність...

Втрачаючи щось добре, ми відчуваємося обкраденими, ми нетямимося, коли відбувається щось, що позбавляє нас комфорту. Ми починаємо звинувачувати інших, вимагаємо, щоб вони заплатили за наш дискомфорт. Егоїсти перетворюються на професійних жертв. Однак жалість до себе – це найбільш нудна, непродуктивна і марна справа. Ми лише шкодуємо себе, рвемо на собі волосся і заливаємося сльозами.

Як і Джоні, ви мусите відмовитися від ролі жертви, тому що в цьому немає майбутнього. Джоні каже, що страждання – це роздоріжжя на життєвому шляху: ми можемо або опуститися до розпачу, або піднятися до світлого майбутнього, при цьому зазнавши почуття вдячності, хоча це дається не одразу. Та щойно ви вирішите не бути жертвою, одразу ж набиратимете сили. Якщо ви не бачите нічого, за що можна бути вдячним, зосередьтеся на тому доброму, що чекає на вас попереду, і «авансом» відчуєте вдячність. Це допоможе знайти оптимізм, забути про минуле і поплинути в майбутнє.

«Я зрозуміла, що Біблія вказує мені шлях уперед. Я відкрила для себе нову істину: присвяти один день життя силі Бога – і сил в тебе стане більше, ніж у завойовника», – сказала мені Джоні.

Джоні зрозуміла, що роль жертви принижує, позбавляє сил навіть більше, ніж параліч. А от вдячність за щось добре, що є в житті, навпаки, підносить. Таке ставлення може змінити ваше життя так само, як змінило життя Джоні й моє власне. Замість злитися і ображатися на свою інвалідність, ми зуміли зажити радісним і сповненим сенсу життям.

Вдячність реально змінює життя. Джоні змінила власне життя і допомогла мені змінити моє. Вона допомогла багатьом, хто прочитав її натхненні книжки і побачив диски. Добродійна організація «Джоні та друзі» займається закупівлею і поширенням інвалідних візків по всьому світі. Вони подарували понад шістдесят тисяч інвалідних візків, не кажучи вже про тисячі пар милиць, палиць і ходунків інвалідам у ста двох країнах.

Джоні паралізована, я не маю рук і ніг. І все ж ми знайшли мету в житті і взяли курс на неї. Надія перемогла відчай. Ми знайшли віру в Бога і в майбутнє. Ми змирилися зі своєю недосконалістю, та однак життя безцінне. Наше позитивне ставлення до нього засноване на вдячності. Ми докладаємо максимум зусиль, щоб змінити власне життя і життя інших людей.

І це не просто гасло – це правда. Відчувши вдячність і переставши почуватися жертвою болю і відчаю, ви зможете подолати будь-які проблеми. А якщо вам важко відчувати вдячність, оберіть інший підхід, продуктивніший для вас.

2. Прагнення діяти

Табіта майже така само каліка, як я. Вона написала мені: «Я завжди відчуваю благодать, і тому хочу щось зробити для світу». Її прагнення діяти спонукало зайнятися добродійною діяльністю всю родину. Вони збирають посилки для важкохворих дітей, інвалідів, дітей із сиротинців і безхатченків.

Іноді найкращий спосіб забути про власні негаразди – постаратися поліпшити життя іншої людини. Сократ сказав: «Нехай той, хто хоче

перевернути світ, спочатку переверне самого себе». Коли вас буквально розчавила величезна втрата або трагедія, і вже здавалося, що неможливо зрушити навіть піщинку, відведіть якийсь час на горе, а потім почніть робити щось хороше з того поганого, що сталося, спробуйте попрацювати для інших.

Прагнення діяти створює позитивний імпульс. Поза сумнівом, найтяжчі перші кроки. Спершу навіть може видатися, що ви й з ліжка неспроможні підвестися. Та варто встати, і ось ви вже готові рухатися вперед, а, рухаючись уперед, – іти від минулого, наближаючи майбутнє. Запам'ятайте це. Крок за кроком рухайтесь вперед. Якщо ви втратили когось або щось, допоможіть іншій людині або створіть щось, що служитиме даниною пам'яті минулому.

Найважче випробування – смерть близької людини. Втрата родича чи друга – це привід для горя, і він може розчавити, оскільки до цього неможливо підготуватися. Та дехто знаходить в собі сили діяти, і тоді їхні втрати стають стимулом для добра. Найвідоміший приклад – Кенді Лайтнер. Її тринадцятирічна дочка загинула під колесами автомобіля, яким керував п'яний водій. Вона зуміла подолати свій гнів і обернути його на дію. Вона створила організацію «Матері проти пияцтва за кермом». Діяльність і освітні програми цієї організації врятували чимало життів. Коли в нашому житті або житті близьких людей відбуваються трагедії, хочеться все кинути і плакати, сподіваючись на те, що колись душевний біль ослабне. Однак багато людей, такі як Табіта, Джоні Еріксон Тада і Кенді Лайтнер свій біль перетворюють на дію. Вони впевнені в тому, що навіть найстрашніша трагедія їхнього життя може стати імпульсом для добрих справ. І прикладом тому може служити Карсон Леслі з Далласа. Я познайомився з ним, коли йому було шістнадцять. Цей молодий спортсмен з осяйною усмішкою мріяв грати за «Нью-Йорк Янкіз», та ось уже впродовж двох років боровся з раком. Коли йому було чотирнадцять років, у нього виявили пухлину мозку, яка поширилася і на спинний мозок. Він пережив кілька операцій, опромінення і хіміотерапію. Настала ремісія. Потім хвороба повернулася. Карсон весь час намагався бути нормальною дитиною, вести нормальне

життя. Він часто згадував свою улюблену цитату з Біблії, яку хтось прочитав йому, коли був встановлений діагноз: «Чи ж не наказав Я тобі: будь сильний та відважний? Не бійся й не лякайся, бо з тобою Господь, Бог твій, у всьому, де ти будеш ходити».

Карсон одразу ж уточнює, що це – не «ракова цитата», а «цитата життя».

«Скільки б я не прожив, я хочу, щоб ця цитата була вибита на моєму надгробку. Коли люди приходитимуть на мою могилу, вони прочитають ці слова і замисляться над тим, як підтримували мене за життя. Сподіваюся, й інші знайдуть в них таку ж розраду, яку знайшов я», – написав Карсон у своїй книзі.

Цей неймовірно хоробрий хлопчик написав книжку спільно з учителем літератури. Він хотів «розповісти про підлітків і дітей, які хворі на рак і не мають можливості поділитися тим, як хвороба вплинула на їхнє особисте, соціальне, фізичне та емоційне життя». Карсон помер 12 січня 2010 року, відразу по виході його книжки. Наразі ведуться роботи зі створення Фонду підтримки досліджень у галузі дитячої онкології імені Карсона Леслі.

Цей юнак був геть позбавлений егоїзму. Хоч і був він слабким і хворим, та навіть в останні свої дні працював над книгою, яка мала підтримати і надихнути інших людей. Мені дуже подобаються останні слова цієї книжки: «Ніхто не знає, що приготувало для нього життя... Та легко бути хоробрим, коли знаєш, що хоробрість дарував тобі Бог».

З Карсоном мене познайомив далласький ювелір Білл Нобл, віруючий чоловік, котрий часто запрошує мене виступити перед паствою його церкви і в інших місцях. Біллові діти навчалися разом із Карсоном. Він називав нас «генералами Царства Божого».

Білл завжди дражнив мене, та водночас підкреслював важливість того, який слід людина залишила на землі навіть у такому юному віці, як Карсон. Білл часто казав Карсону те ж саме, що й мені: «Бог створює людину не тільки в її фізичному тілі. Як сказано в Євангелії від Іоанна: «То дух, що оживлює, тіло ж не помагає нічого. Слова, що їх Я говорив вам, то дух і життя».

3. Співчуття

Коли ж у вас бракує сил діяти, то залишається ще одна можливість. Із віком і набуттям життєвого досвіду я зрозумів, що однією з основних причин, які змусила мене думати про самогубство ще в дитинстві, був мій егоїзм. Я щиро вірив в те, що ніхто у світі не переживав такого емоційного болю і фізичного дискомфорту, як я, тож з головою поринув у власні проблеми.

Мій стан помітно поліпшився, коли я виріс і зрозумів, що на долю людей випадають значно сильніші страждання, ніж мої власні. Визнавши це, я вирішив допомагати іншим і сповнився співчуттям до людей. Цьому мене навчила маленька дочка наших друзів, коли у 2009 році я приїхав до Австралії. Я ніколи не зустрічався з такими маленькими дівчатками – їй було всього два з половиною роки. Наші друзі взяли її з собою. Вона довго не підходила до мене, вивчаючи здаля, як це роблять маленькі діти. Потім, коли її батьки зібралися йти, я запитав у неї, чи не хоче вона обняти мене.

Вона усміхнулася і обережно підійшла до мене. Опинившись поруч, вона зупинилася, подивилася мені прямо в очі й склала ручки за спиною, щоб стати такою, як я. Потім ще ближче підійшла і поклала голівку на моє плече, обійнявши мене шиєю, як я сам обіймав інших людей. Усі в кімнаті були вражені таким щирим проявом співчуття. Мене часто обнімають, але цих обіймів я ніколи не забуду. Ця маленька дівчинка від природи була наділена неймовірним даром співчуття. Вона вміла вловлювати почуття інших людей. Співчуття – величезний дар. Тренуйте його, діліться ним за першої-ліпшої можливості. Співчуття зцілює не тільки того, на кого воно спрямоване, а й того, хто ним ділиться. У складні часи втрат або трагедій не заглиблюйтеся в себе, а краще зверніть погляди на людей. Не жалійте себе, шукайте того, хто більше страждає, і допомагайте зцілюватися. Зрозумійте, горе й біль ваші реальні і обґрунтовані, але страждання – це частина нашого життя. Допомагаючи іншим зцілитися, ви лікуєте і себе.

На власному досвіді це зрозумів мій друг Гейб Марфітт. Ми познайомилися у 2009 році, коли я виступав на добродійній вечері в Річленді, штат Вашингтон. У Гейба від народження були понівечені руки й ноги. Завдовжки вони не більше 10 см. У нього немає кісток у великих пальцях рук, він погано чує. Та при цьому примудряється бути неймовірно активним – грає в бейсбол, баскетбол і хокей і навіть на ударних інструментах.

Гейб виріс неподалік Сіетла. Крім неприборканого духу, Бог наділив його неймовірною силою співчуття. Сьогодні він навчається у Вашингтонському університеті. У бейсбол грає з шести років. А якось із рідними і друзями зійшов на гору Рейнієр. Хоч він і мав певні проблеми у школі, та зумів завоювати повагу однокласників своєю сміливістю, лідерськими якостями, прагненням до досконалості й шанобливого ставлення до всіх. Разом із рідними створив благодійну організацію допомоги інвалідам. Фонд «Надія» розподіляє гранти і стипендії – і все це є результатом неймовірної сили співчуття.

Уявляєте, яким потужним є Гейбове співчуття? Він забув про свою проблему і зосередився на проблемах інших, перетворивши власну інвалідність на місію співчуття, тим самим збагативши власне життя і життя безлічі інших людей.

Коли я прибуваю до регіонів, де люди живуть у скрутні та стражданнях, їхня реакція мене часто дивує. Чоловіки, жінки та діти сповнені співчуття. Нещодавно я був у Камбоджі. Повертаючись до готелю після довгого виступу на спеці й у волозі, був близький до непритомності. Мені хотілося лише прийняти душ і як слід виспатися у кімнаті з кондиціонером.

«Ніку, перш ніж ми підемо, – сказав організатор виступу, – чи не могли б ви поговорити з цим хлопчиком? Він цілий день чекав вас надворі».

Маленький хлопчик сидів просто на землі. Над ним чорною хмарою роїлися мухи. На його голові виднілася велика рана або виразка. На одному оці у нього було більмо. Від нього жахливо пахло.

Він підійшов до мого крісла і притиснувся головою до моєї щоки, щоб приголубити мене. Він був сиротою і дуже страждав. Виглядало на те, що він кілька днів нічого не їв. І все ж, сповнений любові і симпатії до мене, що відчувалося в його погляді, хотів показати, як розуміє мої страждання. Я був такий зворушений, що сльози бризнули з моїх очей.

Я запитав у організаторів, чи не можемо ми щось зробити для цієї дитини. Мені пообіцяли нагодувати його і подбати про нього. Я подякував хлопчикові та повернувся до свого готелю. На саму думку про нього я не міг стримати сліз. Думав про нього весь день. Цей маленький хлопчик забув про власні страждання, прагнучи полегшити мої.

Не знаю, що довелося пережити цьому хлопчикові, і наскільки важким було його життя. Та можу з певністю сказати, що в нього неймовірне ставлення до життя! Попри власні проблеми він зберіг здатність співчувати і допомагати іншим. Співчуття і милосердя – неймовірний дар Божий!

Коли ви відчуєте, що вас накриває хвиля жалю до себе, коли почуваетесь жертвою, змініть своє ставлення. Проявіть співчуття. Простягніть руку допомоги тому, хто її потребує.

Вступайте волонтерами до добродійних організацій. Станьте наставником або вчителем. Використовуйте власне горе, гнів або біль для того, щоб зрозуміти і полегшити біль інших людей.

4. Прощення

Не забувайте і про вміння прощати. Це найкраще в світі ставлення до життя, але навчитися його дуже важко. Повірте, це я знаю. Як я вам розповідав, у дитинстві я гнівався на Бога за те, що Він припустився такої помилки, позбавивши мене кінцівок. Я був злий і дорікав усім і за все. Та прощення не входило до мого порядку денного.

Всі ми переживаємо періоди гніву й образи. Тільки так можна прийти до прощення. Це природно, але не слід занадто довго віддаватися

подібним емоціям, оскільки, дозволяючи їм вирувати у вашому серці, ви завдаєте собі зайвого болю.

Гнів не повинен бути тривалою емоцією. Ваше тіло подібне до автомобіля: може зламатися, якщо занадто довго форсувати двигун. Медичні дослідження показують, що затяжні гнів і образа є фізичним і психологічним стресом для організму, бо ослаблюють імунну систему і руйнують життєво важливі органи.

Виникає ще одна проблема. Допоки відсутність рук і ніг було чиясь провиною, мені не доводилося нести відповідальність за власне майбутнє. Як тільки я прийняв свідоме рішення пробачити Бога і моїх лікарів та жити власним життям, то відразу ж відчув себе краще і фізично, і емоційно. Я зумів узяти на себе відповідальність за власне життя. Прощення звільнило мене.

Пам'ятаючи про колишні образи, ви втрачаєте сили і контроль, передаючи їх тим, хто вас образив. Та варто вам пробачити їм, і ви обриваєте пута, які вас пов'язували. Більше вони не опановують вами. Не думайте, що, прощаючи їм, ви надаєте їм послугу. Ви робите це тільки для себе.

Усіх дітей, які дражнили і ображали мене, я простив зовсім не для того, щоб позбавити почуття провини, а щоб самому позбутися почуття гніву і образи. Я хотів бути вільним.

Не думайте про те, що ваше прощення означає для ваших противників, тих, хто колись ображав вас. Насолоджуйтеся тим, що дає прощення вам. Навчіться прощати, і вам стане легше йти до своїх мрій, не обтяжених багажем минулого.

Сила прощення має цілющі властивості. Коли Нельсон Мандела пробачив тим, хто двадцять сім років тримав його у в'язниці, його ставлення змінило цілий народ і позитивно вплинуло на весь світ.

Цю ж силу я відчув у колишньому Радянському Союзі. В Україні я зустрівся зі священником, який перевіз свою сім'ю до Росії, щоб створити церкву в регіоні, де панувало насильство. Коли про плани священника стало відомо, бандити почали погрожувати йому і п'ятьом його синам. Священик тільки молився. «Бог попереджав мене, що за мою церкву мені

доведеться заплатити високу ціну, але результати будуть вражаючими», – розповів він мені.

Незважаючи на погрози, священник таки відкрив церкву. Спочатку на його служби приходили лише кілька людей. Через тиждень сина священника вбили на вулиці. Нещасний батько знову став молитися, щоб Бог наставив його на шлях істинний. Бог велів йому залишатися в церкві. Через три місяці після смерті сина священника на вулиці перепинив тип кримінальної зовнішності.

«Хочеш побачити того, хто вбив твого сина?», – запитав він.

«Ні», – відповів священник.

«Ти впевнений? – здивувався тип. – А що, коли б він попросив у тебе пробачення?»

«Я вже простив йому».

«Я вбив твого сина, – сказав той чоловік, падаючи навколішки. – І я хочу прийти до твоєї церкви».

За кілька тижнів чимало російських бандитів стали прихожанами цієї церкви, і злочинність в регіоні практично зійшла нанівець. Така сила прощення. Коли ви прощаєте, то запускаєте в дію потужну енергію. Пам'ятайте, подібне ставлення дозволяє вам пробачити собі самому. Як християнин, я знаю, що Бог прощає тим, хто шукає прощення. Та доволі часто ми відмовляємо собі в прощенні давніх помилок, неправильних вчинків, зраджених мрій.

Прощати себе не менш важливо, ніж прощати інших. Я припускався помилок. Ви теж. Ми погано ставилися до людей, несправедливо їх засуджували, неправильно чинили. Важливо відступити, визнати свої помилки, вибачитися, пообіцяти виправитися, пробачити собі й рухатися вперед!

Тільки з таким ставленням до життя і до себе ви зможете жити далі!

Біблія вчить: що посієш, те й пожнеш. Якщо будете злитися, жаліти себе і не прощати, до чого це призведе? Яка радість у такому житті? Відкиньте ж ці похмурі й песимістичні настрої, зарядіться оптимізмом, сповніться вдячністю, почніть діяти, співчуйте людям, прощайте людям і собі.

Я на власному досвіді упевнився в тому, що зміна ставлення до життя змінює саме життя. Я змінив своє життя і досягнув таких висот, про які і мріяти не міг. Те ж саме станеться з вами!

Розділ 6

Без рук, та не без сил

Моя перша і єдина бійка сталася в школі. Я побився з головним задиракою школи, Чакі. Звали його інакше, та він був веснянкуватим і клаповухим руданем, як Чакі з фільму жахів, тому я називатиму його саме так, щоб позбавити його від почуття провини.

Чакі першим зародив у моєму серці справжній страх. Всі ми стикаємося зі страхами, реальними і уявними. Нельсон Мандела казав, що сміливий не той, хто не відчуває страху, а той, хто зумів його здолати. Коли Чакі зачіпав мене, я відчував страх. Інша справа – перемогти його.

Навряд чи ви повірите мені, та ваші й мої страхи – це справжній дар. Основні страхи – страх перед вогнем, страх падіння, страх перед агресивним звіром – є засобом виживання. Радійте цим страхам і зберігайте їх, але не дозволяйте їм заволодіти вами.

Надмір страху шкідливий. Занадто часто страх невдачі, розчарування або відмови позбавляють нас сил. Замість його побороти, ми здаємося йому на милість і обмежуємо себе.

Не дозволяйте страхові гальмувати вас дорогою до своєї мрії. Ставтеся нього, як до детектора диму. Звертайте увагу, коли він спрацьовує: роззирніться довкола, щоб зрозуміти, чи справді вам загрожує небезпека або це просто спрацювала сирена. Якщо реальної загрози немає, забудьте про це і живіть своїм життям.

Мій шкільний мучитель Чакі дав мені урок з подолання страху і руху вперед, сталося це після першої та останньої бійки в моєму дитинстві. Я дружив майже з усіма школярами, навіть із найкрутішими хлопцями. А ось Чакі мене недолюблював. Він був невпевнений в собі і весь час шукав, з ким би почубитися. Він був більший од мене та й усіх у школі.

Я ні з ким не задирався. Був звичайним школярем, важив двадцять два фунти і їздив у інвалідному візку. Чакі, старший на два роки, поруч зі мною видавався справжнім гігантом.

«Закладаємося, ти не вмієш битися», – сказав він мені якось уранці. Поруч були мої друзі, тому я вдавав, що мені не страшно. Хоча насправді думав: «Я в інвалідному візку, а він удвічі більший за мене. Кепські справи».

«А закладаємося, що вмію», – відповів я, бо не бачив іншого виходу.

Досвіду бійок я не мав, бо виріс у християнській родині. Мене вчили, що насильство нічого не вирішує. Однак і слабаком я не був. Ми часто боролися з братом і кузенами. Молодший брат досі згадує про це. Поки Аарон не став більший і вищий за мене, я міг повалити його на підлогу, а потім спритно орудував підборіддям.

«Своїм підборіддям ти міг мені руку зламати, – згадує Аарон. – Але потім, коли я став старшим і дужчим, мені досить було впертися тобі в лоб, і ти вже не міг дотягнутися до мене».

З Чакі було складніше. Я не боявся битися з ним. Просто не знав, як це зробити. У кожній бійці, яку я бачив у кіно або по телевізору, суперники штовхалися і хвицалися. Мені ж не було чим.

Це не зупинило Чакі.

«Якщо ти вмієш битися, доведи це!» – сказав він.

«Добре, зустрінемося надворі в обід», – буркнув я.

«Домовилися, – посміхнувся Чакі. – Тобі краще прийти!».

Посеред нашого ігрового майданчика був бетонний круг – справжня арена нашого шкільного цирку. Всі бійки влаштовувалися саме тут. Це була наша сцена. Те, що відбувалося тут, впливало на життя всієї школи. Якби мене перемогли тут, то життя б мені не було.

Під час уроків англійської, географії та математики у мене тільки думки були, що про майбутню бійку. Школою поширилася чутка про наш конфлікт. Всім закортіло довідатися, що я придумав. А в мене не було жодної ідеї.

Я уявляв, як Чакі вибиває з мене дух, і молився, щоб нас побачив хтось із учителів і розтягнув до початку бійки. Та мені не пощастило.

Страшна година наближалася. Пролунав дзвінок на обід. Друзі прикотили мене надвір і мовчки стовпилися навколо мого візка. Там із півшколи вже зібралося. Дехто приніс з собою їжу. Дехто робив ставки.

Певна річ, фаворитом був не я.

«Ти готовий битися?» – запитав Чакі.

Я кивнув, не маючи ні найменшого уявлення, що робити далі.

Чакі цього теж не знав.

«То як битимемося?» – запитав він.

«Не знаю», – відповів я.

«Ти повинен вибратися зі свого візка, – наказав він. – Буде несправедливо, якщо ти залишишся в ньому».

Чакі явно боявся, що я вдарю його і втечу. У мене з'явилася можливість для переговорів. У бійці я навряд чи встояв би, але переговори вести вмів завжди.

«Якщо я вилізу з візка, ти повинен стати на коліна», – сказав я.

Чакі не хотів битися з хлопцем в інвалідному візку. Він погодився з моєю вимогою. Я уперся в його коліна і виліз із візка, готовий до подвигів. Якби ще знаття, як битися без кулаків.

Гадаю, це можна було б назвати «бійкою на плечах».

Ми з Чакі кружляли один навколо одного. Я все ще сподівався, що він відмовиться від своєї ідеї. Хіба можна бити маленького хлопчика без рук і без ніг?

Мої однокласниці заверещали: «Ніку, не роби цього! Він тебе вб'є!».

І це спрацювало. Мені нестерпно було чути, що мене жаліють. Ввімкнулася моя чоловіча гордість. Я посунув просто на Чакі, щоб штовхнути його в дупу.

Він штовхнув мене рукою, і я гепнув на спину, як мішок з картоплею.

Чакі штовхнув мене! Це боляче! Але значно сильніший біль приниження. Ніколи ще мене так не принижували. Дівчата плакали, заплющували очі, щоб не бачити цього сумного видовища.

Цей тип і справді хоче побити мене! Тільки зараз до мене це дійшло. Я перевернувся і уперся лобом об землю. Потім підвівся за допомогою інвалідного візка. Цей прийом дуже зміцнив мої лоб і шию, що й допомогло перемогти Чакі.

Я не сумнівався: Чакі не добереться до мене. Це була бійка за принципом «бийся або біжи», але втекти мені навряд чи вдалося б.

Я знову атакував Чакі, цього разу стрімкіше. Один, два, три – і я вже перед ним. Та перш ніж я зметикував, що робити далі, Чакі знову штовхнув мене в груди руками. Один поштовх – і я знову на землі, знову покотився по бетону.

Я стукнувся головою об бетон. В очах потемніло.

Опритомнів я від дівчачого вереску.

Як мені хотілося, щоб на майданчику з'явився хтось із вчителів! Чому помічника директора школи ніколи немає на місці, коли він так потрібен?

Коли в очах прояснилося, я побачив злу фізіономію Чакі прямо над собою. Цей тип виконував танець переможця.

Ну годі! Ось я зараз виб'ю з нього дух!

Я перекотився на живіт, уперся лобом у землю і піднявся для останнього бою. Ох і викид адреналіну! Цього разу я з такою блискавичністю накинувся на Чакі, що той і не сподівався.

Він відступив, а я перетворився на людину-ракету, скориставшись своєю крихітною лівою ступнею. В результаті – головою розтовк Чакі ніс. Він упав. Я притиснув його до землі й покотився. А коли прийшов до тями, Чакі лежав на землі, витирав ніс і схлипував.

Я не відчув радості перемоги, був розчавлений почуттям провини. Син священика благав прощення:

«Прости мені! З тобою все гаразд?».

«Дивіться, у Чакі кров!» – вигукнула котрась із дівчаток.

«Все скінчено», – подумав я.

Із розбитого носа кров юшила крізь пальці Чакі. Він прибрав руку, і кров залила його обличчя та пофарбувала сорочку в червоний колір.

Половина глядачів здійняли радісний крик. Друга половина відчувала жах. Чакі не позаздриш. Його щойно переміг каліка без рук і ніг. Такої ганьби йому не пережити. Слава Чакі залишилася в минулому. Він затиснув пальцями ніс і кинувся в туалет.

Скажу відверто, що більше я його ніколи не бачив. Йому довелося перейти до іншої школи. Чакі, якщо ти читаєш ці рядки, вибач мені. Сподіваюся, твоє життя склалося вдало.

Я пишався тим, що зумів постояти за себе, але мене мучило почуття провини. Після школи я повернувся додому і відразу ж все розповів батькам. Думав, що мене суворо покарають. Але мої хвилювання були марні. Тато з мамою не повірили в те, що їхній син-інвалід зміг перемогти в бійці головного задираку школи! А я не пробував переконати їх у протилежному.

Ця історія подобається людям. Здається смішною. Та, розповідаючи про це, я відчуваю збентеження, оскільки не прихильник насильства і вважаю, що це не метод вирішення суперечок. Я завжди пам'ятатиму свою першу і єдину бійку, бо подолав свій страх. У тому віці це було особливо корисно. Я зрозумів, що можу дозволити собі бути слабким, тому що знайшов внутрішню силу.

Ані рук, ані ніг, ані страху

Можливо, ви чітко усвідомлюєте власну мету життя, сподіваєтеся на нові можливості, вірите в світле майбутнє, високо себе цінуєте і правильно ставитеся до життя. Та досягти мети вам заважає страх. У житті є багато значно гіршого за відсутність рук і ніг. Страх – одна з цих позицій. Неможливо жити повним життям, якщо кожне ваше рішення визначається страхом.

Страх не дає вам рухатися вперед і заважає стати тим, ким ви хочете. Але це всього лише настрої, почуття. Страх не реальний! Згадайте, як часто ви боялися чогось – походу до дантиста, співбесіди про прийом на роботу, операції або шкільного іспиту, – а потім виявлялося, що все було зовсім не так страшно, як ви те собі надумали.

Я гадав, що Чакі вб'є мене, але подивіться, що з того вийшло! Дорослі занадто часто поводяться, мов діти. Вони як ті малюки, що тремтять у темряві, бо гілля дерев за вікном спальні скидається на щупальця жахливих почвар-людоджерів.

Я бачив, як страх паралізує цілком нормальних людей. Я не кажу про фільми жахів або нічні кошмари. Багатьох паралізує страх невдачі, страх перед помилками, зобов'язаннями, навіть перед успіхом. Страх неминуче постукає й у ваші двері. Не впускайте його. Нехай іде своєю дорогою, а ви йдіть своєю. Ви маєте вибір.

Психологи вважають, що більшість страхів – набуті. Ми народжуємося з двома інстинктивними страхами: перед гучними звуками і падінням. У першому класі я боявся Чакі, але зумів подолати страх, вирішивши не чекати, поки наберуся хоробрості, просто повівся сміливо і справді виявився сміливим! Навіть дорослі часто малюють собі страшні фантазії, які зовсім не пов'язані з реальністю. Ось чому страх часто називають «помилковими доказами, які видаються реальними». Ми настільки зосереджуємося на власних страхах, що вони починають здаватися нам реальними. І в результаті починають керувати нами.

Важко уявити, щоб такий великий і успішний чоловік, як Майкл Джордан чогось боявся. Однак під час виступу в Залі Слави НБА Джордан відверто розповів про те, як страх змушував його дедалі більше вдосконалюватися в своєму виді спорту. На завершення він сказав: «Одного разу ви поглянете і побачите мене на майданчику п'ятдесятилітнім. Не смійтеся, не смійтеся. Ніколи не говори ніколи. Тому що будь-які обмеження, так само як і страхи, часто виявляються лише ілюзіями».

Можливо, Джордан – не філософ, а просто баскетболіст, але тут із ним важко не погодитися. Дотримуйтесь його правил: визнайте, що страхи не є реальними. Відкиньте їх або використовуйте на свою користь. Щоб подолати свої страхи – страх польоту, падіння або стосунків – визнайте, що це не реальність, а емоція, і ви цілком спроможні контролювати власні реакції на свої ж емоції.

Мені довелося засвоїти цей урок, щойно почалася моя ораторська кар'єра. Я дуже боявся і нервував. Не знав, як люди відреагують на мої слова. Не був упевнений в тому, що мене взагалі будуть слухати. На щастя, спочатку я виступав перед учнями власної школи. Вони знали мене, і ми чудово ладнали. Згодом я став виступати перед великими молодіжними групами, а також у церквах. Там серед слухачів вже майже не було моїх друзів. Поступово я зумів подолати нервозність і страх.

Я й зараз боюся виступати перед великими аудиторіями – часом мене слухають десятки, а то і сотні тисяч. Я вирушаю у віддалені райони Китаю, Південної Америки, Африки та інших частин світу і не уявляю, як люди сприймуть мене. Боюся, а раптом вони не зрозуміють моїх жартів, або ж цим я ображу представників інших культур. Страх нагадує мені, щоб я обов'язково погоджував текст виступів із перекладачами та організаторами. Це дозволяє уникнути незручностей.

Таким чином я навчився використовувати свій страх як джерело енергії, засіб концентрації і зосередженості. Якщо я боюся забути текст або припуститися помилки, він допомагає мені зосередитися на серйозній підготовці до кожного виступу.

Багато страхів доволі корисні у цьому сенсі. Наприклад, корисний страх спонукає нас пристібати ремінь безпеки, тому що ми не хочемо постраждати в автомобільній катастрофі. Страх перед застудою або грипом змушує нас мити руки і приймати вітаміни, що, поза сумнівом, корисно.

Але часті й надмірні страхи виходять з-під контролю. Замість вжити стандартних заходів проти грипу і застуди, деякі люди доходять до крайнощів, замикаються у власних будинках і відмовляються виходити надвір. Коли страхи заважають нам жити нормальним життям і не дають робити те, що ми могли б зробити, вони виявляються шкідливими і нерозумними.

Страх «а якщо...»

Батьки моєї подруги розлучилися, коли вона була ще зовсім малою. Навіть після розлучення її батько і мати продовжували сваритися і скандалити. Зараз моя подруга вже доросла жінка, та вона боїться виходити заміж. «Я не хочу, щоб у мене було так само, як у моїх батьків», – каже вона.

Лишень уявіть: людина відмовляється від міцних і тривалих стосунків, бо боїться, що вони можуть виявитися невдалими! Це вже хвороба і дурість! Неможливо вважати весілля першим кроком до розлучення. Згадайте вірші Теннісона: «краще кохати і втратити, ніж взагалі не спізнати любові»...

Навряд чи ви матимете життя щасливе і радісне, якщо відчуватимете постійний страх перед тим, що може статися колись, десь і якимось чином. Якщо кожен день лишатися в ліжку й боятися, що вас може вразити блискавка або вкусить малярійний комар, життя стане сумним, чи не так?

Багато одержимих страхами зосереджуються на питанні «якщо?» замість думати «а чом би й ні?».

- *А якщо я зазнаю невдачі?*
- *А якщо я виявлюся не досить добрим?*
- *А якщо наді мною сміятимуться?*
- *А якщо я провалюсь?*
- *А якщо я не зможу зберегти досягнутого?*

Я розумію такий хід думок. Що дорослішим я ставав, то з більшою кількістю страхів мені довелося зіткнутися: страх бути зневаженим, страх неадекватності, страх залежності. І це не була гра уяви: моєму тілу не вистачало стандартних «пристосувань». Але батьки закликали мене зосередитися не на тому, чого мені бракує, а на тому, що маю і що я можу створити, коли не стримуватиму своєї уяви: «Мрій на повну катушку, Ніку, і ніколи не дозволяй страхові зупиняти тебе на шляху до

свої мрії. Не можна, щоб він визначав твоє майбутнє. Обирай життя, якого тобі хочеться, і досягай його».

Я виступав перед людьми в дев'ятнадцяти країнах, ніс слово надії і віри величезним натовпам людей, які збиралися на стадіонах, аренах, школах, церквах і в'язницях. Я ніколи б не домігся такого успіху, коли б батьки не навчили мене визнавати свої страхи, а потім переступати через них.

Страх як засіб мотивації

Ані мені, ані вам, напевно, ніколи не домогтися такого успіху у спорті, як це вдалося Майклові Джордану. Та, подібно до великого спортсмена, ви можете використовувати страх як засіб мотивації, і тоді це допоможе вам досягти мети і побудувати таке життя, як вам того хочеться.

Лора Грегорі – моя однокласниця і подруга. Я завжди можу розраховувати на те, що вона скаже мені саме те, що думає. Вона не ходитиме околяса. Одного разу в першому класі Лора запитала: «У школі біля тебе помічник учителя. А хто піклується про тебе вдома?».

«Батьки, певна річ», – відповів я, не розуміючи, що вона має на увазі.

«І тобі це подобається?».

«Те, що батьки мені допомагають? Звичайно!

А хто ж іще мені допоможе?».

«Я маю на увазі допомогу, коли ти одягаєшся, приймаєш душ чи перебуваєш у туалеті, – пояснила вона. – А як же почуття власної гідності? Тебе не дивує, що ти не можеш робити цього самостійно?».

Лора не хотіла мене образити. Вона в усьому шукала істину і хотіла зрозуміти, як я ставлюся до повсякденних аспектів життя. Але вона зачепила дуже складну тему. Понад усе в житті я боявся стати тягарем для близьких людей. Мене ніколи не полишала думка про те, що я цілком залежу від батьків, брата і сестри. Іноді я з жахом прокидався серед ночі, бо мені наснилося, що батьків більше немає, і я цілком залежу від Аарона або Мішель.

І страх цей був дуже реальним. Я божеволів од своєї залежності. Відверті Лорині питання позбавили мене мук страху, натомість страх я використав як *засіб мотивації*. Питання про залежність раз-у-раз вигулькували у моїй свідомості, але тільки того дня я замислився над ними всерйоз і вирішив раз і назавжди позбутися цієї проблеми.

Якщо я зосереджуся на цій проблемі, то наскільки незалежним зможу стати? Страх стати тягарем для близьких змусив мене діяти. Я створив

для себе девіз, хоч натовді не розумів, у чому він полягає. Страх став моєю рушійною силою. Я мушу стати більш самостійним. Але як?

Батьки завжди казали, що готові допомогти мені і що їх це не обтяжує. Вони залюбки піднімали мене, одягали, робили все, що мені було необхідно. Але мене напружувало те, що я сам не можу навіть випити води, і мені потрібен хтось, щоб підсадив на унітаз. Я дорослішав і хотів більше робити для себе сам, хотів більшої незалежності. Страх змусив мене працювати в цьому напрямку.

Понад усе на світі я боявся стати тягарем для свого брата Аарона після смерті батьків. Я часто думав про це, бо якщо хтось і заслуговував на нормальне життя, то це мій нещасний молодший брат. Я вважав, що Бог повинен подарувати йому щастя, бо більшу частину життя йому доводилося допомагати мені, жити зі мною і приділяти мені багато уваги. Аарон має руки й ноги, однак у певному сенсі йому важче, ніж мені: він завжди відчував, що мусить наглядати за мною.

Рішення стати більш самостійним багато в чому вплинуло на моє життя. Це було питання виживання. Лора нагадала мені, що я цілком залежу від доброти і терпіння інших людей. Я знав, що не завжди зможу на це покладатися. Крім того, не слід було забувати і про гордість.

Колись я реально можу завести власну сім'ю. І мені не хотілося б, щоб дружині доводилося весь час тягати мене. Я хочу мати дітей і бути хорошим батьком, здатним утримувати сім'ю. Я подумав: *«Мені потрібно позбутися інвалідного візка!»*.

Страх може бути ворогом, але я зумів зробити його своїм другом. Я оголосив батькам, що хочу сам піклуватися про себе. Певна річ, спершу вони сполошилися: «Ти не повинен цього робити. Ми зробимо все, щоб про тебе завжди дбали».

«Мамо, тату, – відповів я, – я повинен зробити це заради вас і себе самого. Тому подумаймо, як це зробити».

І ми придумали. Наші зусилля чимсь нагадали мені старий фільм «Швейцарські Робінзони». Опинившись на безлюдному острові, ці люди придумали купу пристосувань для миття, приготування їжі і просто для

виживання. Я розумію, що людина – це не острів, особливо людина без рук і ніг. Можливо, я більше нагадую півострів або перешийок.

Моя мама була медсестрою, а батько сантехніком. Тато перший вигадав, як я зможу самотійно митися і мити голову. Він переніс крани так, щоб я міг дотягнутися до них плечима. Мама принесла диспенсер для мила, до якого не доводилося торкатися руками. Він запускається педаллю. Такими диспенсерами користуються лікарі. Ми пристосували його так, щоб я міг вичавлювати мило і шампунь, наступаючи на педаль.

Потім ми з татом придумали настінний тримач для електронної зубної щітки. Я міг вмикати і вимикати його, натискаючи на вимикач, і чистити зуби, нахилившись в різні боки.

Я сказав батькам, що хочу самотійно вдягатися. Мама зробила мені шорти на липучці, щоб я надягав і знімав їх самотійно. Сорочки на ґудзиках завжди були проблемою, тому ми знайшли такі сорочки, які можна було надягати і знімати, не розстібаючи.

Мій страх змусив нас утрюх вирішити складну, та водночас дуже цікаву задачу: як зробити мене більш незалежним. Пульти дистанційного керування, мобільні телефони, комп'ютерні клавіатури і дистанційне відчинення дверей стали для мене справжнім подарунком долі, тому що я міг користуватися ними з допомогою маленької ступні.

Деякі наші винаходи не були останнім досягненням техніки. Я навчився відключати домашню сигналізацію за допомогою носа. Затиснувши між підборіддям і грудьми ключку для гольфу, вмикав світло і відчиняв вікна в будинку.

Не буду вдаватися в деталі (що цілком зрозуміло), але скажу, що ми придумали чудовий спосіб, щоб я міг самотійно користуватися туалетом. Деякі наші пристрої ви можете побачити в YouTube: https://www.youtube.com/watch?v=0DxUWJ_WfA

Певна річ, там не висвітлюється проблема туалету.

Я досі вдячний Лорі за те питання про мою гідність. Я вдячний власному страхові залежності. Я не хотів бути тягарем, і це змусило мене стати більш незалежним. Те, що я зміг справитися з певними речами, яких інші люди взагалі не помічають, вселили в мене неймовірну

впевненість. Я б ніколи не зробив цього кроку, якби не ті негативні емоції, які я зумів перетворити на позитивну енергію.

Ви можете зробити те ж саме. Спрямуйте енергію своїх страхів на позитивні дії, які наблизять вас до здійснення ваших мрій.

Страх загання в рамки

Страхи, що паралізують вас, можна здолати за допомогою страху. Згадайте свій найбільший страх. Припустімо, ви боїтеся опинитися перед великою аудиторією і раптово забути текст виступу. Мені цей страх дуже добре знайомий. А тепер уявіть те страшне, що може статися: ви забули текст і під улюлюкання слухачів з ганьбою полишили сцену. Запам'ятали? Гаразд. А тепер уявіть, що ви з тріумфом виступили, і слухачі стоячи нагородили вас оваціями.

Тепер запам'ятайте другий сценарій і згадуйте його частіше. Щоразу, готуючись до виступу, пропускайте сценарій з улюлюканням й одразу переходьте до овацій. Це працює для мене, працює і для вас.

Аналогічний спосіб подолання страхів – уміння у слухну мить згадати реальну подію з життя, коли ви проявили наполегливість і вирішили проблеми. Наприклад, коли я боюся і нервую через зустріч із важливою людиною, наприклад, з Опрою Вінфрі, я просто порпаюсь у банку пам'яті, щоб набратися хоробрості.

Ти боїшся зустрічатися з Опрою? А що вона зробить – відріже тобі руки і ноги? Стривай, та ти ж і так чверть віку без рук і ніг! Опро, я готовий зустрітися з тобою! Обійми ж мене!

Паралізований страхом

В дитинстві я відчував доволі природний дитячий страх – страх перед лікарями зі шприцами. Коли потрібно було робити необхідні щеплення від скарлатини, кору або грипу, я ховався від мами. Почасти, ця проблема пояснювалася тим, що у лікарів було надто мало місць для уколів на моєму тілі. Іншим дітям можна робити уколи в руку або дупу. У мене залишалася сама лише дупа. А оскільки моя дупа розташовувалася досить низько до землі, уколи були особливо болючі для мене, навіть якщо їх намагалися робити якомога вище. Після уколу я впродовж дня кепсько почувався.

Через інвалідність у дитинстві я був улюбленою мішенню для лікарів зі шприцами, і страх перед ними міцно укорінився в моїй душі. Щойно я бачив шприц, то мало не втрачав свідомості.

У початковій школі дві медсестри, які не знали моєї історії або погано знайомі з анатомією, затиснули мене між собою і зробили уколи у плечі – туди, де практично не було ні м'язів, ні жиру. Це було так жахливо, а біль такий сильний, що я попросив свого друга Джері котити мого візка, бо сам мало не втрачав свідомості. Джері покотив візок, а я й справді знепритомнів. Бідолашний Джері не знав, що робити. Він закотив мій візок у кабінет фізики (а я вже практично сповз із сидіння) і попросив учителя допомогти.

Знаючи мій страх перед уколами, мама не попереджала ні мене, ні брата і сестру про те, що ми йдемо до лікаря робити щеплення. Коли мені було близько дванадцяти років, такий похід перетворився на подію, гідну сімейного літопису. Мама сказала, що ми йдемо на звичайний шкільний «медогляд». Я ще в приймальні відчув недобре. Ми побачили, як маленька дівчинка приблизно мого віку заходить до кабінету, а звідтіля до нас долинув її плач.

«Ви це чули? – запитав я в Аарона і Мішель. – Вони зроблять нам уколи!». Страх мій був нездоланий. Я впав у паніку, ридав і верещав, кричав, що не хочу уколів, що це занадто боляче, що я хочу додому.

Оскільки я був найстаршою дитиною в сім'ї, молодші теж розплакалися за моїм прикладом і просилися додому.

Мама наша сама була ветераном шприцевої війни, а тому не відчувала до нас жодного співчуття. Вона витримала свою пайку завивань, хвицання і дряпання в медичному кабінеті. За витримкою вона не поступалася загартованому морському піхотинцеві.

Бачачи, що ридання і благання не подіяли, я перейшов до переговорів із сімейним лікарем: «Можливо, я ліпше щось вип'ю?».

«Навряд чи це можливо, синку», – відповів лікар. Довелося переходити до плану Б: я повернувся до Аарона та попросив його допомогти мені втекти. Я все спланував заздалегідь. Аарон повинен був відволікти лікарів, упавши із оглядового столу, і тоді я зміг би розвернути свій візок і викотитися з кімнати. Та мені завадила мама. Але хитрунка-сестричка встигла-таки вискочити з кабінету. Медсестра зловила її в коридорі. Тоді Мішель руками і ногами уперлася в дверний отвір, і її ніяк не вдавалося затягти до кабінету. Моя героїня!

Нашу істерику чула вся клініка. Лікарі позбігалися подивитися, в чому справа, бо ми кричали, як різані. На жаль, незабаром до кабінету прибуло підкріплення. Двоє тримали мене, а третій робив укол. Я завивав, як справжній банші (фігура ірландського фольклору, жінка, яка, згідно з повір'ями, з'являється біля будинків приречених на смерть людей і своїми характерними стогонами і плачем оповіщає про їхню смерть. – *Прим. ред.*).

Коли вони намагалися зробити мені укол, я так звивався, що цю процедуру довелося здійснити кілька разів! А від моїх криків на парковці навіть спрацювала сигналізація у кількох машин. Не знаю, як нам – мені з сестрою і братом, нашій мамі й співробітникам клініки – вдалося пережити той день. Ми ридали всю дорогу додому.

Через страх біль виявився сильнішим, ніж міг би бути. Мені просто треба було спокійно дозволити зробити укол. Я сам посилив біль, тому що не міг подолати страх. В результаті мені боліло аж два дні замість одного.

Запам'ятайте цю маленьку історію з мого дитинства: коли ви дозволяєте страхам керувати вашими діями, то заробите зайвого болю в дупі!

Розділ 7

Не дозволяйте власним страхам пускати коріння

Напевно, ви вже здогадалися, що мої дитячі невдачі – то довга і сумна історія. Я падав зі столів, високих стільців, ліжок, сходинок і пандусів. Я не мав рук, щоб утриматися. Зазвичай я розбивав собі підборіддя, носа й лоба. Часто я доволі серйозно травмувався.

Та я ніколи не втрачав духу. «Сім разів упав, а вісім підведись» – це японське прислів'я найкраще передає формулу мого успіху.

Всі зазнають невдач, навіть найкращі з-поміж нас. Ті, хто їх ще не зазнавав, першу сприймають як останню. Ми повинні запам'ятати, що життя – це не іспит, який можна скласти або не скласти, а шлях спроб

і помилок. Ті, хто домагається успіху, навчаються на власних помилках. Вони вважають невдачі тимчасовими і вчаться на них. Всі успішні люди, яких я знаю, припускалися помилок. Але вони певні, що без цього не було б успіхів. Вони падали, та не здавалися. Визнавали існування проблем, починали працювати ще наполегливіше і знаходили творчі рішення. Якщо вони п'ять разів зазнавали невдачі, то докладали зусиль у п'ять разів більше. Вінстон Черчилль дуже влучно сказав: «Успіх – це здатність рухатись від невдачі до невдачі, не втрачаючи ентузіазму».

Якщо ви не здатні подолати свої невдачі, то, можливо, це пояснюється тим, що ви їх персоналізуєте. Невдача не робить вас невдахою, так само, як промах не робить великого футболіста пересічним. Поки ви в грі й продовжуєте боротися, ви будете переможцем.

Якщо ж ви не хочете боротися, то ваша проблема не в програві, а в вас. Щоб домогтися успіху, необхідно відчутти себе гідним його і працювати заради цього.

Під час виступів я часто демонструю свою філософію невдачі: падаю на живіт і продовжую спілкуватися зі слухачами з такого положення. З

огляду на те, що у мене немає ні рук, ні ніг, можна припустити, що я не спроможний самотійно піднятися. Слухачі теж часто так вважають.

Батьки кажуть, що я навчився підніматися з горизонтального положення ще в ранньому дитинстві. Вони всюди розкладали подушки, щоб я міг спиратися на них. Але я все робив по-своєму, хоч це і непросто. Я підповзав до стіни, крісла або дивана, упирався чолом і поступово піднімався у вертикальне положення.

Це було нелегко. Спробуйте, якщо захочете. Ляжте на живіт і спробуйте піднятися на коліна без допомоги рук і ніг. Не надто комфортно, еге ж? Але що краще – піднятися чи й далі лежати? Ви не пристосовані повзати по землі. Людина повинна знову і знову підніматися, щоб повністю реалізувати свій потенціал.

Коли під час своїх виступів я демонструю, як підводжусь, то часом натрапляю на несподівані перепони. Зазвичай я виступаю з піднятої платформи, зі сцени або навіть зі столу, встановленого у класі або конференц-залі. Під час однієї зустрічі в школі я впав, тому що перед моїм виступом хтось із добрими намірами ретельно полірував поверхню столу. Стільниця була слизькою, як олімпійська ковзанка. Я марно шукав бодай якийсь невідполірований клаптик столу. Виникло доволі незручне становище, бо мені довелося перерватися і попросити про допомогу: «Подайте хтось мені руку, будь ласка!».

А ще якимось я виступав на добродійному вечорі у Гюстоні перед вельми солідною публікою. Серед слухачів були колишній губернатор Флориди Джеб Буш із дружиною. Я збирався говорити про те, що ніколи не можна здаватися, і, як завжди, впав на живіт. Публіка, як зазвичай, припинила.

«Всі ми час від часу падаємо, – сказав я. – Невдача – то як падіння. Ви повинні продовжувати боротися і ніколи не здаватися, не забувати про свої мрії».

Слухачі уважно дивилися на мене. Та перш ніж я зумів показати, що піднятися можу навіть я, незнайома жінка з заднього ряду кинулася до мене.

«Дозвольте я вам допоможу», – сказала вона.

«Але мені не потрібна допомога, – процідив я крізь зуби. – Це частина мого виступу».

«Дурниці, – наполягала вона. – Дозвольте мені допомогти вам».

«Пані, я не потребую допомоги. Заради Бога, йдіть.

Я маю продовжувати виступ».

«Гаразд, – розгублено відповіла вона, – як вам так хочеться...».

Гадаю, коли вона сіла, слухачі відчули полегшення. Я підвівся, як робив це завжди! Люди дуже емоційно реагують, бачачи, як я спокійно піднімаюся. Вони розуміють мою боротьбу, тому що ми всі боремося. Ви теж це розумієте, коли руйнуються ваші плани або в житті настає чорна смуга. Ваші зусилля і старання – це частина життя, зрозуміла всьому людству.

Навіть якщо ви розумієте сенс свого життя, сподіваєтеся на нові можливості, вірите у майбутнє, усвідомлюєте власну цінність, зберігаєте позитивне ставлення і не дозволяєте страхам утримувати вас у минулому, в вашому житті неминуче будуть невдачі й розчарування. Ви не повинні сприймати ці невдачі, як щось доконечне. Не порівнюйте їх зі смертю або згасанням, тому що ваша боротьба – це і є життя. Ви в грі. Проблеми, з якими ми стикаємося, можуть зробити нас сильнішими, кращими, підготовленими до успіху.

Уроки втрат

Невдачі можна розглядати, як небесний дар, бо вони ведуть нас до прориву. Який зиск можна мати з невдачі? У будь-якій невдачі я бачу принаймні чотири цінних уроки:

1. Невдача – чудовий учитель.
2. Невдача загартовує характер.
3. Невдача мотивує людину.
4. Невдача допомагає цінувати успіх.

Невдача – чудовий учитель

Так, саме так. Кожен переможець бував на місці переможеного. Кожен чемпіон колись зазнавав поразки. Роджер Федерер вважається одним із кращих тенісистів планети, однак навіть він не виграє кожну гру, сет або турнір. Він теж не влучає. Він теж програє. У кожному матчі йому за десять разів не вдається послати м'яч туди, куди він хоче. Він вчиться на своїх промахах і невдачах і залишається у грі. Ось чому він чемпіон.

Чи повинен Федерер постійно прагнути досконалості й вигравати кожну гру, сет і турнір? Звичайно, і ви теж повинні прагнути цього. Наполегливо працюйте. Тренуйтеся. Опануйте основи і завжди намагайтеся діяти на повну силу, знаючи, що ви можете і програти. Невдача – це шлях до вправності.

Молодший брат завжди підтримує наді мною, нагадуючи, як на початку ораторської кар'єри я ніяк не міг знайти слухачів. Я благав школи і добродійні організації дозволити мені виступити, але мої пропозиції відхиляли. Хтось вважав мене надто молодим або занадто недосвідченим. Комусь я видавався занадто незвичайним. Іноді це гнітило, але я знав, що я тільки навчаюся, засвоюю те, що потім дозволить мені стати успішним оратором.

Коли Аарон навчався у старших класах, він возив мене по всьому місту в пошуках бодай кількох людей, які погодилися б послухати мене. Я виступав безкоштовно, просто заради досвіду. Та навіть тоді моя ціна була занадто висока. Мені довелося обдзвонити всі школи Брізбена, пропонуючи виступити у них безкоштовно. Часто мої пропозиції відкидали з першого слова, але кожна відмова змушувала мене ще наполегливіше прагнути до бажаного «так».

«Ти ніколи не здашся?» – запитував Аарон.

Я не здавався, бо щоразу, коли отримував відмову, мені було так боляче, що я розумів – я знайшов свій життєвий шлях. Я справді хотів стати оратором. Але навіть коли знаходив слухачів, не все йшло гаразд. В одній школі у Брізбені я невдало почав. Щось мене відволікло, і я ніяк не

міг повернутися до теми. Я страшенно спітнів. Почав повторюватися. Мені захотілося податися геть, щоб мене більше ніхто й ніколи не бачив. Я виступив так кепсько, що лиха слава про мене мала поширитися по всьому світу. Я думав, що мене ніколи більше не запросять виступати. Коли я, нарешті, закінчив і виїхав зі школи, то почувався вичавленим лимоном: мою репутацію було знищено!

Ми часто виявляємося своїми найжорстокішими критиками. Того дня зі мною було так само. Та провалений виступ змусив мене зосередитися на своїй мрії. Я став старанніше відточувати свої виступи. Коли ви зрозумієте, що досконалість – то всього лише мета, вам стане набагато легше. Кожна помилка – лише щабель, ще один засвоєний урок, ще одна можливість наступного разу все зробити як слід.

Я зрозумів, що коли здамся після невдачі, то вже ніколи не піднімусь. Але якщо засвоїти урок невдачі і примножити старання, нагорода не змусить себе чекати. І ви отримаєте не тільки схвалення оточуючих, а ще й утішну впевненість у тому, що доклали усіх своїх зусиль.

Невдача загартовує

Чи можливо таке, що невдача загартовує людину і готує її до успіху? Так! Те, що вас не вбиває, робить сильнішими, більш зосередженими, більш цілеспрямованими, наполегливішими. Ви квапитеся наблизити успіх, і в цьому немає нічого поганого. Однак терпіння – теж чеснота, і невдачі виховують її у вас. Повірте, я давно зрозумів, що не завжди проживаю вдалий день. У Бога є свої плани, і нам потрібно просто чекати, коли ці плани розкриються.

Я засвоїв цей урок, коли разом зі своїм дядьком, Семом Радоевічем, брав участь у виробництві й рекламі його нового велосипеда «Гіппо». Ми почали працювати у 2006 році, і наша затія досі не виправдалася. Та на помилках і невдачах ми багато чому навчилися і серйозно наблизилися до реалізації нашої задачі. Ми створили бізнес і загартували свої характери. У цьому немає сумнівів. Я зрозумів, що іноді, скільки б людина не прагнула, цих старань виявляється замало. Важливу роль відіграє час. Коли ми почали свою справу, світова економіка увійшла в кризу. Нам довелося набратися терпіння і чекати поліпшення ситуації і зростання попиту на наш товар.

Трапляються миті, коли доводиться чекати, щоб світ вами зацікавився. Томас Едісон провів понад десять тисяч невдалих дослідів, перш ніж йому вдалося створити диво – електричну лампочку. Едісон сказав, що ті, хто вважають себе невдахами, це люди, які не розуміють, як близько вони перебували від успіху, коли склали руки і здалися. Вони були поруч, але не зуміли подолати своїх невдач. Здалися, перш ніж хвиля винесла їх на гребінь успіху.

Ніколи не знаєш, що на тебе чекає за рогом. Можливо, це реалізація ваших задумів. Тому за будь-яких обставин треба продовжувати боротьбу. Ви зазнали невдачі? То й що ж? Якщо ви впали, в цьому немає нічого особливого. Едісон казав: «Кожна невдала спроба – це ще один крок уперед».

Якщо ви дуже стараєтеся, Бог зробить решту, і перед вами відкриється ваш шлях. Щоб перемогти, потрібен сильний характер.

Кожна невдача загартовує характер, якщо людина відкрита для цієї можливості.

У 2009 році я виступав у маленькій християнській школі Оукс у Вестлейку, штат Каліфорнія. Вона славиться своєю футбольною командою. Нещодавно за їхню команду виступав син знаменитого футболіста Джо Монтани. Поруч із ним грав син легендарного хокеїста Вейна Грецкі. А очолював команду син чудового актора Вілла Сміта.

Ця команда виграла шість чемпіонатів поспіль. Коли я там виступав, то познайомився з засновником школи, Девідом Прайсом, і зрозумів, у кого спортсмени вчилися силі характеру.

Девід був адвокатом у великій голлівудській фірмі. Серед його клієнтів – кінозірки та кіностудії. Він працював на підприємця, який володів готелями і курортами по всій Каліфорнії. Йому належало і кілька полів для гольфу. Девід ще тільки починав цікавитися менеджментом. Він зауважив, що поля для гольфу використовуються не дуже добре, тому що зазвичай належать професійним гольфістам, не надто обізнаним у бізнесі.

Одного разу Девід сказав своєму начальникові, що хоче купити у нього поле для гольфу.

«Ти ж працюєш у мене, – здивувався начальник. Для чого я тобі щось продаватиму? Крім того, ти нічого не знаєш про гольф. Та й грошей у тебе немає!». Спочатку Девіду не вдалося переконати бізнесмена, але він не здавався. Виявив наполегливість. Поки бізнесмен не погодився і не продав йому те поле, про яке він так мріяв. Поле стало першим із трьохсот п'ятдесяти придбаних або орендованих Девідом.

Бізнес виявився невдалим, тож Девід продав поля. Тепер він купує, орендує і керує летовищами по всій країні. Чому Девід навчився на своїй невдачі? Певна річ, терпінню і наполегливості. Він ніколи не відступав од своєї мрії. Коли бізнес прогорів, Девід продав акції і зрозумів, що його талант полягає не в тому, щоб керувати полями для гольфу, а в самому занятті бізнесом. Тому він просто переключився на іншу сферу.

Сьогодні Девід входить до ради моєї добродійної організації «Життя без кінцівок». Він запевняє: що більша проблема, то міцнішає наш характер. «Ніку, коли б ти народився з руками і ногами, ти ніколи не домігся б того успіху, якого невдовзі здобудеш без них, – каже він. – Скільки дітей слухало б тебе, якби вони на власні очі не бачили, що ти подолав жахливі труднощі й зумів перетворити все погане на добре?». Згадайте ці слова, коли зіштовхнетеся з проблемою. На кожен брід є своя стежка. Десь ви втрачаєте, а десь і набуваєте. Ви прийшли на цю землю, щоб виконати своє призначення, тож нехай зневіра не відбере у вас віри в перемогу. Допоки ми дихаємо, завжди є вихід.

Я вдячний долі за невдачі, які загартували мій характер. Проблеми зробили мене більш терплячим і наполегливим. І ці якості придалися мені в роботі і в житті. Найбільше я люблю розслаблятися на риболовлі. Батьки вперше взяли мене на риболовлю, коли мені було шість років. Вони встромляли мою вудку у землю або у спеціальну підставку, і я чекав, коли клюватиме. А потім затискав вудку підборіддям і водив рибу, поки хтось не приходив мені на допомогу. Одного разу мені не щастило, та я впродовж трьох годин вперто просидів із вудкою. Обпікся на сонці, але затявся зловити рибу. Батьки гуляли берегом, і я був собі сам. Аж нарешті риба клюнула. Я вчепився у вудку і закричав: «Мамо! Тату!». Вони підбігли і допомогли мені витягнути здобич. Риба виявилася вдвічі більшою за мене! Та я повік би її не витягнув, коли б не був наполегливим і здався.

Звичайно, невдачі привчають і до покори. Пам'ятаю, як провалився на іспиті з бухгалтерської справи. Це було доволі принизливо. Я боявся, що взагалі ніколи не зможу опанувати це мистецтво, але вчитель підбадьорив і допоміг мені. Я наполегливо вчився і за кілька років отримав ступінь із бухгалтерського обліку та фінансового планування.

Урок покори придався в навчанні. Для цього потрібно було провалитися і зрозуміти, що я знаю далеко не все, що потрібно. Покора надала мені сил. Письменник Томас Мертон сказав: «Покірливий не боїться невдач. Він нічого не боїться, навіть себе, бо ідеальна покора –

це абсолютна віра в силу Бога, з якою не зрівняється жодна інша сила, і для якої немає ніяких перепон».

Невдача спонукає до дії

На невдачу або втрату ми можемо реагувати відчаєм, можемо здатися, а можемо сприйняти цю подію уроком, який спонукає до дії. Мій друг – інструктор з фітнесу. Я чув, як він напучує своїх клієнтів «готуватися до невдачі». Не надто надихає, чи не так? Але теорія полягає в тому, що залізо треба качати до цілковитої знемоги, щоб наступного разу перевершити цей результат і наростити силу.

Практика – ось ключ до успіху в спорті й у праці. Гадаю, практика – це невдача на шляху до успіху. І зараз наведу приклад. Я розповім про себе і про свій мобільний телефон. Вам здається, що просунутий мобільний телефон – це чудово, та для мене це справжній подарунок небес. Часом мені здається, що коли над ним працювали винахідники, то думали про мене. Адже вони створили прилад, яким може користуватися навіть людина, позбавлена рук і ніг. Я можу говорити по телефону, відправляти електронну пошту і текстові повідомлення, можу слухати музику, записувати проповіді, вести щоденник, дізнаватися прогноз погоди і бути в курсі світових подій. Але навіть цей телефон не ідеальний для мене, оскільки керувати ним я можу пальцями своєї крихітної ступні, а ступня розташована доволі далеко від мого рота! Мені доводиться весь час перемикати телефон на гучний зв'язок, що незручно в аеропортах або ресторанах. Мені не хочеться, щоб усі навколо були в курсі моїх справ. Довелося подумати про те, як розташувати телефон ближче до рота. Це було складно, але я впорався з цим завданням, вкотре впевнившись у тому, що невдача відіграє величезну роль в успіху. Впродовж тижня я намагався навчитися притискати телефон до плеча і підборіддя, щоб нормально розмовляти. (Не намагайтеся повторити мій досвід, друзі!). Просто повірте, що невдач було безліч. І стільки синців на обличчі від надміру затиснутого телефону! Можна було подумати, що мене били мішком з монетами.

Я тренувався, тільки коли нікого не було поруч. Якби хтось це побачив, то вважав би мене за божевільного. Не можу сказати, скільки разів я

тицяв собі в ніс або в щоку, скільки телефонів було знищено. Я міг дозволити собі міняти телефони. Та одного я не міг собі дозволити – здатися. Щоразу, коли черговий телефон вривався в моє обличчя, я ще більше зміцнювався в своєму бажанні навчитися розмовляти по-людськи. Аж нарешті вийшло! Але доля бавиться з людиною. Варто було мені навчитися притискати телефон до вуха, як винайшли навушники Bluetooth, і мій навик виявився не актуальним. Тепер мій трюк годиться хіба для потіхи друзів, коли ті знуються.

Я раджу вам розглядати власні невдачі як джерело мотивації і натхнення. У падінні, помилках, невдачах немає нічого ганебного. Соромно здатися і упустити можливість докласти зусиль і залишитися в грі.

Невдача допомагає цінувати успіх

Невдача допомагає цінувати успіх – це четвертий урок. Повірте, коли після тижневої боротьби з мобільним телефоном мені вдалося притиснути його до плеча, я гідно оцінив свою перемогу. Що важча робота, то солодша перемога. Скільки разів ви озиралися на свої перемоги і думали, як приємно перемогти після тривалої боротьби? Зізнайтеся, що важче сходження, то прекрасніший краєвид з вершини.

У дитинстві я дуже любив біблійну історію про гордовитого Йосипа, якого ревниві брати продали в рабство. Йосип пройшов важкий шлях. Його помилково звинуватили у злочині, кинули до в'язниці. Ті, кому він довіряв, знову і знову зраджували його. Але Йосип не здавався. Він не дозволяв, щоб невдачі й розпач стали йому на заваді. Він був наполегливий, тож став правителем Єгипту і врятував свій народ.

Історія боротьби Йосипа і сходження його на трон – чудовий урок для нас. Я засвоїв: не буває успіху без болю. Випробування Йосипа допомогли зрозуміти, що моє життя не найважче, багато людей страждають значно дужче за мене, та однак вони досягають величі. Я зрозумів, що Бог любить нас, але не обіцяє легкого життя. Подолавши всі випробування і перепони, Йосип здобув тріумф і став великим царем.

Коли ви всім серцем прагнете мети, долаючи біль і страждання, досягнення здаються абсолютно неймовірними. Це і є справжнє щастя, чи не так?

Не думаю, що це випадковість. Ми радіємо важким перемогам не тому, що зуміли впоратися, а тому, що природа змушує нас розвиватися і шукати ще більших перепон для подолання.

Коли Бог змушував мене наполегливо працювати заради досягнення моїх цілей, долати одну перешкоду по іншій, я щиро вірив у те, що Він готує мене до чогось кращого, створюючи проблеми, знає, що ми розвиваємося, коли долаємо їх.

Згадуючи те, що довелося мені подолати в дитинстві – біль, невпевненість, самотність, – я не відчуваю смутку. Відчуваю покору і

вдячність за те, що зумів подолати безліч проблем. І від цього мої успіхи ще солодші. Я став сильнішим. Зумів дотягнутися до інших людей. Без власного болю я не зміг би допомогти іншим людям справитися з їхнім болем, не знайшов би спільної мови з іншими людьми. Коли я став підлітком, усвідомлення того, що я можу долати перешкоди, вселяла впевненість, яка магнітом притягувала інших дітей. У мене з'явилося безліч друзів і подруг. Мені подобалася їхня увага! Я катався по школі, купаючись у доброті і любові.

Звичайно, ви знаєте, до чого це веде – до політики. Я набрався сміливості балотуватися на пост президента школи. У нашій школі Макгрегор навчалося тисяча двісті школярів, і вона була однією з найбільших у Квінсленді.

Я був не тільки першим інвалідом, котрий висунувся на пост президента. У мене ще був дуже сильний суперник – один із найкращих спортсменів в історії школи, Метью Маккей, знаменитий австралійський футболіст. Моя вчителька, місіс Гарлі, вмовила мене брати участь у виборах, адже мене висунули однокласники. Я виступав за різноманітність і мультикультуралізм. У своїй програмі обіцяв влаштувати перегони на інвалідних візках.

Я переміг на виборах (вибачай, Метью). Мама й досі зберігає вирізку з газети «Кур'єр-Мейл», де розміщена велика світлина і стаття про мене.

У газеті наводилися мої слова: «Я звертаюся до всіх дітей з особливими потребами: ви теж повинні спробувати!».

Гаслом мого дитинства цілком міг би послужити слоган Nike: «Просто зроби це!». І я жив із цим гаслом. У вас можуть бути невдачі, бо ви звичайна людина, можете впасти, тому що шлях непростий. Але знайте: всі невдачі – це частина життєвого шляху, тому їх треба використовувати. Не зупиняйтеся! Робіть все, на що спроможні!

Розділ 8

Нова перешкода в кущах

Мені було дванадцять, коли наша сім'я з Австралії переїхала до США. Я страшенно боявся опинитися в новому місці, де в мене немає друзів. У літаку ми з братом і сестрою практикувалися розмовляти американською англійською, щоб не стати предметом для кепкувань з боку майбутніх однокласників.

Я не міг змінити своє незвичайне тіло, але був спроможний подолати іноземний акцент. Пізніше я довідався, що більшості американців подобається австралійський акцент. Кількома роками раніше у країні з великим успіхом пройшов фільм «Данді на прізвисько Крокодил». Намагаючись розмовляти, як мої однокласники, я упустив купу можливостей справити враження на дівчат.

Це була перша серйозна зміна в моєму житті. Спроба розмовляти, як в Америці, виявилася не єдиною помилкою. Я пішов до школи в Ліндеро-Каньйон, у передгір'ях Санта-Моніки, неподалік місця, де живу зараз. Це була чудова школа, та початок там виявився не надто легкий. Будь-якій дитині важко виїхати з місця, де вона зростала, змінити школу і завести нових друзів. Та я був не лишень новачком, я ще й не скидався на «нормальну» дитину, бо був єдиним учнем з особливими потребами, що вимагав помічника. Більшість підлітків переймаються виключно прищами. То уявіть моє занепокоєння у цій ситуації.

Мені вже довелося пройти через це в Австралії, спочатку в школі Мельбурна, потім – після переїзду до Брізбена. Багато моїх сил пішло на те, щоб переконати однокласників, що я – чудовий хлопець, з яким можна дружити. Тепер я мусив знову пройти цей шлях.

Все по-новому

Проминувши перехідний період, часом ми навіть не усвідомлюємо, як він вплинув на нас. Хоч вам і може видатися, що все вам далось легко, та стреси, сумніви, навіть депресія – неминучі для людини, яка змушена була полишити власну зону комфорту. Ви можете усвідомлювати мету життя, сподіватися на краще, мати сильну віру і високу самооцінку, можете позитивно ставитися до життя, не боятися власних страхів і вміти долати невдачі. Та якщо ви не впораєтеся з неминучими змінами, що їх вам приготувало життя, то ніколи не зможете просунутися вперед.

Ми часто опираємося змінам, та кому потрібне життя без них? Найбільші наші досягнення, розвиток і нагороди – результат переїзду на нове місце, зміни роботи, вибору іншого курсу навчання або початку нових стосунків.

Наше життя – це шлях із дитинства в юність, доросле життя і старість. Не змінюватися було б страшенно нудно. Часом ми потребуємо терпіння. Ми не завжди спроможні контролювати або навіть впливати на зміни, а такі бажані для нас зміни можуть і не відбутися саме тоді, коли ми про них мріємо.

Існує два основних типи змін, які мучать нас і руйнують наше буденне життя. Перші відбуваються з нами. Другі відбуваються всередині нас. Ми не можемо контролювати перші, але можемо і повинні впоратися з другими.

Я не міг вплинути на рішення батьків виїхати у США, як не міг вплинути на те, що народився без рук і без ніг. Ці події перебували поза моїм контролем. Але в обох ситуаціях я міг визначити своє ставлення. Я зрозумів, що можу впоратися з переїздом у нову країну, і твердо вирішив домогтися успіху.

Ви теж можете справлятися з небажаними або несподіваними життєвими змінами. Часто стрімкі й несподівані зміни обставин – смерть коханої людини, втрата роботи, хвороба, нещасний випадок – завдають нам страждань. І спочатку ми не розуміємо, що це – серйозні події, що

змінюють наше життя. Пильність – от перший крок до контролю за небажаними або несподіваними змінами. Ви повинні відразу зрозуміти, що вступаєте в нову життєву фазу – добру чи погану. Саме лише усвідомлення цього знімає стрес. Мисліть позитивно: *«Гаразд, все змінилося і тепер стало по-новому. Все трохи дивно виглядає. Мені потрібно зберігати спокій, не піддаватися паніці й набратися терпіння. Я знаю, що все робиться на краще».*

Коли ми переїхали до США, я мав час подумати про те, як змінюється наше життя, але часом я почувався нещасним і заплутався. Іноді мені хотілося закричати: «Я просто хочу повернутися додому до мого реального життя!».

Мені шкода, але у вашому житті напевно теж будуть такі моменти. Коли я озираюся на власне життя, все це здається мені смішним. Особливо зараз, коли я з задоволенням живу в Каліфорнії. Сподіваюся, колись ви теж зможете посміятися над собою, так само, як це зробив я. Ви повинні розуміти, що пригніченість і гнів – природні емоції, пов'язані з життєвими змінами. Не мордуйтеся, дайте собі час звикнути, це допоможе підготуватися до нових несподіванок. Це все одно, що переїхати в інше місто: потрібно дати собі час на те, щоб знайти дорогу, акліматизуватися і пристосуватися до нового життя.

Сподівайтеся на несподіване

Перші кілька тижнів у Америці стали для мене культурним шоком. Першого ж дня у школі я відчув паніку, коли весь клас встав і вголос промовив Обітницю вірності прапору. В Австралії ми нічого такого не робили. У мене виникло відчуття, що я опинився у клубі, до якого не належу.

Наступного дня у школі оголосили тривогу і вчителі веліли нам сховатися під партами! Я думав, що на нас напали прибульці, але то була навчальна тривога на випадок землетрусу. *Землетрусу?!*

Певна річ, я ловив на собі нервові погляди, мені ставили нетактовні питання і кепкували з мого вигляду. Цікавим американцям понад усе кортіло довідатися, як я справляюся в туалеті. Я молився про те, щоб стався землетрус, щоб зупинити цю непристойну цікавість до подібних речей.

Мені довелося звикати переходити з класу в клас під час занять. В Австралії всі предмети викладали в одному класі. Ми не скакали весь день, мов кенгуру. У Ліндеро-Каньйоні нам упродовж дня доводилося переходити з одного класу в інший.

Нелегко було впоратися з цією серйозною життєвою зміною. Я завжди добре вчився, але у новій школі одразу відстав. У звичайному шостому класі місць не було, тому мене записали в клас поглибленого вивчення, і мої оцінки різко знизилися. Згадуючи ті дні, я розумію, що просто відчував стрес. А хто б не відчув на моєму місці? Все життя перевернулося догори дриґом, і я опинився на протилежному боці Землі.

У нас навіть більше не було власного будинку. Мій батько працював у дядька Бати, і ми жили в його великому будинку разом з його сім'єю, поки не знайшли житла. Я мало бачив батьків – вони були заклопотані пошуками роботи, поїздками на роботу і пошуками оселі.

Все це мені не подобалося. Я страждав ментально, емоційно і фізично. Тоді я уподібнився черепасі і сховався під своїм панциром. На перервах і під час обіду я залишався на самоті. Часом ховався в кущах біля

ігрового майданчика. Та понад усе любив перебувати в музичному класі містера Маккагана.

Містер Маккаган – неймовірний учитель – він і зараз працює в Ліндер-Каньйоні. Він був популярний у школі, як справжня рок-зірка. Мені здається, що за день він давав вісім-дев'ять уроків. Його брат Дафф – легендарний бас-гітарист. Він був членом групи «Guns'N'Roses» та інших груп.

У переїзді з Австралії до Каліфорнії було щось дивне. Мені здавалося, що ми покинули звичайне сімейне існування і переселилися в дивний світ поп-культури. Ми жили біля Лос-Анджелеса і Голлівуда, тому часто зустрічалися з кіно- і телезірками в сусідніх торгових центрах. Половина моїх однокласників мріяла стати акторами. Після школи я міг увімкнути телевізор і побачити чудового хлопця з історичного класу, Джонатана Тейлора Томаса, який брав участь у популярному телевізійному шоу.

Моє життя дуже змінилося. Все перевернулося догори дригом. Я втратив всю впевненість, якої набув з такими зусиллями. Австралійські однокласники звикли до мене, але в Америці я став чужим у чужій країні. Плюс до всього – дивний акцент і ще дивніше тіло. Принаймні, мені так здавалося. Містер Маккаган бачив, що я ховаюся в його кабінеті. Він намагався умовити мене вийти і поспілкуватися з іншими учнями. Але я не знаходив у собі сил.

Я боровся зі змінами, яких не міг контролювати, замість зосередитися на собі, своєму ставленні і вчинках. Я повинен був це передбачити. Мені було всього дванадцять років, але я вже вмів зосереджуватися на власних здібностях, а не на недоліках. Я змирився з відсутністю рук і ніг і зумів стати доволі щасливою і самостійною дитиною. Але цей переїзд все змінив.

Ви ніколи не помічали, що під час таких перехідних періодів усі почуття загострюються? У вашому житті відбувається серйозний злам, починає здаватися, що кожен фільм і телевізійне шоу звернені саме до тебе. У всіх піснях по радіо кажуть саме про твоє зранене серце. Загострення емоцій і почуттів – це засіб виживання. Воно спрацьовує в

періоди стресу і в незнайомих ситуаціях. Загострені почуття – безцінний подарунок самої природи.

Я й зараз пам'ятаю, як прогулянки пляжем пом'якшували стрес від розлучення з Австралією. Гірський краєвид або захід сонця вселяли в душу спокій і тиху радість. Я й сьогодні вважаю, що Каліфорнія – чудове місце, але тоді вона здавалася мені ще прекраснішою.

Позитивні або негативні зміни можуть стати сильним і страшним життєвим досвідом, ось чому відразу ж хочеться їх відкинути. Коли я вивчав ведення бізнесу в коледжі, то довідався, що в більшості великих корпорацій є співробітники, яких називають «агентами змін». Їхнє завдання – допомагати співробітникам долати серйозні зрушення: злиття, нові способи ведення бізнесу, створення нових відділів.

Я сам бізнесмен, і розумію, що кожен співробітник по-своєму відноситься до нових ініціатив або змін своїх обов'язків. Завжди знайдуться люди, котрі із захопленням сприймають все нове. Але більшість людей чинить опір змінам, оскільки наразі їм комфортно. Вони бояться, що їхнє життя погіршиться.

Опір змінам

Всі знають, що ніщо не вічне в цьому світі. Та коли відбуваються якісь події або хтось змушує нас полишити зону комфорту, ми відчуваємо страх і невпевненість. Часом злимося і ображаємося. Навіть коли люди живуть у жахливих умовах – в поганому шлюбі, ходять на погану роботу або живуть в небезпечному місці, – вони часто відмовляються від усього нового, вважають за краще щось стабільне.

Нещодавно я познайомився з Джорджем. Він фізіотерапевт і тренер з фітнесу. Я сказав йому, що маю проблеми зі спиною, і мені потрібно її зміцнити. Але я не можу змусити себе займатися, тому що занадто зайнятий поїздками і керуванням власною компанією. Джордж відреагував стандартно: «Хочеш, щоб спина мучила тебе все життя, нема проблем!».

Він дразнив мене! Мені хотілося всипати йому, як слід. Але потім я зрозумів, що так він мотивував мене, змушував визнати, що коли я не зміню свій спосіб життя, то мені доведеться розплачуватися за наслідки. Він сказав: *«Ніку, тобі не потрібно змінюватися, якщо ти цього не хочеш. Але своїй спині можеш допомогти тільки ти сам!»*.

Я – типовий приклад неправильного ставлення до зміни способу життя. Однак іноді змінам, які реально можуть позитивно вплинути на наше життя, опираються ті, хто перебуває у значно гіршій ситуації. Люди часто бояться позбутися поганого і навіть жахливого, тільки б не потрапляти у незнайомі ситуації. Дехто категорично відмовляється приймати на себе відповідальність за власне життя. Важливість особистої відповідальності підкреслив президент Барак Обама. Він сказав: «Ми і є ті зміни, яких ми сподіваємося». Але деякі люди борються з припливом, навіть коли виникає загроза втопитися.

Є й ті, кого відповідальність лякає більше, ніж зміна. Коли життя підкидає щось таке, що нівелює наші плани, ми починаємо нарікати на світ, батьків і навіть однокласника, який у третьому класі вкрав у нас бутерброд. Та докорами нічого не вирішиш. Відповідальність – ось

єдиний спосіб подолати проблеми і труднощі на життєвому шляху. Життєвий досвід навчив мене тому, що будь-які позитивні зміни складаються з п'яти етапів.

1. Визнання необхідності змін

На жаль, ми занадто повільно визнаємо необхідність змін, оскільки зав'язли в рутині, нехай навіть не надто комфортній. Ми вибираємо бездіяльність просто через лінь чи страх. Часто необхідно щось страшне, щоб ми визнали, що потрібен новий план. Таким моментом для мене стала спроба самогубства. Я довго кріпився, вдавав, що все гаразд, та в глибині душі мене роз'ятрювали чорні думки. Я думав, що як не можу змінити своє тіло, краще покінчити з життям. Дійшовши до краю, я зрозумів, що настав час взяти на себе відповідальність за власне щастя.

2. Уявлення нового

Нещодавно мій друг Нед намагався переконати батьків переїхати з будинку, в якому вони прожили сорок років, до будинку для людей похилого віку. Батькове здоров'я різко погіршилося. Мама ж не мала достатньо сил, щоб доглядати за татом. Батьки відмовлялися переїжджати. Вони хотіли залишитися у своєму будинку, бачити сусідів, яких знали все життя: «Ми щасливі тут. Навіщо нам їхати?».

Нед рік умовляв їх поїхати подивитися будинок для літніх людей, який розташовувався всього за декілька кварталів од їхнього будинку. Батьки уявляли собі подібний заклад, як щось страшне, куди «старих привозять помирати». Натомість вони опинилися у чистому, теплому і затишному будинку, де вже жило багато їхніх колишніх сусідів. І помирати там ніхто не збирався. При будинку для літніх людей була клініка, персонал якої міг взяти на себе догляд за батьком, щоб полегшити життя Недової матері.

Побачивши новий будинок, Недові батьки погодилися переїхати: «Ми не думали, що там може бути так добре».

Якщо вам важко перейти звідти, де ви перебуваєте зараз, туди, де вам потрібно бути, постарайтеся чітко уявити, що означає для вас цей перехід. Поїдьте на нове місце, поспілкуйтеся з новими людьми, поспостерігайте за тими, хто займається вашою новою роботою. Так от познайомившись із новим місцем, вам буде легше покинути старе.

3. Звільнення від старого

Це складний етап для багатьох людей. Уявіть, що ви підіймаєтеся на високу кручу. Ви вже на середині, за сотні футів од землі, щойно дотягнулися до невеликого виступу. Вам страшно. Ви знаєте, що вітер може скинути вас, а шторм взагалі не переживете, однак цей виступ дає вам бодай якесь відчуття безпеки.

Проблема полягає в тому, щоб продовжувати рухатися вгору або спускатися вниз. І для цього потрібно вийти із зони комфорту, що його вам забезпечує цей виступ, а відмовитися від відчуття безпеки, навіть тимчасової або помилкової, нелегко. І байдуже, долаєте ви скелю або обираєте новий життєвий шлях. Необхідно відмовитися від старого і піти новим шляхом. Багато людей пригальмовують на цій стадії або починають шлях, але потім лякливо відступають. Якщо ви опинилися в такій ситуації, уявіть, що піднімаєтеся по драбині. Щоб піднятися на наступний щабель, потрібно розтиснути руку і вхопитися за вищу поперечину. Розслабтеся, і піднімайтеся – крок по кроку! Рухайтесь далі.

4. Примирення з новим

Це ще одна складна стадія для багатьох людей. Можливо, вони вже позбулися старого і рушили в путь до нового. Але поки не досягнутий

певний рівень комфорту, є спокуса кинути все і кинутися назад. Цю стадію можна назвати: «Гаразд, я вже тут. То й що?».

Щоб заспокоїтися, потрібно дуже ретельно стежити за своїми думками. Позбавтеся від панічних думок на кшталт: «Господи, що я роблю?!», зосередьтеся на позитиві: «Це неймовірна пригода!».

У перші місяці життя в США мені довелося чимало поборотися з самим собою. Вдень і вночі я крутився в ліжку, переймаючись думками про своє нове і незатишне перебування тут, ховався від інших учнів, боячись, що вони мене дражнитимуть. Але поступово я почав звикати до свого нового дому. По-перше, у мене тут теж були кузени, я просто не так добре знав їх, як своїх австралійських родичів. Американські кузени виявилися чудовими хлопцями. А ще тут були пляж і гори, пустеля, і туди можна було легко дістатися.

Тільки-но я почав думати про те, що Каліфорнія – не така вже й кепська місцина, як батьки вирішили повернутися до Австралії. Коли я подорослішав і закінчив коледж, то повернувся до Каліфорнії. І тепер вона стала для мене домом!

5. Продовження розвитку

Це найкраща стадія успішного переходу. Ви зробили стрибок, і тепер настав час розвиватися в новому середовищі. Насправді, людина не може розвиватися без змін. Хоча процес цей непростий і часом болісний в емоційному і навіть фізичному аспекті, розвиток вартує витрачених зусиль.

До цього я дійшов через власний бізнес. Кілька років тому мені довелося реструктурувати свою компанію і звільнити кількох людей. Я терпіти не можу звільняти людей, просто ненавиджу, оскільки від природи є людиною турботливою. Мені так не подобається повідомляти погані новини дорогим людям, що уві сні бачу жахіття про те, як звільняю співробітників, яких давно знаю і люблю як друзів. Але

компанія не змогла б розвиватися без цього кроку. Не можу сказати, що був радий позбутися тих співробітників, я й досі за ними сумую.

Наростаючий біль – це сигнал того, що ви досягли нових висот. Вам не обов'язково там сподобається, але ви повинні знати, що це неминучість, це передвісник нового, світлого майбутнього.

Змініть світ

Під час подорожей я бачив людей на всіх етапах змін. Особливо яскраво це проявилось під час поїздки до Індії в 2008 році, про яку я розповідав раніше. Я приїхав виступати в Мумбаї – найбільшому місті Індії і другому за кількістю населення в світі. Розташоване воно на західному узбережжі Індії, на березі Аравійського моря, і є фінансовим та культурним центром країни. Колись воно називалося Бомбеєм.

У цьому місті величезне багатство існує поряд із убожеством. Увагу до Мумбаї привернув оскароносний фільм «Мільйонер із нетрів». Певна річ, фільм чудовий, але він дає лише поверхневе уявлення про жахи нетрів, про сексуальне рабство, яке процвітає в місті, де переважають індуси і мусульмани, а християн майже немає.

За певними даними, в Мумбаї торгувати тілом доводиться більш ніж півмільйону людей. Переважну більшість повій було викрадено з маленьких сіл Непалу, Бангладеш і сільських районів Індії. Багато з них – девадасі. Вони поклоняються індуїстській богині, і до проституції їх примушують жерці. Інші повії – хіджра, тобто кастровані чоловіки. Вони живуть у жахливому бруді та змушені займатися сексом щонайменше з чотирма чоловіками за ніч. Вони поширюють СНІД, від якого помирають мільйони.

Одного разу мене привезли в місцевий квартал червоних ліхтарів, який у Мумбаї називається «Вулицею кліток». Я побачив страждання тутешніх мешканців і мав змогу поспілкуватися з жертвами рабства. Мене запросив преподобний К. К. Деварадж, засновник добродійної програми з визволення людей із сексуального рабства заради нового, здорового життя.

Дядечко Дев утримує будинок для сиріт, хворих на СНІД, здійснює програми роздачі безкоштовної їжі і медичного обслуговування, рятує хлопчаків-наркоманів. У нього є клініка, де працюють над ліками від СНІДу. Він побачив мій запис і подумав, що в Мумбаї я міг би стати «агентом змін». Він хотів, щоб я переконав жінок-повій облишити своє

ремесло і переселитися до притулку. Преподобний Деварадж каже, що кожна поневолена жінка – це «безцінна душа і коштовна перлина».

Програма Девараджа настільки авторитетна в Мумбаї, що сутенери і власниці борделів дозволяють йому і його помічникам-християнам проповідувати, хоча самі є переважно індуїстами. Це дивно, адже преподобний Деварадж переконує повій прийняти християнство і покинути борделі заради нормального життя.

Крапля по краплі, поступово місіонерська робота змінює серця поневолених жінок. Зазвичай дівчаток викрадали у віці від десяти до тринадцяти років. Всі вони вирости в маленьких селах і дуже наївні. Якщо дівчинка не піддавалася на вмовляння, викрадачі зверталися до її батьків, розповідали їм, що в місті вона зароблятиме в п'ятдесят разів більше. Іноді викрадачі просто купували дівчаток у батьків. Ті, хто вибирав і переправляв дівчат у Мумбаї, були їхніми першими і найжорстокішими розбещувачами. А потім дівчата опинялися в руках сутенерів, які казали їм: «Подобається тобі це чи ні, але тепер ти працюєш на нас».

У Мумбаї ми поговорили з кількома колишніми сексуальними рабинями, яким допомогла організація Девараджа. Їхні приголомшливі історії – буденність в Індії. Якщо вони відмовлялися бути повіями, їх били, ґвалтували і садили в клітки у темних і брудних підвалах, де не можна було навіть стояти. Їх морили голодом, катували й мучили, поки вони не корилися. А потім їх відправляли в борделі. Там вони дізнавалися, що їх купили за сімсот американських доларів, і тепер вони повинні три роки відпрацьовувати цей борг. Колишні секс-рабині розповідали нам, що займалися сексом сотні разів. За кожен раз із їхнього боргу списували два долари.

Багато дівчат вважали, що вони не мають виходу. Сутенери їх запевняли, що рідні ніколи не приймуть їх, адже вони зганьбили свою сім'ю. Повії часто страждали на недуги, що передаються статевим шляхом, мали дітей від незахищеного сексу. Їм і справді нікуди було йти.

Та хай яким не було життя цих дівчат і жінок, вони часто боялися змін. Не маючи віри, вони втрачали надію, а з нею і власну людяність. Вони

зневірилися колись вибратися з рабства і нетрів. Психологи часто спостерігають аналогічне ставлення у жінок, що зазнають домашнього насильства. Вони переживають страх і біль, але відмовляються йти від насильника, бо ще дужче бояться невідомості, втративши здатність мріяти про краще життя, тому не можуть його собі уявити.

Ви усвідомлюєте, що секс-рабині повинні покінчити зі своїм жахливим життям, та чи знаєте ви з такою ж очевидністю, в якій ситуації перебуваєте самі? Чи не доводилося вам загрузати в певних обставинах, аби потім зрозуміти, що брак сміливості, чіткого уявлення або нездатність бачити кращі варіанти – це пастка?

Щоб змінитися, уявіть, що чекає на вас попереду. Сподівайтеся, вірте в Бога й у власну здатність побудувати краще життя.

Індійські благодійники розуміють, що жінці-бранці важко знайти вихід, бо її принижують, тримають в ізоляції і погрожують їй. Деякі жінки впевнені, що не гідні любові чи бодай нормального ставлення.

Я бачив цих мучениць у борделях і нетрях Мумбаї. Але й бачив я чудеса, що їх творили дядечко Дев із місіонерами. Вони багато робили для сексуальних рабинь і їхніх дітей, «горобчиків», котрі часто не мали власного будинку і яким доводилося жити на вулицях.

Місіонери водили мене від оселі до оселі. У першій мене познайомили з літньою жінкою, яка з нашою появою повільно підвелася з долівки. То була власниця будинку розпусти. Через перекладача вона сказала, що дозволяє мені «проповідувати її повіям, щоб вони ставали добрими людьми».

Вона познайомила мене з жінкою, якій, як мені здалося, було вже за сорок. Її викрали з села у десятирічному віці і примусили займатися проституцією.

«Я відпрацювала свій борг, і в тринадцять років могла бути вільною, – розповіла вона нам через перекладача. – Я вперше опинилася на вулиці, мене побили і зґвалтували. Я повернулася до рідних, але вони більше не хотіли мене знати. Тоді я повернулася сюди і стала працювати повією. У мене було двоє дітей, але одна дитина померла. Два дні тому я

довідалася, що у мене СНІД, і сутенер вигнав мене. Тепер мені потрібно годувати дитину, і мені нікуди йти».

Ми можемо сказати, що їй є куди йти, але ця жінка не бачить ніяких альтернатив. Часом і ми не бачимо виходу, але потрібно знати, що зміни можливі завжди. Коли не можете знайти виходу, звертайтеся по допомогу. Радьтеся з тими, хто більше обізнаний. Звертайтеся до друзів, рідних, психологів, волонтерів добродійних організацій. Вихід є завжди!

Тій жінці було всього двадцять років. Я молився разом з нею. Ми сказали їй, що вона може піти з борделю, оселитися у притулку добродійної організації і пройти курс лікування в клініці. Коли ми відкрили їй очі і показали шлях у нормальний світ, вона не тільки вирішила змінитися, а й знайшла віру.

«Почувши ваші слова, я зрозуміла, що Бог вирішив не зцілити мене від СНІДу, а щоб я привела до Нього інших жінок, – сказала вона. – У мене нічого немає, але я знаю, що Бог зі мною».

В її очах засвітилися віра і надія, у мене перехопило подих. Вона була прекрасна у своїй вірі, адже Бог не забув її, у Нього є для неї мета. Ми побачили іншу жінку, яка своє страждання обернула на силу добра. Серед бідності, відчаю і жорстокості вона буквально випромінювала Божественну любов і силу людського духу.

Дядечко Дев і його помічники розробили багато способів переконання сексуальних рабинь, наприклад, облишити небезпечне заняття і подбати про дітей. Діти ж зможуть піти до школи, де їм розкажуть про Ісуса і про те, що Він любить всіх дітей на землі. А потім діти розкажуть про це матерям, і ті зрозуміють, що й для них є краще життя.

Ви повинні прийняти зміни, які поліпшують ваше життя. Стати «агентами змін», які поліпшать життя інших людей.

Розділ 9

Бодай на йоту довіряйте іншим

Коли мені було одинадцять років, батьки взяли мене на пляж на Золотому узбережжі Австралії. Тато з мамою ходили пляжем, а я бавився піском біля води, спостерігаючи за хвилями і насолоджуючись морським повітрям. На мені була велика футболка, щоб я не обгорів.

Пляжем ішла молода жінка. Підійшовши до мене, посміхнулася і сказала: «Дуже вражає!».

«Що ви маєте на увазі?», – запитав я, розуміючи, що мова не про мої величезні біцепси.

«Як довго ти закопував свої ноги?», – запитала вона.

Вона подумала, що я зумів повністю зарити свої ноги. І я вирішив їй підіграти.

«Так, довелося попідніти», – кивнув я.

Вона розсміялася і пішла далі, але я знав, що вона не встоїть перед спокусою обернутися. Я чекав. Звичайно ж, вона обернулася. Побачивши це, я пошкандибав до води.

Жінка нічого не сказала. Вона аж наче скам'яніла.

А потім побігла геть пляжем.

У дитинстві мене прикро вражали такі моменти, але з часом я набрався трохи терпіння і розуміння. Я зрозумів, що інколи в людях закладено чогось більше, ніж очікуєш, а часом менше.

Для успіху і щастя життєво важливе уміння розуміти людей, спілкуватися з ними, знаходити спільну мову, ставити себе на їхнє місце, розуміти, кому і як слід довіряти. Мало хто домогся успіху, не вміючи будувати стосунки, засновані на взаємному розумінні та довірі. Всі ми потребуємо не лишень коханих, а й друзів, наставників, зразків для наслідування і тих, хто може підтримати нас і допомогти домогтися своїх цілей.

Щоб створити свою «команду мрії» з людей, яким небайдужі ваші інтереси та ідеали, ви повинні довести, що гідні довіри. Ваші друзі ставитимуться до вас так само, як ви до них. Якщо вам небайдужі їхні успіхи, ви їх підтримуєте і допомагаєте їм, ваші стосунки чесні й відкриті, то ви можете розраховувати на взаємність. В іншому випадку слід рухатися далі у пошуках однодумців, які захочуть приєднатися до вашої команди.

Ми товариські від природи, але якщо ваші взаємини не такі, якими ви хочете їх бачити, то, можливо, ви неправильно взаємодієте з людьми. Одна з найбільших наших помилок – спроба завоювати друзів, розповідаючи їм про себе: про свої страхи, проблеми і радощі. Завойовувати друзів потрібно, зміцнюючи спільні інтереси і зв'язки, які слугуватимуть спільному благу.

Розвиток стосунків подібний до ощадного рахунку: вам нема на що розраховувати, якщо ви самі щось не вкладете. Крім того, час від часу необхідно оновлювати навички спілкування, оцінювати свій підхід і дивитися, які прийоми ефективні, які ні.

Як ви спілкуєтеся з людьми?

Усвідомлення сенсу життя, міцна віра, надія, любов до себе, позитивне ставлення, безстрашність, завзятість і вміння змінюватися – це довгий шлях. Але ви не зобов'язані проходити його на самоті. Гадаю, ви оцінили мою здатність піклуватися про себе. Я наполегливо працював, щоб стати максимально незалежним, хоч і сьогодні залежу від близьких. Та ми всі залежимо одне від одного.

Мене часто запитують: «Чи важко залежати від інших?». А я відповідаю: «Ви самі скажіть». Визнаєте ви це чи ні, але ви залежите від оточуючих так само, як і я. Я потребую допомоги у певних повсякденних моментах. А хто із мешканців землі може обійтися без мудрості, доброти і сторонньої допомоги?

Усі потребують підтримки. Ми маємо потребу в теплі й духовності. Для цього треба довіряти людям і самим бути гідними довіри. Ми повинні розуміти, що більшість людей інстинктивно діють у власних інтересах. Та коли ви проявите зацікавлення ними, переконаєте, що прагнете сприяти їхньому успіхові, вони ставитимуться до вас так само.

Встановлюйте зв'язки

В дитинстві мама часто брала мене з собою до крамниць та інших громадських місць. Поки вона займалася своїми справами, я годинами спостерігав за перехожими зі свого інвалідного візка. Вивчав людей, намагався вгадати, хто вони і чим займаються. Звичайно, я не міг перевірити свої спостереження, але став великим фахівцем в області мови рухів тіла, виразів обличчя і розуміння людей загалом.

Переважно, то був підсвідомий процес. Та, згадуючи минуле, я розумію, що інстинктивно розвинув у собі дуже важливі навички. Оскільки в мене немає рук, щоб захиститися, і ніг, щоб утекти, я повинен швидко оцінювати, можна чи не можна довіряти людині. Навряд чи я свідомо побоювався нападів, просто я дуже вразливий і повинен бути пильним.

Я тонко відчуваю настрої, емоції і почуття тих, хто перебуває поруч. Це може здатися дивним, але мої «антени» налаштовані так, що коли людина кладе руку на мій інвалідний візок, виникає майже фізичний зв'язок, ніби насправді ми потисли одне одному руки. Коли мого візка торкаються друзі або родичі, я відчуваю їхні доброту і ніжність.

Відсутність рук і ніг вплинула і на манеру виступу. Я не думаю про те, куди подіти руки, чим переймається більшість ораторів. Я спілкуюся з допомогою міміки обличчя, переважно покладаючись на власні очі. Я не можу жестикулювати, підкреслюючи свої думки чи емоції, а лише змінювати вираз обличчя і очей, таким чином, привертаючи і утримуючи увагу слухачів. Сестра весь час жартує з мене: «Ніку, тобі подобається зоровий контакт. Коли ти з кимось розмовляєш, завжди пильно дивишся просто в очі. Тільки так це можна назвати».

Мішель добре мене знає. Я й справді дивлюся просто в очі, тому що очі – це дзеркало душі. Мені подобається зоровий контакт. Я захоплююся красою людей і знаходжу цю красу в очах. Всі ми можемо знайти одне в одному щось погане або недосконале. Але я вважаю за краще шукати дрібки золота.

«Зоровий контакт робить розмову живою і щирою, – впевнена моя молодша сестра. – Я розумію це, коли розмовляю з друзями. Дивишся прямо-таки в душу людини і відразу ж привертаєш її увагу. І тоді вона запам'ятовує все, що ти їй кажеш».

Я навчився швидко встановлювати контакт з людьми. Дивлюся їм в очі, ставлю питання або роблю якісь зауваження, щоб намацати сферу спільних інтересів. Зараз біль у спині не дозволяє мені обнімати людей, та раніше я завжди казав людям: «Та ж обніміть мене!».

Дозволяючи людям підходити і встановлювати близький контакт, я полегшую їм спілкування зі мною. Спілкування, пошук спільних інтересів, підтримка – все це основа навичок побудови стосунків, що їх потребує кожна людина. Саме вони визначають те, наскільки добре ми взаємодіємо з людьми.

Основні навички

Про навички спілкування часто говорять, але мало хто розуміє, що це таке. Кожен з нас вважає, що володіє ними, так само, як багато хто вважає себе чудовими водіями. Брат жартує, що я найгірший водій на світі, хоча у мене ніколи не було водійських прав. Він вважає, що навички спілкування – це невпинна робота. І ви теж повинні долучатися до цієї роботи. Не можна недооцінювати навички, життєво необхідні для успіху і щастя. Ви можете жити без обмежень, але вам не вдасться жити без довірчих стосунків. Ось чому ви повинні стежити, оцінювати, розвивати і відточувати навички спілкування з людьми. Психологи кажуть, що наша здатність будувати довірчі й взаємодіючі стосунки залежить від ряду основних навичок.

- *Уміння розуміти емоції та настрої.*
- *Уміння уважно слухати те, що кажуть вам люди, і розуміти, як вони це кажуть.*
- *Уміння оцінювати, розуміти і правильно реагувати на невербальні сигнали інших людей.*
- *Уміння орієнтуватися в соціальному просторі.*
- *Уміння швидко знаходити спільну мову з людьми.*
- *Уміння зацікавити будь-якого співрозмовника.*
- *Уміння тримати себе в руках і наявність почуття такту.*
- *Уміння щиро піклуватися про інших.*

А тепер докладніше обговорімо ці навички.

Уміння розуміти емоції та настрої

Уміння розуміти мову рухів тіла, тон голосу, вираз обличчя і очей співрозмовника – це навичка, що нею тією чи іншою мірою володіють усі. Ми підсвідомо сприймаємо ці сигнали. Більшість людей чудово розуміють, коли співрозмовник вдає з себе розлюченого, та насправді зовсім спокійний. Ми відчуваємо, коли хтось імітує біль, щоб привернути увагу. Психологи вважають, що ці навички з віком покращуються, а в жінок розвинені краще, ніж у чоловіків. Не здивуюся, якщо у жінок, які мають дітей, ці навички розвинені ще краще. Мама може читати мене, як книгу. Найчастіше вона раніше за мене розуміє, що я хворий або засмучений.

Уміння слухати й розуміти

Саме це мають на увазі батьки, коли говорять:

«Бог дав тобі тільки один рот, але два вуха, щоб ти слухав удвічі більше, ніж говорив». Занадто часто ми слухаємо не для того, щоб зрозуміти, а щоб відреагувати. Але для реального зв'язку потрібно розуміти почуття, що стоять за словами, а не самі лише слова. Я не фахівець зі стосунків, але бачу, що моїм друзям-чоловікам це нелегко дається. З чоловіками, прямолінійними від природи, жінкам так само важко. Чоловіки налаштовані на слова, а не на емоції. Жінки мають тоншу інтуїцію.

Правильна оцінка сигналів мови й рухів

Можна уважно слухати і спостерігати за співрозмовником, але набагато важливіше точно оцінити побачене і почуте, а потім діяти відповідно до цієї оцінки. Ті, хто це розуміє, будують ідеальні стосунки і досягають висот у роботі. Це найважливіший навик виживання. У «Нью-Йорк Таймс» була опублікована історія двох американських солдатів в Іраку. Вони побачили припарковану автівку, в якій сиділи двоє підлітків. Попри спеку, вікна в автівці були підняті. Солдат запитав у сержанта, чи можна запропонувати дітям води, і ступив до машини.

Сержант оцінив обстановку і відчув небезпеку. Він наказав патрульному впасти на землю. Щойно солдат відійшов, у машині вибухнула бомба. Підлітки загинули. Солдат, який хотів їм допомогти, був поранений осколками, але вижив.

Потім сержант описував свої відчуття, коли його солдат попрямував до автівки: «Я весь похолов. Вам знайоме це відчуття небезпеки. Того ранку не стріляли, що саме по собі вже було незвично. Та й людей на вулицях було менше, ніж зазвичай.

Психологи знають, що ветерани вміють дуже швидко розуміти й оцінювати обстановку, спираючись на власні відчуття, сигнали мови рухів тіла і на щось «не так». Це життєво важливо не тільки для стосунків, а й для виживання. Не тільки для солдатів, а й для нас із вами.

Уміння орієнтуватися в певних ситуаціях

Уміння відповідно поводитися – в церкві, в приватному клубі, на пікніку з колегами або звичайному обіді – дуже важливий навик спілкування. Ви повинні поважати те місце, де перебуваєте. Опиняючись в інших країнах, я завжди прошу господарів або перекладача пояснити мені місцеві звичаї і традиції, щоб не припускатися помилок, які можуть відштовхнути слухачів.

Те, що ви можете дозволити собі за обідом у власному будинку, неприпустимо під час трапези в інших країнах. У більшості країн відрижка – пік грубості, та є країни, де подібний факт – найкращий комплімент шеф-кухареві. Є теми, яких не можна піднімати за певних обставин. У деяких випадках розмови про конфлікти, політику і навіть релігію можуть спричинити серйозні проблеми.

Але тему для спілкування з іншими людьми завжди можна знайти. Із віком я зрозумів, що вміння слухати – найважливіший навик для налагодження контактів, особливо, коли доводиться працювати з великими групами людей.

Уміння швидко знаходити спільну мову з людьми

Стосунки з людьми ми налагоджуємо не тільки за допомогою слів, а й за допомогою виразу обличчя і сигналів мови рухів тіла. Важливим є те, як ми стоїмо відносно співрозмовника. Ми часто не усвідомлюємо цього, поки хтось інший випадково або навмисно не вривається в наш особистий простір. Бажання перебувати ближче до співрозмовника може здатися спробою налагодження контакту, але людям це чомусь не подобається. Важко встановити причину, тому що когось ми впускаємо в особистий простір, а когось ні. Одного разу мій друг дуже запанікував, коли на вечірці його оточили відразу чотири співрозмовники, в буквальному сенсі загнавши в кут. Кожен прагнув привернути його увагу. Вони нависли над ним, а він нагадав мені лисицю, яку загнали гончаки.

Харизма

Я запросто можу привернути увагу співрозмовника, та значно складніше утримати цю увагу. Коли я зустрічаюся з людьми, вони одразу ж зосереджуються на моєму тілі, але не всім подобається дивитися на мене. Мені достатньо кількох секунд, щоб з допомогою власного шарму подолати незручність. Перебуваючи у товаристві дітей і підлітків, я сміливо жартую над собою. Діти розуміють, що я чую всі їхні зауваження і готовий посміятися над собою разом із ними. Думаю, що справжній секрет харизми – це вміння зробити так, щоб кожен ваш співрозмовник відчував, що під час розмови вся ваша увага спрямована на нього.

Тактовність і стриманість

Всі ми вважаємо себе тактовними й уважними людьми, але я знаю, що часом можу зірватися. Брат постійно нагадує, як я тероризував його в дитинстві. Ааронові чимало діставалося. Навіть коли батьки були вдома, йому доводилося піклуватися про мене, тому що ми майже весь час проводили разом. Він запевняє, що мої вимоги інколи доводили його сказу. Якось до нас прийшов його друг Філ. Оскільки він зайшов до кухні під час сніданку, я запитав, чи не хоче він яєчні з беконом.

«Звичайно! – зрадів Філ. – Дякую, Ніку!».

Я вирішив приготувати яєчню. І як же я це зробив? Та дуже просто!

«Аароне, подай-но мені яйця, – сказав я. – І постав пательню на вогонь. Так-так, постав її на плиту. Розбий яйця у пательню, а я скажу тобі, коли вони будуть готові».

З часом Аарон навчився зі мною справлятися. Якщо йому здавалося, що я вимагаю забагато, він погрожував засунути мене до шафи, замкнути і залишити мене там. Тому мені довелося розвинути в собі тактовність, інакше мене замкнули б назавжди!

Уміння щиро піклуватися про інших

Всім нам знайомі люди, які «слухають, але не роблять». Можна бути чудовим слухачем, чуйною людиною, чарівним і тактовним співрозмовником, але якщо ви не допомагаєте іншим людям, то всі ваші навички втрачають сенс. Бути чуйним – це ще не все. Вчинки звучать гучніше за слова.

У професійній обстановці це означає, що ви повинні не тільки виконувати свою роботу і прагнути успіху, а й допомагати людям, підтримувати їх на шляху до успіху.

Тонке налаштування

Щоб опанувати ці навички, необхідно відсунути власні інтереси, тривоги і плани та зосередитися на інших людях. Мова йде не про те, щоб стати центром уваги і бути найкумеднішою людиною в групі. Зробіть так, щоб люди почувалися комфортно поруч із вами і були готові впустити вас у своє життя.

Глибина стосунків з різними людьми різна. З кимось ми зустрічаємося мельком (продавці в магазинах, офіціантки, листоноші, сусіди в купе поїзда). Когось бачимо регулярно (сусіди, колеги, покупці і клієнти). Та є люди, які відіграють важливу роль у нашому житті (друзі, наші половинки, родичі). Кожен рівень спілкування вимагає певних навичок, здатності гармонійно взаємодіяти з людьми.

Рука допомоги

Цю навичку спілкування часто недооцінюють і нехтують нею, але я її дуже ціную. Йдеться про готовність і смирення попросити про допомогу, коли ви її потребуєте. Ісус, син Божий, рідко ходив по нашій землі на самоті. Його постійно супроводжували учні. Не вважайте, що ви мусите самотійно пройти весь шлях. Прохання про допомогу – не ознака слабкості. Це ознака сили. У Біблії говориться: «Просіть – і буде вам дано, шукайте – і знайдете, стукайте – і відчинять вам; бо кожен, хто просить – одержує, хто шукає – знаходить, а хто стукає – відчинять йому». Кілька років тому через напружений графік поїздок мені знову довелося звернутися до помічників, чого всіяко я намагався уникнути впродовж багатьох років. В юності я прагнув довести, що можу жити нормально, не звертаючись по допомогу до інших людей. Незалежність була для мене вкрай важлива. Заради власного спокою і впевненості в собі мені потрібно було знати, що в разі потреби зможу жити сам. Але в міру розвитку кар'єри я став отримувати запрошення з різних країн світу. І зрозумів, що занадто багато беру на себе. Повсякденні турботи, особливо в дорозі, забирали дуже багато часу і сил. От і довелося знову звернутися до помічників, хоча колись я сподіваюся мати дружину, дітей і знову стати незалежним.

Коли ви маєте помічника, то мусите володіти навичками спілкування. Навіть коли в цієї людини дуже висока заробітна платня, важливо, щоб вона ще й симпатизувала вам. Бо як можна вимагати від людини, щоб вона годувала вас, подорожувала з вами, голила, вдягала, а часом навіть носила вас. На щастя, у мене завжди були чудові стосунки з моїми помічниками, хоча часом їм було не з медом. До 2005 року у мене не було постійного помічника. Потім свої послуги мені запропонував Крейг Блекберн, його неабияк вразили мої виступи. Він хотів бути моїм помічником, водієм і організатором тритижневої поїздки узбережжям Квінсленда. Я трохи нервував через цю поїздку, мені належало бути з людиною, яку я дуже мало знав. Але я помолився, перевірів його

рекомендації і вирішив, що йому можна довіритися. Крейг виявився чудовим помічником, а я зумів зберегти сили для виступів і виконання інших завдань.

У своєму невгамовному прагненні довести власну незалежність і побудувати кар'єру, пов'язану з постійними роз'їздами, я був занадто гордий, щоб просити про допомогу, хоча здоровий глузд диктував цю необхідність. Не припускайтеся тієї ж помилки. Усвідомте власні обмеження. Захищайте своє здоров'я, фізичне і психічне, роблячи лише те, що вам по силі. Щоб не перебрати міри. Але не забувайте: просити друзів або колег про допомогу можна тільки в тому разі, коли ви самі проявляєте до них інтерес і увагу. Ніхто не дасть вам більше, ніж сам отримає від вас. Серед моїх помічників були друзі, родичі й добровольці, але більшість із них отримували за цю важку працю заробітну платню, бо в мене дуже напружений графік. Під час поїздки по США у 2006 році мені довелося цілком покладатися на помічників. Моїм водієм і помічником зголосився стати Джордж, але він запропонував мені крихітну, брудну, смердючу автівку із дірою, що з'яяла у підлозі! Неприємна несподіванка. Мені вже здавалося, щойно автівка рушить, і я провалюсь у цю діру. У ній я ніколи не почувався у безпеці, зате Джордж виявився вірним другом і чудовим помічником.

Сьогодні мені допомагає Браян. Він пройшов випробування під час мого європейського турне влітку 2008 року. Ми без спочину подорожували впродовж тижня, а потім зупинилися в румунському місті Тімішоара. Цей «маленький Відень» розташувався у Трансільванських Альпах. Я чув, що край має лиху славу, і мої підозри справдилися.

Я мало спав і був дуже змучений. Планувалося, що Тімішоара мала стати першою можливістю як слід відпочити під час напруженої поїздки. Оскільки я страждав на безсоння, Браян запропонував мені прийняти мелатонін, який би допоміг мені розслабитися.

Спочатку я відмовився. Оскільки я й так маю невелику вагу, часом у мене трапляються дивні реакції на ліки. Браян запевнив мене, що це цілком безпечно. Однак я перестрашувався і прийняв половину дози. Яке

щастя, що я не проковтнув всю капсулу! Я миттєво поринув у глибокий сон і, здається, досі не прокинувся.

У деяких поїздках я дуже втомлююся і зриваюся серед ночі. Це свого роду лунатизм. Сівши в ліжку, починаю розмовляти, немов звертаюся до слухачів. Тієї ночі я розбудив Браяна гучного проповіддю. Я проповідував сербохорватською мовою!

Довелося Браянові будити мене, бо своїми лунатичними проповідями я розбудив би всю Румунію. І тоді ми зрозуміли, що обидва спітніли, ми мало не зварилися, бо серед ночі в готелі відімкнули кондиціонери. Певна річ, ми повідчиняли вікна, щоб трохи провітрити кімнати, а потім, стомлені, знову полягали.

Через годину ми знову прокинулися. Цього разу нас живцем поїдали гігантські трансільванські комарі. (Сподіваюся, то були лише комарі!). Уявляєте мій жах: я був смертельно втомлений, у мене все зуділо, а я не міг навіть почухатися! Ось де справжня мука! Браян порадив мені прийняти, душ, щоб угамувати свербіж. Потім він оббризкав мене спеціальним засобом від комарів. Я повернувся в ліжку, але за десять хвилин знову покликав Браяна. Моє тіло пекло вогнем! У мене виявилася алергія на засіб від комарів. Довелося Браянові знову волочити мене в душ. По дорозі він послизнувся, впав і розбив голову об унітаз, мало не убившись! Ми хотіли тільки виспатися, але на цьому наші муки не закінчилися. Кондиціонер не працював, в кімнаті було страшенно жарко.

Натоді я вже мало не збожеволів і попросив Браяна позичити мені подушку.

«У холі працює кондиціонер, – сказав я своєму помічникові, – я йду туди спати».

Браян не мав сил зі мною сперечатися. Він упав у своє ліжку, а я вибрався з кімнати, залишивши двері відчиненими, щоб він почув, якщо я покличу на допомогу. Та ми проспали годину чи дві, а потім об мене перечепився якийсь чоловік. Він залетів до нашої кімнати, обсипаючи Браяна прокльонами ламаною англійською.

Він лаявся кілька хвилин, перш ніж ми зрозуміли, в чому справа. Він подумав, що Браян виштовхав мене в хол і змусив спати на долівці! Ми

ледь переконали цього доброго самаритянина в тому, що спати в коридорі я ліг із власної волі.

Коли цей чоловік пішов, я вмотивувався у ліжку. Браян повернувся до себе. Але коли ми засинали, задзвонив телефон Браяна. Він взяв слухавку, і його знову обсипали лайкою. То був організатор нашої поїздки. Судячи з усього, нам не вдалося переконати доброго самаритянина в тому, що у нас все гаразд. Він повідомив про подію охорону готелю, ті звернулися до організатора поїздки, а той почав погрожувати бідоласі Браянові звільненням.

Тепер ви розумієте, чому я зазвичай наймаю трьох помічників, які працюють позмінно. Ми з Браяном не раз згадували ту жахливу ніч у Трансільванії. Втім, досить було кілька ночей поспати в нормальних приміщеннях без комарів, щоб подія видавалася кумедною.

Я дуже рано засвоїв, що просити про допомогу можна і потрібно. Нормальне у вас тіло чи ні, та є речі, з якими неможливо впоратися самотужки. Смиріння – це навичка спілкування і дар, вручений нам самим Богом.

Щоб попросити про допомогу, потрібно змиритися. Тільки так можна звернутися до помічника, наставника, родича. І тоді більшість людей з радістю відгукнуться на ваше прохання.

Щоб попросити про допомогу, потрібно змиритися. Тільки так можна звернутися до помічника, наставника, родича. І тоді більшість людей з радістю відгукнуться на ваше прохання. Якщо ж ви поводитиметеся так, наче знаєте всі відповіді й не потребуєте жодних порад, то навряд чи отримаєте допомогу.

Без штанів і без слів

У дитинстві мене вчили, що всім у житті ми завдячуємо Богу. Ставши дорослим, я зрозумів, що все, чого я домогся, зроблено не мною, а Богом. Він дав мені урок покори, щоб я не забував про тих, хто перебуває поруч зі мною. Часом такі уроки виявлялися досить суворими, та бували й кумедні.

У 2002 році я все ще жив в Австралії. Мій кузен Натан Поляк супроводжував мене у США на виступі в таборі релігійної молоді. Ми приїхали на день раніше. Тривалий переліт вкрай нас виснажив.

Мені треба було рано встати, щоб провести урок по Біблії, але ніхто не наважився розбудити мене. Я прокинувся за п'ятнадцять хвилин до початку уроку. Ми жили неподалік, тому я подумав, що все встигну. Коли приїхав у табір, я зрозумів, що мені потрібно в туалет. Вірте чи ні, та з цим я навчився справлятися самостійно, хоча нікому не видаю своїх секретів, але після заміни блискавок на липучки я не потребую допомоги. Ми дуже поспішали, і Натан запропонував мені допомогу. Він заніс мене до громадського туалету і залишив у кабінці. Коли я закінчив, Натан увійшов, щоб мені допомогти. Ми вже зібралися виходити, коли Натан упустив мої шорти в унітаз. Ми з жахом дивилися, як мій одяг засмоктує у вир. Бути без штанів за хвилину до початку уроку Біблії! Ми здивовано глипали один на одного. А потім розреготалися, мов божевільні. Ми навіть не спробували виловити мої шорти, бо вже буквально плакали від сміху. Дивнішої ситуації годі собі й уявити. Навіть думати не хочу, як на це відреагували люди, котрі перебували в туалеті поруч із нами.

Мої кузени, брат і сестра, навчили мене, що за потреби завжди слід просити допомоги, а ще реготати, коли дуже важко. То був саме такий випадок. Раджу вам чинити так само.

Рука допомоги

Я завжди мав чудових помічників. Багато з них залишилися моїми друзями і після того, як перейшли на іншу роботу. Своєю чергою, багато моїх друзів і ті, з ким я зустрічався під час виступів, пізніше починали працювати зі мною. Але завжди існує якийсь перехідний період, часто доволі дивовижний.

Ті, хто працював зі мною впродовж тривалого часу, говорили, що дуже швидко забували про моє каліцтво. Моя інвалідність ставала для них незначною. Це дуже добре, але з помічниками так не має бути. Ви не уявляєте, скільки разів я просив у помічника води, і він простягав мені склянку. У такі моменти завжди виникав незручний момент. Уявіть лишень: помічник простягає склянку води, і його рука повисає в повітрі, він червоніє, розуміючи: «Господи, Боже мій! Я щойно запропонував склянку води хлопцеві без рук! Про що я тільки думав?».

«Все гаразд, – заспокоював я помічника. – Я до цього звик».

Скоріше за все, вам не потрібен помічник, який проводив би з вами двадцять чотири години на добу сім днів на тиждень. Але ми потребуємо людей, з якими можна поділитися власними думками, отримати чесну і корисну пораду, які могли б стати наставниками або зразками для наслідування.

Потрібні смиренність і сміливість, визнання того, що ви далеко не все знаєте і потребуєте допомоги. Я вже говорив: коли у вас є відчуття сенсу життя і ви сповнені бажання здійснити свої мрії, завжди знайдеться хтось або щось і вам завадить. На щастя, буває по-іншому, і допомога приходить тоді, коли ви найменше цього очікуєте. Будьте готові до цього, тому що стосунки з такими людьми можуть змінити ваше життя.

Моє життя змінили стосунки з трьома типами людей:

- *наставники;*
- *зразки для наслідування;*
- *супутники у подорожах.*

Наставники – це люди, готові підтримати вас, розділити ваші мрії і допомогти вам на шляху до успіху. Батьки – ось наставники від природи. Але, на щастя, ми знаходимо й інших людей, готових взяти на себе цю функцію. Одним із перших моїх наставників був брат моєї матері, мій дядько Сем Радоевич. Він живе в Австралії, має дружину і чудових діток. Він – природжений підприємець, винахідник і дослідник. Завжди відкритий для всього нового. У дитинстві він надихав мене на подвиги, казав, що єдині перепони на шляху людини ті, що зводить вона сама. Його поради і підтримка додали мені сміливості й розширили світогляд.

Я знав багатьох людей, які все життя про щось шкодували. Але дядько Сем ніколи не озирався. Навіть припустившись помилки, він одразу ж піднімався і рухався вперед до нових можливостей. У цієї людини душа дитини, він безмежно любить життя. Він любить конструювати мотоцикли і велосипеди, але ніколи не робить це для себе. Він допомагав урядові штату Вікторія здійснювати програму, в рамках якої ремонтом і відновленням старих велосипедів займалися в'язні. Потім ці велосипеди роздавали дітям і дорослим, які не могли дозволити собі купити нові. За допомогою цього проекту тисячі людей отримали велосипеди.

Дядько Сем завжди вчив мене дивитися вперед, вірив у мене навіть тоді, коли я сам у себе не вірив. Мені було тринадцять років, коли він сказав мені:

«Ніколасе, колись ти здоровкатимешся за руку з президентами, королями і королевами!». Він вірив у те, що у Бога на мене великі плани. Про такого наставника можна тільки мріяти!

Шукайте власних наставників. Але пам'ятайте: справжні наставники – це не вболівальники. Вони говоритимуть вам усе, що думають, і не дадуть збитися зі шляху. А ви повинні бути готові прислухатися до їхньої критики, так само, як і до похвали. Адже ви будете знати, що ваші інтереси для них дуже важливі. Я згадую і свого кузена Дункана Юрисичаю. У дитинстві я страшенно соромився просити когось допомогти мені з туалетом. Він дуже допоміг мені, сказавши: «Коли тобі щось потрібно, ти повинен про це говорити». Він та інші мої кузени продовжують любити і підтримувати мене. Але Дункан і його мама

Данилка допомогли мені подолати страх перед виступами. Вони є членами добродійної групи в Мельбурні і завжди дають мені дуже цінні і корисні поради.

Взірці для наслідування не такі близькі для вас, як наставники, але це люди, на яких ви хотіли б рівнятися. Зазвичай за ними спостерігають здалік, вивчають їхню поведінку, читають їхні книжки і йдуть їхнім шляхом. Взірцями для наслідування часто стають знаменитості, відомі й шановані люди, що досягли успіху. Таким взірцем для наслідування для мене став преподобний Біллі Грем. Він жив відповідно до слів з Євангелія від Марка: «Ідіть по всьому світі й проповідуйте Євангеліє кожному створінню».

Між наставниками і взірцями для наслідування перебувають такі люди, як Вік і Елсі Шлаттер, яких я провідую принаймні раз на рік. Вони живуть в Австралії, але побудували більше шістдесяти п'яти церков і місій в різних куточках Тихоокеанського регіону, працюють тихо, не привертаючи до себе уваги, не підносять себе, але для багатьох людей роблять світ іншим. Вони навчають мене тому, як місіонер може змінити світ.

В юності Елсі побачила Ісуса, який наказав їй «іти». Елсі зрозуміла, що Бог хоче, щоб вона зайнялася місіонерською діяльністю. Коли Елсі з Віком побралися, Вік працював на атомному заводі «Дженерал Електрик». Але вони з дружиною вирішили стати місіонерами і вирушили в Папуа-Нову Гвінею, де християнство майже не поширене. Хоча це невелика держава, але там проживає три мільйони осіб, причому ці люди розмовляють на семистах діалектах.

Вік і Елсі закохалися у цей край. Сьогодні вони живуть на північному узбережжі Австралії. Звідси ведуть місіонерську роботу по всьому Тихоокеанському регіону. Вік написав кілька релігійних книг, а, крім того, переклав Біблію на піджин та інші діалекти племен, де вони з Елсі проповідували.

Велику роль у моєму житті відіграють супутники у мандрівках, і це не дивно, адже я обрав досить нетрадиційний шлях. Супутники – це мої ровесники, колеги, люди, що розділяють мої погляди, що йдуть в ногу зі

мною. Вони можуть бути навіть суперниками, але суперниками-друзями, котрі підтримують і підбадьорюють своєю душевною щедрістю.

Душевна щедрість означає вашу віру в Божественне благословення. Вам досить того, що є – радості, можливостей, щастя, любові. Я наполегливо рекомендую вам жити саме так, тому що це відкриває дорогу до сердець інших людей. Якщо вам видасться, що в цьому світі всього бракує, що немає жодних можливостей, то у своїх супутниках ви побачите загрозу – людей, котрі претендують на те мале, що ви ще маєте. Суперництво може бути корисним, оскільки воно мотивує. Ви завжди знайдете тих, хто хоче того ж, що й ви. Менталітет щедрості вчить тому, що бажаного вистачить на всіх. Конкуренція в цьому випадку проявляється в бажанні працювати якомога краще і підтримувати інших людей у тому ж бажанні. Це змушує нас бачити у супутниках не суперників, а товаришів, завжди готових підтримати в дорозі.

Цьому навчила мене дружба з Джоні Еріксон Тада, яка пройшла майже такий само, шлях, як і я. Як я вже згадував, Джоні була для мене прикладом для наслідування ще перед нашим знайомством. Вона стала наставником і допомогла мені влаштуватися у США. А тепер вона мій супутник, і я завжди можу розраховувати на її мудрі поради і симпатію.

Ще одна моя супутниця – Джекі Девідсон. Вона жила по сусідству з нами у моєму дитинстві. Зараз вона заміжня, має дітей, але вона завжди знаходить час вислухати мене, коли я хочу поділитися з нею тим, що важливо для мене – поганим чи хорошим. Ми з нею майже ровесники, і я бачу в ній мудру подругу, а не всезнайка. Я безмежно люблю її саму і всю її сім'ю. Для її дітей я давно став кимось на кшталт старшого брата, допомагаю їм робити уроки і просто відпочивати.

У 2002 році в моєму навчанні та особистому житті настав складний період. Це позбавило мене впевненості в собі й усвідомлення сенсу життя. Я розлучився зі своєю давньою подругою і дуже переживав через це. Я звернувся до Джекі, щоб вона допомогла мені зрозуміти, що відбувається. Я виливав їй моє серце, а вона просто сиділа, склавши руки, уважно мене слухала і нічого не говорила. Раптом я зрозумів, що я вивалюю на неї весь свій емоційний тягар, але вона не реагує. Тоді я

зупинився і запитав: «Що мені робити? Скажи!». Вона посміхнулася, зблиснувши очима, і просто відповіла: «Слав Господа!».

Я не зрозумів: «Славити Господа за що?».

«Просто слав Господа, Ніку».

Я втупився у долівку: *«І це все, що вона може мені сказати? Ця жінка мене зовсім не слухала!»*.

Лише потім я збагнув, що Джекі радила не покладатися на мудрість людини, а довіритися Богові, упевнитися в тому, що Він мене не залишив. Отже, я повинен підкоритися Богу і славити Його, навіть якщо здається, що Він не заслуговує на подяку. Джекі закликала славити Бога заздалегідь, за ті дари, якими обернеться для мене цей біль. Джекі має величезну силу віри. У важкі години вона завжди нагадує мені, що я повинен підкоритися Богу, тому що у Нього є план для кожного з нас.

Життєві гіді

Не завжди все гладко складається у стосунках із такими людьми. Ваші «гіді» досить чуйні люди, завжди готові сказати гірку правду і відкрити очі, щоб ви серйозно замислилися над своїми вчинками і сенсом життя. Завдяки їм ви розумієте, що робите, куди йдете, чому чините саме так, і що буде далі. Такі люди потрібні кожному з нас.

Коли я вирішив стати оратором і надихати інших людей на навернення у віру, то поділився своїм рішенням з рідними і найближчими друзями. Дехто, серед них і мої батьки, стривожилися. Християнська апостольська церква, до якої я належу, завжди розсилала по світу місіонерів, будувала притулки і допомагала нужденним. Коли я сказав батькам, що збираюся нести свою віру в різні церкви світу, вони занепокоїлися через моє здоров'я. Вони не були впевнені в тому, що Бог приготував мені саме такий шлях. Знаючи, що вони бажають мені успіху, я вислухав їх. Ви повинні чинити так само, коли члени вашої «команди мрії» висловлюватимуть свої думки щодо ваших планів, оскільки ви зацікавлені в тому, щоб ці люди залишалися з вами. Поважайте їх і уважно дослухайтеся до їхніх порад. Вам необов'язково приймати їхні поради, але поважайте їхню турботу. Ці люди люблять вас настільки, що готові сказати вам навіть те, чого ви не хочете чути.

Я поважав тривоги батьків, але відчував, що Бог створив мене проповідником. Я повинен був підкоритися і проявити терпіння, тому молився, щоб вони усвідомили, що це мій шлях. Божою милістю, не тільки батьки, а й сама Церква прийняла моє покликання, всіляко підтримала, і я став першим проповідником євангелізму.

Ніхто не може обіцяти, що всі люди, котрі траплятимуться на вашому шляху, виявлять охоту вам допомагати. Хтось навіть спробує збентежити. Можливо, ці люди робитимуть це із кращих спонукань, маючи всі підстави для занепокоєння. Страхи моїх батьків були цілком обґрунтовані, але я молився, щоб віра допомогла їм подолати ці страхи.

Батьки і дорослі діти повинні зрозуміти, що розбіжності є чимсь цілком природним, і вони не повинні заважати рухатися далі. Те саме стосується і решти членів вашої «команди мрії». Можливо, обравши власний шлях, ви переконаєтеся в тому, що помилялися, або матимете рацію. Зрештою, не так важливо завжди мати рацію.

Я безмежно вдячний батькам за те, що вони поважають мою думку і прийняті мною рішення. Милістю Божою, наші стосунки витримали важке випробування, і ми вийшли з нього, згуртовані, як ніколи. І тепер відчуваємо одне до одного глибоку любов і взаємну повагу. Якби ми відкрито не обговорювали свої почуття, то результат не був би таким щасливим.

Я регулярно відвідую церкву і роблю все, що в моїх силах, щоб наставити молодь на правильний шлях. Виступаючи в інших церквах і організаціях, хочу достукатися до безлічі людей. Я вдячний Господові за те, що багато молодих людей після моїх виступів потягнулися до Бога.

У 2008 році, коли я офіційно став проповідником, батьки молилися за мене і разом зі мною. Завдяки цій події наша взаємна любов і повага перейшли на новий, вищий рівень. Батьки знали, що я щиро вирішив присвятити своє життя поширенню Слова Божого. Повинен сказати, що батьки – моя головна надія і опора. Їм я можу довірити наваж ливіші свої рішення, і найчастіше вони мають рацію.

Якість стосунків має великий вплив на якість вашого життя. Не сприймайте як належне особисті стосунки, особливо з найближчими для вас людьми. І тоді вас чекає дорогоцінна нагорода. У Біблії сказано: «Двом ліпше, ніж одному, вони бо мають ліпшу користь із своєї праці. Бо як упадуть, один одного підніме. Горе ж одному, як упаде, і нема нікого, щоб його підвести». Не шкодуйте часу, аналізуйте свої навички спілкування, якість стосунків і все те, що ви в них вкладаєте. Чи гідні ви довіри? Чи довіряєте ви своїм близьким? Чи є поруч із вами ті, хто готовий до спільної роботи заради вашого успіху? Чи поважаєте ви цих людей? Чи даєте їм стільки ж, скільки отримуєте?

Щоразу, з радістю спілкуючись у родинному колі, я розумію, що живу заради цих моментів. Сподіваюся колись переконати їх, що пляжі Сан-

Дієго кращі за австралійські. Мені так хочеться, щоб вони завжди були поруч.

По можливості завжди будьте поруч зі своїми близькими.

Розділ 10

Рівні можливості

Джошуа і Ребека Вайгелі – відомі кінематографісти з Лос-Анджелеса – вирішили знімати фільми, які б не лише розважали, а й надихали. Я ніколи з ними не зустрічався, але, побачивши мої записи, вони вирішили написати сценарій для мене. У процесі роботи вони намагалися зв'язатися зі мною, та оскільки я перебував у турне, їм це не вдалося. Одного разу на службі в церкві у Вестлейк-Віллідж вони зустрілися зі своїм старим другом Кайлом.

«Чим ти займаєшся?», – запитали вони.

«Я працюю помічником у Ніка Вуйчича», – відповів він.

Джошуа і Ребекка були вражені.

Чи це ж не дивовижа? Чи могло таке статися, щоб двоє кінематографістів писали сценарій для людини, якої ніколи не бачили, а потім намагалися з нею зустрітися і запропонувати роль у фільмі? Фантастика, чи не так? Мрія, що стала реальністю!

Чи було у вас таке, що ви упустили дивовижний шанс, бо просто не спромоглися зібратися? Чи не доводилося вам дивитися із відчаєм на когось, хто проходить у двері, яких ви так і не змогли відчинити? Вчіться на таких прикладах і не здавайтеся! Одного разу засновник компанії Crysler, Волтер Крайслер, сказав, що основна причина, з якої багато людей так нічого в житті й не досягають, полягає в тому, що коли можливість стукає в двері, вони не чують, оскільки зайняті пошуком чотирилистої конюшини на задньому дворі. А й справді: люди купують лотерейні квитки замість вкладати у власне майбутнє. Працуйте, присвятіть себе досягненню поставлених цілей, а потім шукайте мить для злету.

Якщо вам здається, що ви ніколи не досягнете успіху, то, можливо, це пояснюється тим, що ви просто не прагнули докласти зусиль. За свій успіх відповідаєте тільки ви самі. Прийміть на себе цю відповідальність і

зробіть все, на що спроможні. Коли настане відповідна мить, відбудеться перелом. Якщо у вас жалобна пов'язка на рукаві або ви прийшли на поминки, не чекайте, що вас запросять танцювати. Повірте в себе (невже я про це ще не казав?). Повірте в ті можливості, що їх підготувало для вас життя. Повірте у власну цінність для цієї планети. Якщо ви не розправите крила, то ніколи не відірветесь від землі.

Працуйте. Не бійтеся забруднити рук. Читайте книжки. Томас Едісон казав, що часто ми втрачаємо можливості, тому що вони маскуються під буденну роботу. Чи готові ви працювати, не знаючи втоми?

Мушу зізнатися, що, коли Вайгелі звернулися до мене вперше, я не звернув уваги на їхні слова. Бідолашний Кайл так радів за мене, намагався розповідати про своїх друзів-кінематографістів і про той проект, який вони приготували для мене. Але він лише спромігся сказати: «У мене є друзі, які хотіли б запропонувати вам роль...».

Я досить неввічливо урвав його: «Кайле, я дуже зайнятий, щоб зараз спілкуватися з твоїми друзями». Я багато подорожував і був дуже стомлений.

Дивно, та незабаром я отримав іншу пропозицію зі світу кіно. Почувши про таку можливість, був у захваті й кілька місяців тільки про це й думав. Потім мені надіслали сценарій. Виявилося, продюсери хотіли запропонувати мені роль матюкливого виродка, котрий жує тютюн і більшу частину фільму проводить у мішку з-під картоплі за плечима в іншого героя.

Це явно не була роль моєї мрії. Довелося відмовитися. Не кожен шанс варто використовувати. Ви повинні залишатися вірним самому собі. Не можна поступатися принципами і цінностями заради досягнення сумнівних цілей. Який слід ви хочете залишити? Чим запам'ятаєтеся людям? Я б не хотів, щоб колись мої онуки знайшли диск із фільмом, в якому дідусь Нік лається, спльовує слину з тютюном і поводить, мов дегенерат. Тому я змушений був відхилити першу пропозицію зі світу кіно.

Можливо, і вам доводилося приймати нелегкі рішення. Будьте сильними. Зберігайте вірність своїм принципам. Не повторюйте моїх

помилки: коли я зачинив ті перші двері, то zarazом сам відгородився для цієї ідеї.

Тому я перебив бідолаху Кайла, коли той захоплено розписував пропозицію Вайгелів. У цій пропозиції я не бачив майбутнього, тому що дивився у дзеркало заднього виду. Величезна помилка! Але думка про кінематограф, як і раніше, приваблювала. І, на щастя, Вайгелі не відступилися. Вони попросили свого друга зв'язатися з керівником моєї служби зв'язків із громадськістю. Той прочитав сценарій, йому сподобалося, і він показав його мені. Я теж прочитав і зрозумів, що повинен вибачитися перед Кайлом. У сценарії Вайгелів йшлося про надію і спокуту – обидві теми були дуже близькі моєму серцю.

Роль у цьому фільмі підходила мені ідеально. Головного героя звали «Вілл, людина без кінцівок». На початку фільму він – нещасний і пригнічений «почвара», який виступає в цирковому балагані. Потім, завдяки доброті інших людей, Вілл вступає до більш цивілізованої трупи, де стає зіркою приголомшливого шоу. Я зрозумів, що мені потрібно забути про свої упередження і почати діяти. Я подякував Кайлові і попросив його домовитися з Вайгелями про зустріч. Гарні події відбуваються швидко. Ми зустрілися, підписали контракт і подружилися. Я перебував у захваті, адже у стрічці погодилося зніматися багато професійних акторів.

Це була бюджетна стрічка, знімали її дуже швидко. У мене зйомки зайняли максимум тиждень. Подивіться рецензії, щоб зрозуміти, чи є у мене майбутнє в кінобізнесі, проте, наша стрічка «Цирк метеликів» отримала премію розміром у сто тисяч доларів у благодійному проєкті «Дорпост Фільм Проджект». Наш маленький фільм (ви можете побачити його на сайті <http://www.thedoorpost.com>) був обраний серед ста аналогічних короткометражних стрічок. Премія привернула до нас увагу, і Вайгелі подумують про те, щоб зробити повнометражний фільм.

Можливо, я теж братиму участь у цьому проєкті. Зрештою, мало знайдеться акторів, котрі зможуть зіграти роль людини без рук і ніг, яка вміє пірнати, плавати і розмовляє з чудовим австралійським акцентом!

Світло, камера, мотор!

Щоб досягти своїх цілей, ви повинні діяти. Рухайтесь – або програєте. Дійте – або діятимуть інші. Якщо у вас немає того, чого ви хочете, подумайте, як створити це. Бог освітить ваш шлях. Не пропустіть шанс усього свого життя – тієї миті, коли відчиняться двері до вашої мрії, новий шлях постане перед вами. Будьте готові до цієї миті. Вивчайте те, що вам потрібно буде знати. Якщо ніхто не відчиняє, стукайте відразу в кілька дверей. І одного разу ваше життя стане таким, про яке ви мріяли.

Тоді, коли у мене не боліла спина, після кожного виступу я обнімав усіх охочих. До мого подиву і радості люди шикувалися в чергу, щоб сказати теплі слова і обійняти мене. Я був здивований тим, що кожен хотів зробити мені якийсь подарунок, щось дивовижне і незвичайне. Так само і ви повинні ставитися до можливостей, нехай навіть, на перший погляд, нецікавих. Та варто пильніше придивитися, і вони засяють щирим золотом!

Вперед, до прориву!

Навіть після того, як ви віднайдете сенс життя і сповнитеся надією, вірою, позитивним ставленням, сміливістю, стійкістю, умінням пристосовуватися, коли підвищиться ваша самооцінка, а стосунки з людьми поліпшаться, ви не повинні бути бездіяльними. Використовуйте кожен ниточку, щоб сплести мотузку, яка допоможе вам піднятися. Часом буває, що валун, який упав зі скелі й перекрив вам шлях, насправді виявляється сходинкою, що полегшить ваше сходження. Та щоб здійснити цей підйом, треба набратися сміливості. Одне з гасел нашої організації «Життя без кінцівок»: «Ще один день – ще одна можливість!» Наші гасла не просто висять у рамочках на стінах. Щодня ми намагаємося жити згідно з ними. Психолог Кара Баркер підтвердила це, коли у блозі часопису «Хаффінгтон Пост» написала: «Нік Вуйчич показує, що розбудити серце і надихнути інших людей можна навіть в такій ситуації, яку кожен із нас вважав би безвихідною. Він – справжній герой, який знаходить можливості там, де більшість людей побачили б глухий кут».

Ці слова мене дуже зворушили. У дитинстві мені було важко уявити, що мене назвуть героєм, прикладом для наслідування. Тоді я злився на те, що у мене чогось не було, мені здавалося, що я можу лише відштовхувати людей. Та коли я знайшов можливість служити людям, вони потягнулися до мене. Я навчився не чекати, а рухатися вперед, тому що одне завжди тягне за собою інше. З кожним виступом, присутністю на добродійному заході або відвіданні нові країни я зустрічаюся з людьми, дізнаюся багато нового. Така інформація важлива, оскільки відкриває переді мною нові можливості й нові шляхи.

Благодать у лихові

Доктор Баркер цілком слушно зауважує, що варто було мені переключитися зі своїх фізичних проблем на можливості, які вони переді мною відкривають, моє життя вмить змінилося на краще. Ви можете зробити те саме. Якщо навіть я зрозумів, що тіло, яке дав мені Бог, це величезний і безцінний дар, то ви і поготів це зможете. Навіть те, що здається вам найбільшим вашим недоліком, може виявитися справжньою благодаттю.

Вся справа у точці зору. Від життя неможливо сховатися, і його не уникнути. Поки ви не в комі, ви приречені відчувати пригніченість, гнів і смуток:

«Коли б я був там... Коли б зробив ось те...». І все ж я закликаю вас забути про сум і розпач. Гігантська хвиля або накриє вас, або винесе на берег. Так само й складні життєві перипетії: або знищать, або піднімуть до небес. Якщо маєте здатність дихати – будьте вдячні. Це підніме вас. Крок за кроком ловіть мить, живіть так, як вам до вподоби.

Фізична неміч змусила мене бути відвертим. Мені доводиться спілкуватися і співпрацювати з дорослими і дітьми. У зв'язку з цим я зосередився на своїх математичних здібностях: додаткова професія – необхідність на випадок, якщо не складеться ораторська кар'єра. Я часто думаю, що навіть біль, що його я відчув у своєму житті, пішов на користь, зробив мене більш чутливим до інших людей. Пережиті невдачі змусили мене ще більше цінувати свої успіхи, з симпатією ставитися до тих, хто боровся, але зазнав невдачі.

Знайте міру

Не всі можливості однакові. На початку цього розділу я розповів про те, як вперше зіграв у кіно, відхиливши першу пропозицію.

Якщо ви подивитеся «Цирк метеликів», то зрозумієте: мій герой Вілл на початку картини не викликає особливої симпатії. Він навіть неприємний, бо в його серці тільки гіркота і розпач. Але я прийняв цю роль, тому що Вілл переживає трансформацію і долає власну образу. Як потворна гусениця, що обертається на дивовижного метелика, поступово Вілл позбавляється підозрілості й недовіри, стає новою, люблячою і доброю людиною.

Саме таким я хочу запам'ятатися людям. А яким ви хочете залишитися в пам'яті інших?

У перших розділах ми говорили про те, як важливо мати сенс життя. Коли перед вами відкриваються нові можливості, або ви самі їх для себе створюєте, поставте собі питання: «А чи відповідають ці можливості сенсові мого життя і моїй системі цінностей?». Що таке хороша можливість? Те, що наближає вас до здійснення вашої мрії. Звичайно, можливості бувають різними. Друзі запросили вас на вечірку, і ви намарно згаяли цілий вечір. Або ви зайнялися відеоіграми, замість готуватися до співбесіди на нову роботу або прочитати книжку. Вибір визначає якість життя.

Думайте. У вас повинні бути високі стандарти і суворі критерії оцінки того, як ви витрачаєте час і сили. Ваш вибір повинен ґрунтуватися не на миттєвих міркуваннях, а на тому, що найкращим чином послужить вашим довгостроковим цілям. Оцінюйте все з точки зору системи цінностей і принципів. Я завжди керуюся правилом діда Ніка: *«Чи пишатимуться мої онуки цим рішенням, а чи скажуть вони, що їхній дід передчасно втратив клепку?»*.

Якщо вам потрібен серйозний формальний алгоритм оцінки можливостей, сядьте біля комп'ютера або візьміть ручку й аркуш паперу, запишіть усі «за» і «проти» та оцініть, як все це відповідає вашим

цінностям, принципам і життєвим цілям. А потім постарайтеся уявити, що станеться, якщо ви ввійдете у відчинені двері, а що – як пройдете повз.

Якщо вам все ще важко прийняти рішення, обговоріть свої записи з вірним наставником або людиною, котра розуміє вас і хоче, щоб ви досягли успіху, і дослухайтеся до його оцінки. Будьте відкриті, але не забувайте, що однак ви несете відповідальність. Це ваше життя. Ви отримаєте нагороду або розплатитеся за власні рішення, тому вибирайте мудро.

Чи ви готові?

За такого оцінювання дуже важливо враховувати час. Буває, особливо в молодості, вас оточують суцільні спокуси, і ви можете втратити час. Ви можете відмовитися від роботи, вважаючи себе неготовим до її виконання. Не дозволяйте собі розкішний відпочинок, бо ще не заробили на нього, а ціна занадто висока. А як погодитеся на пропозицію – розплачуватися доведеться дуже довго.

Одна з найбільших помилок, якої я припустився на початку своєї ораторської кар'єри, полягала в тому, що я прийняв пропозицію виступити перед великою аудиторією, коли не був до цього готовий. Я мав що сказати. Але мій виступ був не досить добре спланований, і щоб виступити гідно, мені забракло впевненості у власних силах.

Я затаювався через слово. Люди були добрі до мене, але я не заслуговував на це. Той випадок підказав, що я повинен використовувати лише ті можливості, до яких по-справжньому готовий. Це не означає, що ви не повинні приймати пропозиції, які змусять вас задуматися і стати більш кваліфікованим фахівцем. Іноді ми готові до більшого, ніж нам здається. Господь дає нам засоби, що дозволяють піднятися на немислиму висоту і здійснювати гігантські кроки до досягнення власних цілей. На цій ідеї побудована телевізійна передача «Американський кумир» (American Idol – реаліті-шоу на телеканалі Fox у США – *Прим. ред.*). У кожному випуску бере участь велика кількість молодих талантів. Вони або перемагають, або розуміють, що ще не готові до зоряного шляху. Багато з них – Керрі Андервуд, Дженніфер Гадсон, Кріс Доерті й Келлі Кларксон – розквітли у цій складній ситуації. Їхня кар'єра склалася вдало, тому що вони працюють, розвиваються і продовжують рости.

Зважте всі варіанти і зрозумійте, які сходи ведуть до мети, а з яких легко зісковзнути і впасти. Подібно до того, як я відхилив першу пропозицію знятися в кіно, ви можете відкинути можливості, які служать короткостроковим цілям, але не відповідають вашим реальним

інтересам. Сьогоднішні рішення відгукнуться завтра. Молоді люди часто кидаються в особисті стосунки, не замислившись над тим, чи зможуть вони зберегти їх надовго. Нам часто нагадують, що, як ми заходимо в Інтернет, то маємо дбати про безпеку, і байдуже, про що йде мова – фінансові питання, репутацію або приватне життя – їх потрібно захищати. Всі ваші дії в Інтернеті: розміщення фотографій і відео з вашою участю, відправка електронної пошти, зауваження і коментарі в блогах або на сайті, все це може потрапити у пошуковик і затриматися на землі довше за вас. Ви повинні ретельно обдумувати всі маніпуляції, пов'язані з Інтернетом, щоб не було лиха. Це ж стосується і нашого життя: ми повинні оцінювати можливості, які нам випадають. Вони мають глибокі наслідки, які або допоможуть, або зруйнують ваше життя. Теперішня вигода приваблива, та якими будуть її наслідки?

Як слід все обдумайте, спробуйте оцінити всю картину. Пам'ятайте, іспити доводиться здавати часто, але життя – не іспит, а об'єктивна реальність. Ваші повсякденні рішення впливають на якість життя. Добре зважуйте, довіряйте інтуїції і своєму серцю. Якщо інтуїція підказує, що рішення неправильне, довіртеся їй. Але якщо нашіптує, що не можна втрачати нагоди і вона відповідає вашій системі цінностей і довгострокових цілей, сміливо вперед! Іноді, почувши чергову пропозицію, я відчуваю, як по спині біжать мурашки, мені хочеться погодитися на все й одразу. Але я знаю, потрібно подумати і помолитися, щоб Господь подарував мудрість, необхідну для прийняття правильного рішення.

Правильне місце

Якщо ви готові невтомно працювати, але двері перед вами не відчинилися, можливо, ви не там шукаєте. Якщо ви мрієте стати чемпіоном із серфінгу, то на Алясці ви не знайдете високих хвиль. Щоб домогтися прориву, часом доводиться зважитися на рішучі дії. Кілька років тому я зрозумів, що як прагну виступати в усьому світі, то мушу переїхати з Австралії до США. Я люблю Австралію. Тут живе моя родина. Але для потужного старту потрібно було переселятися до Сполучених Штатів.

Та навіть після переїзду мені довелося докласти чималих зусиль. Найбільший мій талан полягає у дружбі з тими, хто поділяє мою жагу до виступів перед великими аудиторіями. Згідно з дослідженнями, більшість людей знаходять нову роботу через друзів і колег. Як і всі можливості, вони відкриваються значно швидше, ніж дійшли б через інші джерела. Шукаєте нове кохання, роботу, можливості для інвестицій, сферу благодійності або місце для вкладання своїх талантів – результат не забариться, якщо ви приєднаєтеся до професійної групи, місцевого клубу, торгової палати, церкви чи добродійної організації. Інтернет дозволяє швидко й ефективно встановлювати корисні зв'язки. Не забувайте про соціальні мережі, такі як Твіттер, Фейсбук, Лінкдін і Плаксо. Що ширше коло спілкування, то легше віднайти шлях до мрії.

Не обмежуйтеся людьми, організаціями та сайтами, пов'язаними зі сферою ваших інтересів. Ми знаємо когось, хто знає ще когось... Звертайтеся до всіх, у кого є серйозна, нехай навіть кардинально протилежна від вашої, мета в житті. Мені подобаються пристрасні люди, тому що вони, як магніт, притягують до себе можливості.

З іншого боку, якщо довкола вас будуть люди, які не поділяють ваших принципів і цінностей, вам навряд чи вдасться домогтися бажаного. Я раджу знайти нових друзів. Знайомі з бару, нічного клубу або залу відеоігор навряд чи підійдуть.

Якщо ви не отримуєте пропозицій і варіантів, на які сподіваєтеся, можливо, потрібно підвищити власний рівень, наприклад, отримати кращу освіту. Якщо вас не прийняли до коледжу чи університету, підіть іншим шляхом, скажімо, через технічне училище. Стипендій та програм фінансової допомоги більше, ніж ви можете собі уявити. Нехай витрати вас не зупиняють. Якщо у вас вже є диплом, то підвищуйте кваліфікацію – станьте магістром чи доктором, вступіть до професійної організації, Інтернет-спільноти або форуму для професіоналів у вашій області. Якщо і це не принесе результатів, шукайте таке місце, де вас буде легко знайти.

Потрібний час

Альберт Ейнштейн сказав, що в кожній перепоні криється можливість. Недавній економічний спад призвів до того, що мільйони людей втратили роботу. Величезна кількість людей втратила будинки і заощадження. Що ж доброго у цих негараздах? Серед великих компаній Hewlett Packard, Wrigley, UPS, Microsoft, Symantec, Toys «R» Us, Zippo, Domino's Pizza і багато інших, які виникли за часів рецесії. Засновники цих компаній шукали нових, кращих способів обслуговування споживачів, тому що старі моделі виявилися неефективними. Вони скористалися миттю, щоб створити бізнес на власний розсуд.

І сумнівів немає, що рецесія 2006–2009 років справила глибокий і часто згубний вплив на безліч сімей та фірм. Але багато людей, які опинилися за порогом великих корпорацій, започаткували власну справу, повернулися до навчання або, нарешті, зайнялися улюбленою справою – відкрили пекарню, зайнялися садівництвом, створили музичний гурт або написали книжку.

Серед тих, хто під час рецесії опинився за дверима, були тисячі і тисячі журналістів. Ця сфера постраждала особливо сильно, оскільки газети в усьому світі втратили прибутки від реклами. Цікаво, як повелися у такій ситуації колишні журналісти, які завжди пишалися своєю заповзятливістю та творчим началом. Деякі з моїх знайомих зайнялися зв'язками з громадськістю, вступили до добровільних організацій, стали більше працювати в Інтернеті. Один колишній редактор, який раніше працював у каліфорнійському часописі, став віце-президентом компанії кризового управління, що контактувала з фірмами, які перебувають на грані банкрутства. Таке явище можна назвати філософією «збирати лимони і робити лимонад». Інакше кажучи, перестаньте скаржитися на проблему і знайдіть творче рішення. Потрібно бути гнучким, наполегливим, завжди готовим до незгод. І тоді ці незгоди ви зможете обернути на позитивний досвід. Одна з великих роздрібних мереж

Америки радить своїм продавцям ставитися до скарг покупців як до можливості встановлення міцніших стосунків з основним споживачем.

Це принцип рефреймінгу. Я живу згідно з ним і нагадую собі: «Бог не стане намарно гаяти свій час, це означає, що Він не стане гаяти і мій час». Це означає, що все робиться тільки на краще. Я щиро вірю в це, і ви теж повинні вірити – життя справедливе.

На часі

Кілька років тому ми з моїм помічником летіли через всю країну. В одному аеропорту наш рейс затримали (не вдивовижу). Уже в літаку, коли ми вирулили на злітну смугу, я визирнув в ілюмінатор і побачив, що з двигуна валить дим. Враз прибули пожежники і залили двигун піною. Пасажирам оголосили, що через невелике займання двигуна потрібно провести екстрену евакуацію.

Все правильно – займання двигуна – це небезпечно. Добре, що ми були ще на землі. Коли оголосили, що наш рейс затримується на дві години, деякі пасажери почали скаржитися і злитися. Я теж був роздратований, але радів тому, що цього не сталося в повітрі.

Мені важко зберігати позитивне налаштування, бо я живу в напруженому ритмі. Пам'ятайте, Господь не витрачає часу дарма. Щойно я нагадав собі цю істину, як оголосили, що нам подали інший літак, і ми можемо вилетіти негайно. Чудово!

Ми поспішили до виходу, сіли в літак і вилетіли за призначенням. Я тихо радів, але потім побачив, що жінка біля мене плаче.

«Чи можу я вам допомогти?», – запитав я.

Вона розповіла, що летить до своєї п'ятнадцятирічної дочки, яка помирає від наслідків досить простої операції. Я постарався заспокоїти жінку. Ми розмовляли майже весь час польоту. Мені вдалося навіть домогтися невеликої усмішки – жінка з усмішкою зізналася, що боїться літати.

«Можете взяти мене за руку, якщо це вам допоможе», – пожартував я.

Коли ми приземлилися, ця жінка щиро подякувала мені. А я сказав, що вдячний долі за те, що після всіх затримок і зміни рейсів опинився поруч із нею. Той день Господь не дозволив мені згаяти марно. Він знав, що робить, коли посадив мене поруч із жінкою, щоб я полегшив її страх і горе. Що більше я думав про той день, то більшу вдячність відчував за отриману можливість поспілкуватися з тією жінкою.

Творче бачення

Втрата коханої людини, зруйновані стосунки, фінансовий крах або хвороба можуть вибити з колії, якщо дозволити горю і розпачу взяти гору. Щоб боротися з такими проблемами, потрібно постійно думати про нові можливості, навіть якщо життя видається надто жорстким.

З Гленніс Сайверсон – відомим фотографом – я познайомився під час роботи над «Цирком метеликів». Її роботи публікуються в журналах, газетах і на веб-сайтах. Вона робить портрети і знімає пейзажі. Вона любить фотографію. Це її пристрасть. Живе в Орландо, а до Каліфорнії приїжджає на запрошення режисерів. Часто буває у своїх друзів Вайгелів.

Понад двадцять років Гленніс працювала у відділах кадрів великих корпорацій. І свою «надійну і безпечну роботу» втратила під час рецесії. Однак Гленніс взяла себе в руки і використала цей момент, щоб з головою поринути у своє хобі, стала професійним фотографом.

«Я вирішила: зараз або ніколи!», – каже вона. Чудова історія, чи не так? Гленніс – живий приклад людини, яка зуміла негативну подію перетворити на можливість створення нового, щасливого життя.

Прекрасно! Дивовижно!

Але це ще не все. Чи знаєте ви, що цей знаменитий фотограф майже нічого не бачить? Гленніс офіційно визнано сліпою.

«У мене з дитинства був поганий зір, – розповідає вона. – З п'яти років я носила окуляри. Зір тільки погіршувався. У 1995 році мені поставили серйозний діагноз – дегенерація рогівки. Зрештою, я майже перестала бачити на ліве око. Оскільки у мене була дуже сильна короткозорість, то лазерна операція мені не допомогла б. Єдиний вихід – пересадка рогівки».

У 2004 році Гленніс перенесла операцію. Лікарі обіцяли, що зір на лівому оці істотно поліпшиться.

«Але щось пішло не так, і я втратила око, – розповідає Гленніс. – Після операції зір погіршився. До того ж у мене виникла глаукома. На ліве око

я майже нічого не бачила. А тут ще крововилив сітківки правого ока. Тепер на ньому сліпе більмо».

Гленніс втратила роботу і майже осліпла після невдалої операції та крововиливу в сітківку. Але вона не впала у відчай і не здалася, хоча в такій ситуації цілком зрозумілими були б гнів і розпач.

Вона була вдячна долі за те, що отримала можливість піти далі. «Я не вважаю себе людиною з обмеженими можливостями. Я – здібна людина. Майже цілковита сліпота зробила мене чудовим фотографом», – розповідає вона. Гленніс не бачить дрібних деталей, їй не доводиться про них думати, а це вивільняє творчі основи.

«До втрати зору мої роботи були млявими, бо надто вже багато уваги я приділяла композиції, у портретній зйомці я зосереджувалася на зачісці та інших дрібницях. Тепер я керуюся інтуїцією. Відчуваю, бачу і знімаю. Моя робота стала інстинктивною. Я більше взаємодію з людьми і навколишнім середовищем».

Гленніс запевняє, що сьогоднішні її роботи технічно недосконалі, зате краще передають настрій.

«Одна дівчина розплакалася, коли побачила свої світлини. Вона відчула те, як я зуміла передати її душу, – розповідає Гленніс. – Раніше мені ніколи не вдавалося так наближатися до людей».

З тієї миті, коли Гленніс майже втратила зір, вона отримала десять міжнародних премій за портретну і ландшафтну фотографію. Її фотографії виставлялися в центрі художньої світлини у Форт Коллінзі, штат Колорадо. А одну з них було відібрано із шістнадцяти тисяч робіт для виставки, на якій було представлено всього сто одинадцять світлин. Відсутність зору не дозволила б Гленніс продовжити роботу в відділі кадрів. Але багато великих митців, такі як Моне і Бетховен, зуміли подолати свою інвалідність і займатися мистецтвом по-новому. Улюблена цитата Гленніс із Біблії: «Живемо ми вірою, а не зором». «Саме це і сталося в моєму житті. Мені довелося багато чого змінити. Я боюся зовсім втратити зір. Це дуже, дуже страшно. До цього не можна звикнути».

Гленніс знайшла новий шлях. Те, що з нею сталося, для неї не катастрофа, а подарунок. «Раніше я прагнула все контролювати. Тепер же я живу кожним днем і насолоджуюся кожною миттю, – каже вона. – Я намагаюся бути вдячною за те, що у мене є дах над головою, що я жива, що світить сонце, що мені не потрібно перейматися завтрашнім днем, бо ми ніколи не знаємо, що буде завтра».

Гленніс – чудова жінка, яка зуміла скористатися можливістю, яка їй відкрилася. Вона надихає мене, і, сподіваюся, надихає вас. Шукайте нових шляхів для реалізації ваших мрій, ретельно вибирайте їх і дослухайтеся до свого серця – воно вас не обдурить.

Розділ 11

Шалені правила

Ми подорожували Індонезією. За дев'ять днів відвідали п'ять міст, де я виступив тридцять п'ять разів. Певна річ, стомився, як пес. Часом лягав, але не міг очей skleпити. Ми взяли курс на Яву. Щойно сіли в літак, який повинен був доправити нас із Джакарти в Семаранг, я відчув неймовірний приплив енергії. Мене супроводжували п'ятеро осіб, у тому числі мій помічник Воган, великий, міцний, веселий хлопець. Він справив незабутнє враження на дівчат-стюардес. Певна річ, вони весь час намагалися нам чимось допомогти.

У літак нас пропустили першими, тому що мені потрібно було вибратися з інвалідного візка і дістатися до свого місця. Я шкутильгав проходом, Воган йшов за мною. Несподівано мені закортіло чогось божевільного, про що я давно думав: «Вогане, поки ніхто не зайшов до літака, підними мене і перевір, чи поміщуся я на багажній полиці!».

Ми часто так розважалися. Декілька днів перед тим я змусив Вогана засунути мене до металошукача перед відльотом, щоб зрозуміти, як розміщується багаж на верхній полиці. Я з легкістю помістився, і мене прозвали «переносним Ніком».

Верхня полиця розташовувалася доволі високо. Я не був упевнений, що Воганові вдасться підняти мене – моя вага становить сімдесят чотири фунти (близько 33 кг – *Прим. ред.*). Але Воган з легкістю з цим упорався: підняв мене і засунув на полицю, наче я не Вуйчич, а Віттон.

«Дуже добре, – сказав я. – А тепер зачини дверцята, і зачекаймо пасажирів».

Воган подав мені подушку і зачинив дверцята, залишивши мене на верхній полиці. Стюардеси побачили, що ми зробили і страх як звеселилися. Ми реготали, як школярі. У літак стали підніматися інші пасажирі, навіть не підозрюючи про те, що чекає на них у салоні.

Стюардеси з нетерпінням чекали, коли хтось покладе свою сумку на полицю. І ось літній джентльмен потягнувся до моїх дверцят, відчинив їх, і мало не вистрибнув в ілюмінатор. Я висунув голову і сказав: «Сер, не можу повірити, але ви навіть не постукали!».

На щастя, дідусь виявився з гумором, і ми славно повеселилися. Я так і залишився на верхній полиці, а зі мною сфотографувалися всі пасажери, стюардеси і льотчики. Звичайно, Воган погрожував залишити мене там, заявивши, що «деякі предмети можуть падати під час польоту».

Без керма і без вітрил

У попередніх десяти розділах я радив шукати сенс життя, знайти надію, вірити в себе, зберігати позитивне налаштування, діяти сміливо і наполегливо, не боятися змін, будувати гармонійні й корисні стосунки і використовувати всі можливості, які нам надаються, які наближають до втілення своєї мрії. А тепер я хочу, щоб ви стали трохи божевільними. Так само, як я.

Звичайно, я шаленець. Не сперечаюся. Але мені хочеться, щоб і ви теж стали шаленцями. Я – творець Шалених Правил, яких повинні дотримуватися всі живі істоти на нашій планеті. Треба бодай раз на день здійснювати щось шалене – страх яке ризиковане для реалізації своєї мрії або неймовірно смішне.

Мої Шалені Правила засновані на улюбленій моїй цитаті: «Недосконалість – це краса, шаленство – це геній, і краще бути абсолютним шаленцем, аніж абсолютним занудою».

Автор цього чудового висловлювання навряд чи може служити для мене взірцем для наслідування. Та, гадаю, актрисі Мерилін Монро було що сказати. Я згоден, що недосконалість – це краса, а що ще я можу думати? Неможливо сперечатися з тим, що шаленство – це геній: будь-хто, готовий іти на ризик, в очах людей виглядає або шаленцем, або генієм. Тож я цілком згоден з тим, що краще вже бути абсолютно шаленим, аніж абсолютно нудним.

Ви можете запам'ятати всі уроки з цієї книги, та якщо ви не захочете піти на ризик і стати шаленцем в очах тих, хто сумнівається у вашому генії, то, скоріше за все, ніколи не зможете реалізувати свої мрії і домогтися успіху. Заради вашого ж блага і блага планети, будь ласка, не будьте надто серйозними! Не забувайте посміятися над собою, адже тільки гумор і веселощі зроблять вашу життєву подорож радісною і гармонійною.

Я, як і більшість, надміру захоплений роботою. У моєму житті занадто багато роботи і дуже мало відпочинку. Щоб відточити свої ораторські

навички, я брався за все, що мені пропонували. Вісім років я безперервно їздив із виступами по всій планеті. Щоправда, нині я став більш розбірливим. Просто я потребую рівноваги. Ми легко потрапляємо до пастки відмовки «колись». Колись я зароблю досить грошей, і тоді зможу насолодитися життям. Колись я зможу більше часу проводити з сім'єю. Колись я матиму час розслабитися і зайнятися улюбленою справою.

Згідно з Шаленими Правилами, ви повинні позбавитися подібного мислення і зосередитися на двох фронтах.

Перший – Шалений Ризик: будьте готові забути про тих, хто сумнівається і відмовляє вас від рішучих учинків; зробіть рішучий крок і живіть відповідно до своєї мрії. Хтось навіть скаже, що це шаленство. І ви повинні з цим погодитися: «Так, я такий!». Багатьом, а надто тим, хто не поділяє ваших ідей і пристрасті, видасться навіженством ваше прагнення робити те, що подобається. Не дозволяйте цим людям позбавити вас мрії. Використовуйте Шалене Правило, щоб прокласти свій шлях до вершини!

Другий фронт – Шалені Веселощі: знаходьте час насолоджуватися життям і спілкуванням із близькими людьми. Смійтеся, любіть, щиро веселіться, нехай всі розділять з вами веселощі. Якщо ви вважаєте, що життя – щось серйозне, уявіть, яка ж смерть! Так, в житті треба бути серйозним, але почуття міри ніхто не скасовував. Якщо випала нагода веселитися – скористайтеся нею.

Шалений ризик

Гелен Келлер втратила зір і слух ще в дитинстві, але зуміла стати письменницею з активною життєвою позицією. Вона стверджує, що такого поняття, як «безпечне життя», не існує: «Його не існує в природі... Життя – це або запаморочлива пригода, або ніщо». Ризик – це не просто частина життя, це саме життя. Життя виникає десь між зоною комфорту і зоною мрії. Так, це тривожне і неспокійне місце, але саме тут ви можете пізнати самого себе. Про це сказав Карл Валленда, засновник династії канатохідців:

«На канаті – життя, все решта – лише очікування життя».

Будь-який парашутист, планерист і любитель подібних екстремальних видів спорту знає, що дуже страшно ступити перший крок. Та якщо людина хоче літати, цей крок необхідний. Зрозумійте: кожен крок може стати останнім. Ризиковано навіть просто підніматися з ліжка. Якщо ви не готові визнати поразку, ви не здобудете перемоги. Неможливо встати, не ризикуючи впасти.

Моє повсякденне життя від першого дня було постійним ризиком. Всі сумнівалися, чи зможу я колись стояти або піклуватися про себе. Батькам було дуже важко, тому що їхня дитина має особливі потреби, та водночас виявилася страшенно заповзятою істотою. Я весь час потрапляв у небезпечні ситуації, бо не міг просто сидіти і чекати, коли про мене подбають. Я катався на скейтборді, грав у футбол, плавав, займався серфінгом. Словом, перетворив своє нещасне тіло на некеровану ракету. Це було жахливо!

Дайвінг

Восени 2009 року я спробував щось таке, що, як усі вважали, для мене було дуже небезпечно: дайвінг в океані. Можна собі уявити, це було приголомшливо. Неначе політ із м'якою посадкою. Причому три роки перед тим я вже намагався зайнятися дайвінгом, але інструктор дозволив мені спробувати тільки в басейні. Думаю, його більше турбувала власна страховка, ніж моя безпека. Щоб не довелося пояснювати, чому чудний хлопець на ім'я Нік після зустрічі з акулою виходить з моря таким обкусаним.

Цього разу мені попався більш просунутий інструктор, Феліпе. Він займається дайвінгом на маленькому острівці біля узбережжя Колумбії. Туди мене запросили власники розкішного курорту Пунта Фаро в національному парку острова Мукурі неподалік від Картагени. Коли я прийшов на урок, Феліпе поставив мені тільки одне питання: «Чи вмієте ви плавати?», а тоді дав короткий урок з дайвінгу. Ми спілкувалися тими ж жестами, що й під водою: рухаючи плечима або головою, я міг дати йому зрозуміти, що мені потрібна допомога. Потім він випустив мене на пробний заплив на пляжі. Ми трохи потренувалися, відпрацювали підводні сигнали і перевірили спорядження.

«Що ж, гадаю, ви готові відправитися на риф», – сказав інструктор.

Феліпе обхопив мене за талію, і ми попливли на риф. Він відпустив мене досліджувати морське життя, що буквально було ключем, а сам курсував трохи вище. Рятувати мене йому довелося лише раз, коли раптово з ущелини в коралах вискочила півтораметрова мурена. Я боявся, що зуби мурен покриті хвороботворними бактеріями, тому дав Феліпе знак, щоб він переправив мене на більш безпечну частину рифу. Не хотілося перетворюватися на суші для мурени.

Ця пригода відкрила для мене зовсім новий світ. Вам, напевно, цікаво дізнатися, чи було це ризиковано. Певна річ, так! Покинути зону комфорту – значить отримати можливість розвитку і зростання. Звичайно, перше заняття дайвінгом було непростим. Мені було страшно,

але нагорода перевершила мої очікування. Я раджу всім спробувати це заняття. Ваше життя зміниться, в ньому з'явиться новий вимір. Пірніть під воду. Підніміться в небо. Плавайте з дельфінами, ширяйте з орлами. Підкоряйте гори. Спускайтеся в печери! Не бійтеся Шаленого Ризику, що його не боїться Нік!

Але пам'ятайте, що між Шаленим Ризиком і нерозумним ризиком велика прірва. На жаль, у нашому житті не бракує нерозумного ризику. Ніколи не ризикуйте, якщо отримаєте значно менше, ніж втратите. Шалений Ризик – це можливість, яка лише здається божевільною, та насправді виключно корисна, тому що:

1. Ви заздалегідь до неї підготувалися.
2. Ви постаралися максимально знизити ризик.
3. У вас є план відступу на випадок, якщо щось піде не так.

Види ризику

Я навчився мінімізувати ризики, вивчаючи в університеті фінансове планування і економіку. У світі бізнесу, як і в житті, вважається, що зовсім уникнути ризику неможливо, але можна звести його до мінімуму, оцінивши масштаби до початку дій.

У житті трапляється ризик двох типів: ризик спроби і ризик відмови від дій. Життя – це безперервний ризик, хоч як би ви не намагалися його уникнути або захиститися. Уявімо, ви хочете почати нові стосунки з однією людиною. Можна просто зателефонувати і запросити її на побачення. Так, вам можуть відмовити. А якщо ви навіть не спробуєте? Що тоді буде? Адже ця чудова людина може і погодитися. Ви можете зустрітися, покохати одне одного і жити разом довго і щасливо. Але вам навряд чи це вдасться, якщо ви не зробите перший крок. Можливо, варто ризикнути? Так, ви можете зазнати невдачі, програти. Але для здобуття слави і просто, щоб жити, треба пробувати щось нове і розвиватися, поки не досягнете успіху! А щоб жити добре, необхідно навчитися зважувати шанси, тверезо оцінювати переваги і недоліки та чинити обмірковано. Неможливо контролювати все, що відбувається з вами і довкола вас. Зосередьтеся на тому, що ви здатні контролювати. Оцініть всі можливості. І лише потім приймайте рішення.

Іноді інтуїція підказує, що потрібно ризикнути, навіть якщо шанси на успіх здаються мізерними. Ви можете зазнати невдачі, та можете і виграти. Сумніваюся, що ви пошкодуєте про свою спробу. Я не тільки оратор і проповідник, а й бізнесмен. Я маю кілька фірм і компанію із торгівлі нерухомістю. Я прочитав багато книжок про підприємців, і в них завжди були розділи про ризик. Попри те, що підприємців вважають людьми, котрі люблять ризик, насправді успішні бізнесмени так не чинять, вважаючи за краще контролювати і мінімізувати ризик, а потім рухатися вперед, навіть усвідомлюючи, що ризик все ще є.

Мої шалені правила

Щоб допомогти вам подолати ризик, який неминуче виникне у вашому житті, я зібрав Нікові Шалені Правила з Управління Ризиком. Прочитайте їх... ну, ви розумієте...

1. Визначте глибину

У старовинному африканському прислів'ї йдеться: «Не пробуйте глибину річки обома ногами». Якщо ви збираєтеся зав'язати нові стосунки, переїхати до іншого міста, змінити роботу або просто перефарбувати вітальню, перед рішучим кроком все зважте. Не поспішайте, як слід не визначивши, чим це вам загрожує.

2. Робіть те, що знаєте

Це не означає, що не потрібно пробувати нічого нового і не спілкуватися з новими людьми. Просто ступінь ризику знижується, коли ви займаєтеся знайомою справою. Коли вам здається, що ви вже все вивчили, знаєте всі підводні камені й характеристики, вам стане впевненості зробити важливий крок. Якщо ви знаєте не все, ви мусите розуміти, чого ви ще не знаєте. І іноді цього виявляється цілком досить.

3. Пильнуйте час

Часто ступінь ризику можна знизити, дочекавшись відповідного часу для рішучого кроку. Вочевидь, не варто відчиняти кав'ярню-морозиво посеред зими, чи не так? Перша пропозиція зі світу кіно мені зовсім не годилася, та вже за кілька місяців мені запропонували чудову роль. Настала слухна мить. Іноді терпіння винагороджується. Не бійтеся

чекати надто довго. Увечері запишіть все на папері, а вранці перечитайте написане. Дивно, наскільки іншим все виглядає наступного ранку. Так я робив багато разів. Завжди пам'ятайте про час і для рішучого кроку намагайтеся вибрати найбільш відповідну мить.

4. Вислухайте іншу думку

Іноді ми беремося за те, що нам не під силу, просто через те, що занадто впевнені в необхідності зробити щось саме зараз. Якщо ви поспіхом забігли на небезпечну територію, відступіть, зв'яжіться з другом або наставником, якому можете довіряти, і попросіть разом оцінити ситуацію, тому що емоції заважають вам чітко її усвідомлювати. В Америці зазвичай я раджуся зі своїм дядьком Батою, а в Австралії – з батьком. Попросити поради – дуже розважливо. Якщо ставки високі, не варто уподібнюватися Самотньому Рейнджерові.

5. Готуйтеся до несподіванок

Наші дії завжди, повторюю, *завжди*, можуть призвести до несподіваних наслідків. Особливо це стосується ризикованих дій. Ніколи не можна передбачити всіх наслідків, тому потрібно все як слід обмірковувати і підготуватися до несподіванок. Працюючи над бізнес-планом, я зазвичай переоцінюю витрати і недооцінюю прибуток, щоб мати певний запас на випадок, якщо бізнес піде не так успішно, як я сподіваюсь. У разі успішного результату зайві гроші ще нікому не заважали.

Шалені веселощі

Не вдавайте, що вам ніколи не хотілося покататися на стрічці доставки багажу в аеропорту і потрапити до таємничої Країни Багажу. Особисто мені цього завжди хотілося, і я дозволив собі це – я ж бо Шаленець!

Ми подорожували Африкою. В аеропорту довелося довго чекати багажу, і мені стало нудно. Я попросив свого помічника Кайла підсадити мене на стрічку транспортера, щоб трохи покататися.

Він подивився на мене, як на божевільного.

Однак послухався. Підняв мене і підсадив на стрічку поруч із розкішною, великою фірмовою валізою. Я прокатався по всьому терміналу. На мені були темні окуляри, які приховували очі. Але сам я добре бачив шоковані погляди і тицяння пальців, чув нервові смішки. Люди не розуміли, людина я чи найхімерніша на світі валіза.

Нарешті транспортер доставив мене до маленьких дверцят, що ведуть у багажне відділення. Тут мене зустріли життєрадісні африканці, які реготали над божевільним австралійцем.

«Нехай Господь благословить вас!», – сказали вони, знімаючи мене зі стрічки.

Ці люди зрозуміли, що часом і дорослим людям хочеться покататися на каруселі. Молодість не завершується в дитинстві. Так, діти вміють насолоджуватися кожною його хвилиною. Але ж і ми з вами теж здатні зберегти молодість в душі. Якщо ваше життя занадто передбачуване, не миріться з цим. Здійсніть запаморочливий стрибок і займіться тим, що вам так подобалося в дитинстві. Стрибніть із трампліна. Прокатайтеся на поні. Забудьте на якийсь час про те, що ви доросла людина.

Я закликаю вас використовувати кожен мить життя. Просто зараз я все кину і займуся чимсь, що мені до душі. І ви також. Не проґавте жодного із тих чудес, що їх вам підготував Бог на цій землі.

Жити Шаленим Життям – означає жити на межі надії і можливостей. Зрозумійте і прийміть мету життя, призначену вам Богом, і дійте згідно з Його планом. Друга частина Шалених Правил пов'язана з Шаленими

Веселощами. Перевершуйте власні сподівання і обмеження. Насолоджуйтесь життям, радійте благодаті й не просто живіть, а насолоджуйтеся життям на повну катушку.

Під час моїх виступів я часто наближаюся до самісінького краю своєї платформи, наче збираюся кинутися вниз. Кажу слухачам, що жити на межі – не так вже й погано, якщо вірити в себе і свого Творця. І це не порожні слова. Я повсякчас роблю над собою зусилля – і в роботі, й у відпочинку. Найбільша насолода в житті – це коли робота поєднується з розвагами. Я раджу і вам відчути це.

Каскадер

Коли я погодився знятися у фільмі «Цирк метеликів», то не передбачав, що мені доведеться стати каскадером. Але хто краще за мене виконає мої трюки? Навряд чи знайдеться багато професійних каскадерів без рук і ніг.

То була гра. Якщо мій земляк, австралієць Рассел Кроу, сам спроможний виконувати трюки, то чому б і мені не зробити те саме? Але Рассела ніколи не катали, як футбольний м'яч, а Богатир Джордж саме так і чинив з моїм героєм. Його роль грав каскадер і актор Метт Оллмен. В одній із ключових сцен фільму Метт піднімає мене і жбурляє у ставок. Метт дуже нервував перед зйомкою. Хоча мені, по ідеї, треба було значно більше нервувати.

Ми знімалися у милому ставочку в горах Сан-Габріель у Каліфорнії. Вода була холодна, але виявилось, що то не найстрашніше. Поки ми знімали, я випадково впав у ставок, і всі перелякалися, що я потону. Певна річ, я вплив, продемонструвавши вміння плавати.

Богатир Джордж так зрадів, що вхопив мене і жбурнув, мало і справді не втопивши.

Метт боявся, що вб'є мене, коли жбурне надто сильно чи надто далеко. У перших дублях він був дуже обережний, бо глибина там була всього лишень півтора метра. Режисер Джошуа Вайгель попросив кинути мене подалі, і я вилетів з Меттових рук, як торпеда! Боячись вдаритися об кам'янисте дно, я вигнув спину, і це мене врятувало. Коли я вискочив з води, хапаючи ротом повітря, всі розреготалися, а надто Метт.

Ще більш ризикованими були сцени, пов'язані з пірнанням. Три з них мені довелося грати на майданчику перед «зеленим екраном». Для деяких страшних моментів мене підвішували над майданчиком на спеціальних ременях. Звичайно, всі трюки були ретельно продумані професійними каскадерами. Вони забезпечили страхувальні сіті та інші засоби безпеки. Тож навіть найстрашніші сцени знімалися легко і весело.

Все це я розповів вам для того, щоб ви зрозуміли, що помірний фізичний ризик – альпінізм, серфінг або сноубординг – заряджає людину енергією і робить її живішою. Ризикувати люблять і діти, і дорослі. Навіть якщо ризик пов'язаний лише з можливістю когось розсмішити, бо дорослий на мить відчув себе дитиною.

Гра заради життя

Засновник національного інституту ігор, психіатр Стюарт Браун, стверджує, що людина призначена для гри. Ігнорування прагнення до ігор може бути настільки ж небезпечним, як і відмова від сну. Доктор Браун вивчав ув'язнених, засуджених до смертної кари і серійних убивць та з'ясував, що майже всі вони у дитинстві вволю не нагralися. Протилежність гри – зовсім не робота, а депресія. Таким чином, можна сказати, що гра – це засіб виживання. Ризикована, груба гра допомагає дітям і дорослим розвивати соціальні, когнітивні, емоційні та фізичні навички. Доктор Браун вважає, що ми повинні поєднувати роботу з грою, а не задовольнятися пасивним відпочинком.

Я знаю людей, які згаяли молоді роки на те, щоб добитися визнання і багатства, але згодом гірко пошкодували про це. Наприкінці свого шляху вони усвідомили, що так і не насолодилися подорожжю. Не дозволяйте, щоб подібне сталося з вами. Вам потрібно вижити, але при цьому якомога частіше займатися тим, що вам справді до вподоби!

Страшно зав'язнути у повсякденній рутині й у боротьбі за існування настільки, щоб перестати цінувати якість звичайного життя.

Навряд чи вам «колись» вдасться відчути рівновагу. Тому не забувайте про Шалені Веселощі – насолоджуйтеся іграми до такої міри, щоб забути про час і простір.

Згідно з дослідженнями, якщо ви цілком занурюєтеся в улюблену справу, хай то буде гра в «Монополію», живопис або біг на довгу дистанцію, то максимально наближаєтеся до справжнього щастя. Я й сам

часто відчуваю подібний стан на риболовлі – це мій улюблений вид гри і відпочинку.

Вперше батьки взяли мене на риболовлю, коли мені було всього шість років. Мама дала мені волосінь з гачком і насадила на гачок кукурудзу. Вона закинула волосінь у воду, а я вхопився за неї пальцями ступні. Мені страшенно кортіло зловити рибу. Риба обов'язково повинна була клюнути, а мені все одно нікуди було діватися, залишалося тільки сидіти і чекати. Я виявився пристрасним рибалкою.

Моя стратегія спрацювала. Півметрова риба нарешті спокусилася на мою кукурудзу. Напевно, вона вже звикла до моєї тіні, що нависла над водою. Коли цей монстр клюнув, волосінь сильно натяглася і мало не розрізала мені ступню. Замість відпустити рибу, я вчинив дуже розумно – сів на волосінь, але риба рвонула знову, і цього разу волосінь обпекла мою дупу.

«Я зловив рибу, – вигукнув я. – Ох і боляче ж!

Але я зловив рибу!».

Батьки і кузени кинулися мені на допомогу. Риба виявилася майже з мене завдовжки. Того дня я зловив найбільшу рибу, і це вартувало того, щоб трохи постраждати. Після цього я став риболовом на все життя.

Більше я не користуюся волосінню з гачком. Я зладнав собі спеціальну вудку, і більше не страждаю від опіків і порізів. Коли риба клює, я затискаю вудку між плечем і підборіддям, утримуючи волосінь зубами і відпускаючи її у потрібну мить. Уявляєте, як вдало: я водночас і рибу ловлю, і зуби чищу!

Музичні здібності

Якщо вам здається, що риболовля для мене – досить дивне заняття, то уявіть собі, що думають люди, коли я кажу їм, що був не тільки барабанщиком у шкільному ансамблі, а ще й диригентом! І це правда! Я справді граю на музичних інструментах. Ще в дитинстві страшенно любив награвати гімни зі збірок. Щонеділі я розкладав перед собою збірки різної товщини. Хор починав співати, а я відбивав такт ступнею. У нашій родині всі любили ударні інструменти, а надто мій кузен Ян Пасула, який став першим барабанщиком у церковному ансамблі. Я маю вроджене відчуття ритму, і мої дядечки, і їхні друзі в церкві вирішили купити мені спеціальну ударну установку. Це електронне диво перетворило мене на людину-оркестр. Я почав зі звичайного барабана і бас-барабана і поступово підключив інші інструменти.

До мене приєдналися церковний піаніст, органіст і барабанщики – так я став частиною ансамблю. Я досі граю на цій установці, правда, трохи модернізований. Тепер я можу користуватися синтезатором і навіть грати на електронній гітарі. Музика – бальзам на мою душу, окраса мого життя. Слухаючи музику або граючи самотійно, я забуваю про все.

Любов до музики зміцніла у шкільних джазових ансамблях. У школі я в буквальному сенсі слова тягнув наш оркестр на власних плечах. Навряд чи можна було припустити, що така людина, як я, займеться чимось подібним. Ша-а-алено, чи не так?

Вчителька музики захворіла і не могла проводити репетиції. Тоді я зголосився бути диригентом нашого оркестру, який налічував шістдесят інструментів. Я знав усі пісні, які ми виконували. Тому став перед музикантами і почав керувати рухами плечей. Зізнаюся без удаваної скромності, що того дня ми грали просто чудово!

Шалений висновок

Більшість із нас поняття зеленого не має про те, що Бог приготував для нас цього дня, місяця, року, в житті. Але кожен із нас здатен поліпшити власне життя. То прагніть своєї мети, віддавайтеся своїй пристрасті й захопленню з Шаленим Ентузіазмом. Тільки в цьому розділі я розповів вам про свої пригоди на багажній полиці літака і стрічці транспортера в аеропорту, про заняття дайвінгом, про досвід каскадерської роботи, про свої захоплення риболовлею і музикою та про те, як я диригував оркестром. А тепер я хочу запитати вас: якщо я, така недосконала людина, зумів Шалено Повеселитися, то що тоді говорити про вас?

Живіть, щоб славити Господа. Не витрачайте намарно і грама енергії. Не забувайте про свою унікальність. Не бійтеся бути Шаленим, і ви станете Неймовіно Щасливою Людиною!

Розділ 12

Цілковито віддавайте себе людям

Коли мені було двадцять років, я вирушив у двотижнєве турне Південною Африкою. Мене запросив незнайомий чоловік. Батьки без ентузіазму поставилися до цієї ідеї, переймаючись моєю безпекою і здоров'ям. Та й витрати планувалися чималі. Можете уявити собі? Джон Пінго побачив один із перших моїх записів і вирішив, що мені необхідно виступити перед нужденними людьми в одному з найбільш бідніших регіонів світу. Через мережу церков Докса Део він організував для мене кілька виступів у церквах, школах та сиротинцях.

Джон писав, дзвонив і надсилав електронні листи. Благав мене приїхати до його країни. Він заразив мене своєю наполегливістю і ентузіазмом. Я дорослішав і часом сильно переживав через свій стан. У такі моменти мені допомагала молитва або можливість зробити щось для інших людей. Що більше я поринав у власні проблеми, то гірше почувався. Та біль минав, коли я починав думати про проблеми інших людей і про те, як зможу їм допомогти. Я розумів, що ніхто не повинен страждати на самоті.

Байдуже, що саме ви можете запропонувати людям. Просто пам'ятайте, що невеликий прояв доброти такий само кошковий, як і великий дар. Змінивши життя хоча б однієї людини, тим самим ви зробите добру справу, тому що доброта запускає ланцюгову реакцію. І ваші скромні зусилля потім винагородяться сторицею. Скільки разів вам робили добро, а потім ви, сповнені почуття подяки, робили добро комусь іще? Упевнений, що це Бог створив нас такими, щоб доброта охопила весь світ.

Я вже розповідав вам про те, як просте зауваження однокласниці вселило в мене впевненість, коли я почувався непотрібним і небажаним. Вона змусила мене замислитися над тим, а що я сам можу запропонувати, як можу надихнути людей, котрі потребують допомоги,

розповісти про Божу любов. Доброта тієї дівчини поширила ще більше добро.

Якщо ви скажете, що робили б більше, якби більше мали, я відповім: робіть те, на що спроможні вже сьогодні й щодня. Гроші – не єдине, чим ви можете поділитися. Діліться всім, що дав вам Бог. Якщо вмієте будувати і працювати руками, запропонуйте свої послуги церкві або добродійній організації. Вирушайте допомагати жертвам землетрусів або інших катастроф. Можете шити або співати, вести бухгалтерію або лагодити автомобілі – ви завжди знайдете застосування своїм талантам.

Нещодавно я отримав листа від школяра з Гонконгу. І цей лист вкотре доводить, що всі ми – багаті й бідні, молоді й літні – можемо зробити наш світ кращим.

«Я дуже щасливий, та інколи трапляються моменти, коли я почувуюся непотрібним і наляканим. Я боявся вчитися у старших класах, бо чув страшні історії про старшокласників і про те, як вони ставляться до новачків. Але першого ж дня нас зібрали у класній кімнаті й учитель сказав, що ми повинні відчувати себе не класом, а сім'єю. З часом ми багато відкрили для себе нового. Ми дізналися про події в різних країнах світу – про геноцид в Руанді й Дарфурі. На цих уроках ми відчули те, чого досі не відчували. Нам захотілося зрозуміти людей Дарфуру і допомогти їм. Хоча чотирнадцятилітні підлітки небагато можуть зробити, все ж ми зуміли показати світу, що хочемо його змінити. Ми підготували виставу, в якій показали, що відбувається в Дарфурі. Ця тема глибоко торкнулася всіх нас, і спектакль мав великий успіх. Ми зібрали багато грошей і змогли відправити нужденним жителям Дарфуру гуманітарну допомогу».

Дивовижний лист від юнака, чи не так? Бажання служити іншим – це найбільший дар Божий. Упевнений, що люди в Дарфурі, які отримали цю гуманітарну допомогу, були вдячні за будь-який подарунок, великий і малий. Неймовірна сила Господа відображена в наступному: коли ми хочемо зробити щось для інших, наше бажання таке ж важливе, як і

здібності. Коли ми працюємо на благо інших, нашими діями керує сам Бог. Щойно ви долучитеся до добрих справ, то зможете розраховувати на силу самого Бога! У Біблії мовиться: «Я все можу в Тім, Хто мене підкріплює, в Ісусі Христі».

Робіть для інших те, що хотіли б для себе. Як хоча б у малому проявлятимете співчуття щодня, невдовзі відчуєте сили і позбудетеся власного болю і розчарувань. Не чекайте зиску від власної щедрості й благодійності. Але знайте, що добрі справи винагороджуються несподівано.

Я виступаю за безкорисливу любов, тому що вона прославляє Господа і примножує Його благодать. Коли ви щось робите для інших, то благодать сходить і на вас. Якщо у вас немає друга, станьте ним самі. Якщо у вас поганий день, зробіть щось добре для іншої людини. Якщо вам боляче, полегшіть біль іншої людини.

Ви ніколи не знатимете, чим саме здатні змінити світ, якщо самі не робитимете нічого доброго. Невеличкі брижі здатні призвести до великих хвиль. Однокласниця, що побачила, як я плачу через те, що інші хлопці дражнили мене, вважала мене гарним, і тим самим не лише заспокоїла мене, а й запалила той вогонь, яким я й тепер ділюся з іншими людьми в усьому світі.

Бажання допомагати

Не переймайтеся тим, якою мірою ви можете допомагати іншим людям. Просто дійте і пам'ятайте, що невеличкі добрі справи примножуються і збільшуються. Подібно школяреві з Гонконгу, мені дуже захотілося щось зробити для Південної Африки. Що активніше запрошував мене Джон Пінго, то сильніше мені кортіло поїхати.

Я молився три тижні й зрештою відчув, що час вирушати. Я хотів поширювати слово Боже по всьому світу. Ця поїздка здавалася мені дуже вдалою можливістю розпочати міжнародну кар'єру. Я мало знав про Південну Африку і ніколи не виїжджав так далеко без батьків. У батька там були друзі. Він поговорив з ними й ентузіазму в нього не додалося. Вони розповіли йому про високий рівень злочинності, про те, що мандрівників часто грабують, а то і вбивають.

«Це не найбезпечніше місце, Ніку, – сказав батько. – Ти навіть не знаєш цього Джона Пінго. Як ти можеш йому так довіряти, щоб поїхати на край світу?». У моїх батьків майже немає сивини, що дивно, беручи до уваги мою поведінку. Як і всі батьки, вони завжди прагнуть мене захистити. З огляду на мою інвалідність, вони піклуються про мою безпеку більше за інших батьків. Але я твердо вирішив іти своїм шляхом, дотримуючись свого покликання, будувати кар'єру оратора і проповідника.

Коли я заговорив про поїздку до Південної Африки, понад усе вони переймалися моєю безпекою і фінансовою стабільністю. Я щойно придбав власний будинок. Їм здавалося, що я повинен виплачувати борги, а не мотатися світом із лекціями. Вони ще більше занепокоїлися, коли я повідомив, що, по-перше, в Південній Африці я маю намір пожертвувати двадцять тисяч доларів зі своїх заощаджень на сирітські притулки, і, по-друге, збираюся взяти з собою молодшого брата.

Згадуючи це і подивившись на все очима батьків, я розумію, як вони переживали. Та мене не переконати в іншому. У Біблії говориться: «А хто має достаток на світі й бачить брата свого в недостаті, та й серце своє

зачиняє, – як Божя любов пробуває в такому?». Я хотів діяти по вірі своїй і служити іншим людям. Хоч я й інвалід, але віра надала мені сил. Я відчув, що настав час виконати своє призначення.

Мені досі доводиться запевняти батьків у тому, що зі мною все буде в гаразд. Ба й брат спершу відмовлявся зі мною їхати. Історії про злочинність налякали навіть його. Крім того, йому не хотілося бути розтерзаним левами. Я продовжував його вмовляти, переконував у тому, що леви в Африці зовсім не розгулюють вулицями. Я вже вмовив двох кузенів поїхати зі мною, але одному довелося відмовитися. Зрештою, Аарон вирішив поїхати і допомогти мені. Ми з батьками помолились разом, і вони все-таки благословили мене, хоч страшенно переживали, але вірили в те, що Господь нас не залишить.

Служіння світові

Ми прибули до Південної Африки після тривалого перельоту. Наш господар зустрічав нас в аеропорту. Я чомусь уявляв Джона Пінго дорослим чоловіком – не таким, звичайно, як мої батьки, але вже добре за тридцять.

Йому було всього дев'ятнадцять років! Він на рік молодший за мене!

«Можливо, то і справді була не найкраща ідея», – подумав я, коли ми зустрілися. На щастя, Джон виявився дуже зрілим і енергійним чоловіком. Він відкрив мені очі на жахливу бідність і злидні, які панували в його країні. Розповів про те, що моя історія надихнула його, але я відчув, що його власна історія значно цікавіша. Його віра вразила мене у самотнє серце.

Джон виріс на фермі у Помаранчевій республіці. У школі зв'язався з поганою компанією, та потім став справжнім християнином. Тепер він власник невеликої транспортної компанії і вдячний Господу за те, що Він допоміг йому змінити своє життя і благословив його.

Джон настільки хотів, щоб я поширював слово віри і натхнення у його країні, що навіть продав власну автівку. Так йому вдалося назбирати грошей для поїздки по церквах, школах, сиротинцях і тюрмах. Він позичив у своєї тітки синій пікап і возив мене по різних містах. Я виступав у Кейптауні, Преторії, Йоганнесбурзі та безлічі дрібних містечок.

Розклад був дуже напружений. Нам вдавалося поспати не більше чотирьох-п'яти годин на добу. Зате я познайомився з великою кількістю людей, побачив нові місця. Ця поїздка назавжди змінила моє життя, допомогла зрозуміти те, чим я вирішив займатися в житті: нести слово сміливості й віри по всій землі.

Ми з Аароном вирости в Австралії, якийсь час провели в Каліфорнії. Під час цієї поїздки ми зрозуміли, що поняття не маємо про світ. Воно прийшло до нас, коли ми виїхали за межі летовища і поїхали Йоганнесбургом. Аарон визирнув з вікна на перехресті й побачив

страшний напис: «Тут б'ють і грабують!». Він звернувся до нашого водія: «Джоне, а що означає цей напис?». «Це означає, що тут можуть розбити вікно машини, схопити ваші речі й утекти», – спокійно пояснив Джон.

Ми позамикалися і стали озиратися. І побачили будинки, оточені високими бетонними мурами з колючим дротом вгорі. Дехто з тих, з ким ми зустрілися в перші дні перебування в Південній Африці, розповіли нам про те, що їх недавно пограбували і побили. Та загалом з'ясувалося, що Південна Африка не страшніша за будь-який інший регіон, де існують проблеми бідності й насильства.

Нам з Аароном сподобалося в Південній Африці. Ми полюбили цей народ. Попри всі проблеми південноафриканці – чудові люди, сповнені надії і радості. Ніколи досі ми не бачили таких злиднів і розпачу, та водночас нам не доводилося спостерігати такої безмежної радості й віри, як у цій країні.

Сиротинці гнітили й водночас надихали. Ми відвідали один притулок, де жили покинуті діти, яких знайшли у сміттєвих баках і на лавках у парку. Серед них було багато хворих і виснажених. Вони так радісно нас зустріли, що наступного дня ми повернулися з піцою, газованою водою, іграшками, футбольними м'ячами та іншими подарунками. Діти були в захваті.

Але ми бачили дітей з відкритими гнійними ранами, дітей та дорослих, що помирали від СНІДу, сім'ї, в яких не було й крихти їжі та краплі чистої питної води. Це було справжнім шоком – бачити смерть і страждання і знати, що молитва – єдине, чим можна зарадити. Я ще ніколи не бачив такої бідності й страждань. Це було значно гірше, ніж усе те, що пережив я. Моє життя порівняно з цими стражданнями видавалося справжнім раєм. Мене роздирали суперечливі почуття: співчуття змушувало негайно діяти і рятувати, кого тільки вдасться, та водночас я відчував жахливий гнів через існування таких страждань і неможливість їх полегшити.

У дитинстві батько часто розповідав нам про життя в Сербії, коли на вечерю він мав лише окраєць хліба і трохи води з цукром. Його батько, мій дід, був перукарем і працював у державному салоні. Та коли він відмовився вступити до комуністичної партії, йому довелося звільнитися.

Відкрити власний салон було складно через тиск з боку комуністів. Родині доводилося щороку переїжджати. Дідова віра не дозволяла йому брати в руки зброю, тому він усіма силами намагався уникнути призову. Коли в нього виявили сухоти, він більше не зміг працювати. І тоді хворим чоловіком і шістьма дітьми стала опікуватися бабуся. Вона вміла добре шити і на ці гроші утримувала всю родину.

Коли в Південній Африці я на власні очі побачив бідність і голод, батькові розповіді про страждання сім'ї набули для мене нового сенсу. Я дивився в очі помираючих матерів і чув плач їхніх голодних дітей. Ми відвідували нетрі, де люди жили в крихітних контейнерах, утеплених самими лише газетами. У таких місцях не було навіть питної води. У в'язниці я розмовляв з ув'язненими. Ми дізналися, що багато ув'язнених чекають на суд. Єдиним злочином багатьох із них був борг перед людьми, наділеними владою. Одного з ув'язнених засудили на десять років тюрми за те, що він не повернув двісті доларів. Того дня в'язні співали для нас, і їхні голоси похмуру в'язницю сповнили неймовірною радістю.

Змініть цей світ

До Південної Африки я приїхав впевнений у власних силах. Мені здавалося, що я зможу змінити цю величезну країну. Та сталося навпаки: Південна Африка змінила мене.

Коли виходиш за межі зони комфорту, забуваєш про власні проблеми, щоб служити іншим людям, то змінюєшся сам. Тебе наповнює смиренність, надія. Найсильніше відчуття – належність до великої справи. Ти розумієш, що маєш стосунок до поліпшення цього світу. Все, що ти робиш для інших людей, наповнює твоє життя сенсом.

Провівши кілька днів у Південній Африці, я почав розуміти, чому Джон Пінго вирішив допомогти мені донести слово віри і надії до народу його країни. Він бачив значно більше за мене. Я був справжнім егоцентриком і егоїстом. Мені здавалося, що ніхто не страждає дужче за мене.

Після цієї поїздки я вже інакше ставився до продуктових крамниць. Наповнення продуктами навіть у невеликих наших крамницях немислиме для сиріт і мешканців африканських нетрів. Я весь час згадую про цю поїздку, коли перебуваю в кімнаті з кондиціонером або вживаю прохолодний напій. Ці дрібні елементи комфорту годі навіть уявити в Південній Африці.

Сьогодні Аарон викладає математику і фізику в австралійській школі. Він теж не забув нашої поїздки. Багато що нас засмутило, але багато і здивувало. Ми вважаємо, що це була найкраща поїздка в нашому житті. Після неї ми замислилися про те, *чим ми можемо полегшити страждання інших людей? Який внесок можемо зробити? Чи можна жити колишнім життям, знаючи, як страждають інші люди?*

Щоб знайти тих, хто в скруті, не треба їхати так далеко. Поїздка до Південної Африки змусила нас уважніше ставитися до тих, хто живе поруч, у нашій країні. Вам не потрібно довго шукати, чому присвятити свій час, свої таланти і свої гроші. Зверніться до місцевої церкви, шпиталю, будинку для людей похилого віку, організації Червоного

Хреста, Армії Спасіння, притулку для безхатченків, благодійної кухні. Діліться, чим маєте: грошима, часом, силами, дружніми зв'язками.

Під час першої поїздки я сповнився усвідомленням власної місії. У Південній Африці я залишив більшу частину своїх заощаджень, пожертвувавши двадцять тисяч доларів на сирітські притулки. В Африці ми зуміли зібрати ще двадцять тисяч і їх також пожертвували. Ми купували подарунки для сиріт, їжу, книжки, ковдри, постільну білизну. А для притулків – телевізори і DVD-програвачі. Ми пожертвували гроші доброчинним організаціям.

Двадцять тисяч доларів – це серйозна для мене сума. Та озираючись назад, я розумію, що потрібно було пожертвувати більше. Можливість полегшити життя бодай кількох людей зробила моє життя осмисленим і щасливим. Мама не зраділа, коли після повернення з Південної Африки виявилось, що на моєму рахунку нічого немає. Але вона зрозуміла, що подорож вельми збагатила мою душу.

Чудо дії

Однією із найбільш емоційних і незабутніх подій під час тієї поїздки став виступ у церкві. Сотні хворих, скалічених і помираючих зібралися, щоб побачити диво зцілення. Зазвичай я жартую з того, що не маю рук і ніг. Це допомагає слухачам розслабитися. У тій церкві ніхто не засміявся! Людям потрібно було зцілення. Вони ждали дива.

Щовечора вони прибували до церкви на милицях, в інвалідних візках. Прибували з надією. Двоє хворих на СНІД взагалі ночували в церкві. Інші по чотири-п'ять годин добиралися. Ми з братом розмовляли з чоловіком, в якого нога опухла так, що була вдвічі більша за другу. У нього зовсім не було сил, і все ж він прийшов, щоб зцілитися. А біля стіни церкви валялися милиці й стояли інвалідні візки зцілених.

Кожен прагне володіти даром зцілювати страждених. Я вніс свою лепту, молячись про дарування мені рук і ніг. Але моє прохання так і залишилося без відповіді. І більшість тих, із ким ми зустрілися в південноафриканській церкві, так і не отримали дива. Але це не означає, що чудес не буває. Моє життя теж можна вважати дивом. Хіба це не диво, що австралійський християнин сербського походження без рук і без ніг виступав перед лідерами таких держав, як Коста-Рика, Колумбія, Єгипет і Китай. Я зустрічався з Шенудою III, главою коптської церкви, і з великим імамом шейхом Мохаммедом Саєдом Тантаві, не кажучи вже про глав церкви Святих Останніх Днів. Моє життя – прямий доказ того, що для людини немає нічого неможливого, крім того, що вона сама вважає за неможливе!

Життя без обмежень – це усвідомлення того, що тобі завжди є чим поділитися і полегшити тягар інших людей. Навіть найдрібніші добрі справи і кілька доларів можуть зробити справжнє диво. Після жахливого землетрусу на Гаїті американська організація Червоного Хреста відразу ж почала кампанію допомоги постраждалим. Варто було лишень надіслати на мобільний телефон повідомлення з текстом «ГАЇТІ» на

виділений номер, і десять доларів з вашого рахунку надходили на рахунок добродчинної організації.

Десять доларів – невелика сума. Щоб надіслати текстове повідомлення, не треба докладати великих зусиль. Це і є маленька добра справа. І якщо ви брали участь у кампанії, то своїм скромним вчинком змінили світ. В організації Червоного Хреста мені повідомили, що десять доларів для жертв землетрусу на Гаїті пожертвували три мільйони осіб. Таким чином, Червоний Хрест зібрав понад тридцять два мільйони доларів для допомоги в подоланні наслідків землетрусу!

Ваша улюблена справа може допомогти іншим людям

Сьогодні моя добродіинна організація «Життя без кінцівок» здійснює понад десять різних програм. Ми підтримуємо спеціальний фонд апостольської церкви, який відряджає місіонерів у різні куточки світу. Фонд утримує сиротинці та церкви, допомагає бомбейському фонду, про який я розповідав. Ми співпрацюємо з фондом «Джоні та друзі», який постачає бідним людям з особливими потребами спеціальні візки.

Ви можете займатися улюбленою справою і водночас допомагати іншим людям. Ви граєте в теніс? Їздите на велосипеді? Любите танцювати? Перетворіть улюблене заняття на благодійність: організуйте тенісний турнір на користь добродіинного фонду, влаштуйте велосипедний або танцювальний марафон, а зібрані кошти перерахуйте для тих, хто цього потребує.

Гіларі Лістер любить вітрильний спорт. У тридцять сім років вона вирішила самотужки за сорок днів обійти на парусній яхті навколо Британії. Весь цей час вона збирала кошти для свого благодійного фонду «Мрія Гіларі», який займається навчанням інвалідів вітрильного спорту. Гіларі вважає, що вітрильний спорт додає впевненості у власних силах навіть в тим, хто не має багато сил.

Віра Гіларі в цілющу силу вітрильного спорту ґрунтується на особистому досвіді. З п'ятнадцяти років через прогресуюче неврологічне захворювання в неї не функціонують руки й ноги. Незважаючи на параліч, вона отримала вчений ступінь в Оксфорді. Сьогодні вона виходить в море на спеціально обладнаній яхті, яка управляється трьома канатами. Один канат управляє кермом, два – вітрилом. Гіларі Лістер – перша з-поміж паралітиків самостійно обійшла навколо Британії під вітрилом.

Допомагайте конкретним людям

Через два роки після дивовижної поїздки до Південної Африки мене запросили до Індонезії. Запрошення електронною поштою надіслав місцевий житель Перта, китаєць за походженням, пастор декількох індонезійських церков в Австралії.

Отримавши цей лист, я подзвонив йому, і ми кілька годин обговорювали його пропозицію. Він сказав, що я добре відомий в Індонезії завдяки дискам і записам, розміщеним в Інтернеті. Він запропонував організувати лекційний тур, під час якого я зміг би звернутися до десятків тисяч людей. Ми з батьками помолились, і вони мене благословили.

Мені не набридає бувати в нових куточках світу і зустрічатися з новими людьми. Я люблю знайомитися з новими культурами і новою кулінарією. Програма поїздки в Індонезію була дуже напруженою. Я боявся, що не справлюсь із таким розкладом, до того ж помічник, якого виділяли для мене організатори, не володів англійською. Мовний бар'єр став серйозною проблемою, коли у мене стався розлад шлунку. Помічник не розумів мене, а в мене не було рук, щоб жестами пояснити, що мені потрібно в такій делікатній ситуації.

Організатори туру влаштували чудовий бенкет на честь дня мого народження, але шлунок не дозволив мені вповні насолодитися святом. У мене так болів живіт, що я навіть став молитися. Під час молитви я побачив Ісуса на хресті, і мій біль відступив. Я подякував Господові й пішов на бенкет. Наступного дня я звернувся до лікаря, мій стан значно поліпшився, тож до Австралії я повернувся при доброму здоров'ї.

Через кілька років той самий чоловік знову запропонував мені приїхати до Індонезії. І я вже відправився з власним помічником та заздалегідь запасся бутильованою водою. Індонезійський бізнесмен Па Чокро організував для мене виступи на стадіонах у п'яти містах. Мене почули сорок тисяч осіб. Крім того, ці програми демонстрували по телебаченню.

Якось у неділю після трьох виступів у церкві ми влаштували невеличку перерву. Увечері мені треба було виступити ще тричі. Я дуже втомився і хотів їсти. Біля церкви розташовувався китайський ресторан, куди ми і вирушили в супроводі спонсорів і місцевих жителів.

Ресторан виявився дуже скромним – бетонна долівка, дерев'яні столи і стільці. Ми сіли. До нас підійшла молода жінка. Вона плакала і щось говорила місцевою мовою і зверталася до мене. Я відчув глибоке співчуття, але не розумів, про що вона говорить, хоча бачив її жести і відчував, що маю її обняти.

Слова цієї жінки розчулили наших супутників. Вони пояснили, що ця жінка, Естер, виросла в нетрях із картонних коробок. Разом з матір'ю і двома братами вони жили на краю величезного звалища, де щодня добували їжу. На звалищі вони збирали пластик і продавали його на переробну фабрику. Естер була віруючою жінкою, та коли їх покинув батько, зневірилася і почала думати про самогубство. Їй здавалося, що таке життя нікому не потрібне.

Батьків учинок остаточно підірвав віру Естер. Вона сказала Богу, що більше не може ходити до церкви. І того ж дня пастор показав прихожанам мій диск. Це була піратська копія – в Індонезії таких дисків було випущено і продано сто п'ятдесят тисяч. Коли мені повідомили про ці піратські диски, я відповів: «Не переймайтеся цим, краще дякуйте Богові». Якогога більше людей повинні почути мої виступи. Це набагато важливіше за гроші. Бог працює навіть на чорному ринку, і Естер живий доказ тому.

Через перекладача Естер пояснила мені, що мій диск вивів її зі стану відчаю. Вона знайшла сенс життя і надію. Відчула, що «коли вже Нік вірить Богу, то і я можу». Молилася, щоб знайти роботу. Шість місяців постилась. Вона знайшла роботу в тому самому китайському ресторані, де ми з нею і зустрілися!

Вислухавши її історію, я міцно обійняв Естер і запитав, які в неї плани. Вона вирішила стати проповідником і працювати з дітьми, навіть якщо це не приносить досить грошей, а працювати доведеться по чотирнадцять годин на добу. Вона хотіла вступити до релігійного

коледжу, але не була впевнена, що це їй вдасться. Вона жила в ресторані і спала на голій долівці, бо не мала коштів платити за квартиру.

Від цих слів я мало не впав зі стільця. Мені вже не хотілося їсти в цьому ресторані. Я не міг уявити, що бідолашній жінці доводилося спати просто на долівці. Я порадив їй знайти інше житло і все-таки стати проповідником.

Серед нас був пастор. Коли Естер взялася до роботи, він пояснив мені, що навчання в коледжі коштує дуже дорого. Вступних іспитів потрібно чекати цілий рік, а приймають лише кілька людей.

Мені принесли повну тарілку їжі, але я вже втратив апетит. Я продовжував думати про жінку, якій доводилося спати на долівці. Мої супутники читали молитву подяки за трапезу, я ж молився за Естер. І відповідь на мої молитви прийшла негайно. Пастор, який сидів поруч зі мною, сказав, що його церква може забезпечити Естер житлом, якщо я внесу заставу. Я запитав, чи зможе Естер оплачувати житло, і пастор запевнив мене в тому, що це їй цілком під силу. Я відразу ж погодився. Мені страшенно хотілося відразу ж про все розповісти Естер, та внести плату за її житло погодився один із присутніх бізнесменів.

Я сказав, що хочу також внести свою частку, але вдячний йому за пропозицію. Аж раптом заговорив інший бізнесмен. «Я – президент місцевого коледжу, – сказав він. – Я дозволю Естер здати вступний іспит на цьому тижні. Якщо вона пройде випробування, я постараюся забезпечити її стипендією».

І тут мені відкрився план Господа. Естер блискуче здала іспит. У листопаді 2008 року вона закінчила коледж. Сьогодні вона – проповідник в одній з найбільших церков Індонезії. У своїй парафії вона збирається відкрити сирітський притулок.

Я постійно говорив вам про сенс життя. Історія Естер – доказ моїх слів. У цієї жінки не було нічого, крім мети і віри в Бога. Мета і віра створили унікальне магнітне поле, яке притягнуло мене і моїх супутників. І її мрія здійснилася.

Мета і віра

Мене вразила історія Естер, її цілеспрямованість, безмежна надія на краще життя, віра в Господа, любов до себе, позитивне ставлення до життя, безстрашність і наполегливість, готовність до ризику і здатність думати про інших людей.

Історія Естер і досі дивує та надихає мене. Сподіваюся, ви відчули те саме. Я написав цю книжку, щоб запалити у вас вогонь віри і надії, і щоб ви зажили життям без обмежень. Можливо, ваше життя буде непростим. У вас можуть бути проблеми зі здоров'ям, з грошима, з особистими стосунками. Але якщо ви бачите сенс життя, вірите в майбутнє і не здаєтеся, вам вдасться подолати будь-які перешкоди.

Естер зробила це. Ви теж можете це зробити. У дитинстві відсутність рук і ніг здавалася мені непереборною перешкодою. Але моя інвалідність обернулася благодаттю, тому що завдяки їй я відкрив для себе шлях Господа.

Так, у вашому житті може бути багато випробувань, але ви повинні знати, що Господь сильний завжди, незважаючи на вашу слабкість. Я інвалід, та він зробив із мене цілеспрямовану і корисну для суспільства людину. Він дозволив мені поділитися своєю історією і своєю вірою з іншими людьми, щоб вони змогли подолати власні проблеми.

Я зрозумів, що мета мого життя – свою боротьбу обернути на урок життя і віри. Я розповідаю про себе, щоб прославити Господа і надихнути інших людей. Господь благословив мене так само, як і всіх вас. Діліться своєю благодаттю. Знайте, що будь-який ваш внесок збільшиться стократ. Господь завжди думає про тих, хто любить Його. Він любить вас, і я теж люблю вас.

Християни часто говорять, що на цій землі вони – «руки і ноги Христові». Якби я сприйняв цей вислів буквально, то відчув би себе зайвим у цій справі. Але я сприймаю цю фразу в духовному сенсі. Я служу Господові, власним прикладом впливаючи на тисячі життів. Моя мета – розповісти про любов Господа до всіх нас. Він дав нам життя, щоб

Його дарами ми могли ділитися одне з одним. Це сповнює мене радістю, і ви теж радійте цьому. Сподіваюся, ті історії, які я розповів у цій книзі, допомогли вам. Сподіваюся, ви знайшли сенс життя, сповнилися надією, вірою і любов'ю до себе. Сподіваюся, ви стали безстрашними, готовими до змін і ризику, позитивно налаштованими і ви готові допомагати людям.

Пишіть мені, розповідайте власні історії, діліться думками про цю книжку на сайтах [http:// nickvujicic.com](http://nickvujicic.com), <http://www.lifewithoutlimbs.org> і <http://attitudesaltitude.com>

Пам'ятайте: Бог має велику мету для вас! Тож живіть життям без обмежень!

*З любов'ю і вірою,
Нік*

Подяка

БОГ: Отець, Син і Святий Дух.

Я безмежно вдячний тим, хто став для мене надією і опорою в цьому житті. Мамо і тату, я вас так люблю! Дякую вам за все! Дякую моєму братові, який став для мене найкращим другом і опорою. Дякую тобі, Аароне! Дякую тобі, сестро моя Мішель! Ти надихнула мене, зробила мене цілісною людиною, котра у всьому прагне досконалості. Дякую, Мішель!

Дякую моїм дідусяві та бабусі, Володимире і Наді Вуйчичам! Спочивайте з миром! Ви навчили мене вірі й дисципліні. Дякую бабуні, з якою я сподіваюся зустрітися на небесах, Аніці Радоевич! Дякую дідуневі Драголюбові Радоевичу, якому виповнилося вже 93 роки, і його дружині Ані! Ви навчили мене ніколи нічого не додавати і не викидати з Євангелія!

Із безмежною любов'ю і вдячністю думаю про своїх дядечків і тітоньок, численних кузенів та інших родичів. Ця книжка присвячується світлій пам'яті Боско Зуніча, Роя Зуніча, Мартіна Поляка, Джошуа Вуйчича, Стіва Ненадова і Барні Ненадова.

Я хочу подякувати раді директорів американського фонду «Життя без кінцівок»: Батові Вуйчичу, Девідові Прайсу, Денієлові Маркхемі, Донові Макмастеру та їхнім дружинам і дітям. Я хочу висловити свою вдячність раді директорів гонконгського відділення нашого фонду: Ігнатіусові Хо, Джорджу Міксе та їхнім сім'ям. Наша робота була б неможлива без волонтерської допомоги міжнародних координаторів. Особливу подяку хочу висловити служителям апостольської християнської церкви, а також співробітникам фонду «Джоні та друзі», які завжди допомагали нашій роботі й мені особисто. Дякую співробітникам усіх благодійних фондів,

моїм наставникам і вчителям, які ніколи не втрачали віри в мене.

Я безмежно вдячний своїм літературним агентам за їхнє терпіння і віру в мої сили. Дякую Яну Міллеру і Нене Мадонії з агентства «Дюпре, Міллер енд Асошіейтс», а також всім їхнім помічникам. Дякую журналістові Весу Сміту, який виконав величезну роботу, допоміг мені зібрати весь матеріал і обробити його в перервах між численними виступами. Дякую всім співробітникам видавництва «Краун Паблішинг Груп». Особливо я хотів би подякувати Майклові Палгону, Трейс Мерфі й Карін Шульце.

І, нарешті, я хочу подякувати всім моїм друзям, які любили, підтримували і молилися за мене. Дякую всім вам, хто тримає в руках мою книжку. Я сподіваюся, що ви підтримаєте мене і поширите це послання надії серед своїх рідних і друзів. Дякую вам величезне!

Використані джерела

ЗАЙМІТЬСЯ ДОБРОЧИННІСТЮ

Проявіть таку ж винахідливість, що й Гіларі Лістер. Невпинно шукайте способи підтримувати і допомагати іншим людям. Останнім часом у доброчинності поширилася політика мікродій. Завдяки невеликим пожертвуванням вдається збирати мільйони і мільйони доларів. Якщо у вас є мобільний телефон і кілька хвилин вільного часу, ви можете стати мікроволонтером і допомогти людям, котрі насправді потребують допомоги.

Соціальне підприємство «Екстраордінерз» допомагає тим, хто хоче робити добро за допомогою смартфонів та Інтернету. Ідея полягає в тому, що більшість людей не можуть присвятити весь свій час добрим справам, але можуть допомагати в дорозі, в черзі або під час обідньої перерви. Сайт підприємства – <http://www.beextra.org> – і спеціальний додаток для смартфона об'єднує таких людей, щоб вони могли творити добро в міру власних сил.

Цій організації ви можете допомогти найбільш незвичайними способами: завдяки можливостям Інтернет-сайту начитати кілька сторінок для аудіокниг, що їх поширюють серед інвалідів, перекласти сайт доброчинної організації іноземними мовами, знайти доброчинні фонди у своєму місті. Навіть повідомити про окільцьованих птахів орнітологічної лабораторії, допомогти Смітсонівському інституту, позначити на мапі цікаві й безпечні місця для дитячих ігор.

Компанія заробляє гроші, отримуючи платню за роботу, виконану мікроволонтерами. Рух застосовує досягнення сучасної технології, і малі справи перетворюються на великі. Це передова доброчинність з використанням Інтернету і соціальних мереж робить нашу планету кращою. Ось лише кілька Інтернет-сайтів, де ви можете зайнятися доброчинною діяльністю.

CAUSECAST.COM

Підприємець і мультимільйонер Раян Скотт організував цей сайт для того, щоб допомагати доброчинним організаціям скорочувати банківські витрати і всі зібрані гроші спрямовувати на добрі справи. Компанія Скотта застосовує новаторські методи: допомагає жертводавцям робити внески за допомогою мобільних телефонів і спеціальної платіжної системи. Цей сайт є ланкою, що сполучає доброчинні організації та компанії, зацікавлені у благодійній діяльності. Обіг компанії – півтора мільярда доларів. З нею співпрацюють великі фірми, які хочуть, щоб їхні бренди асоціювалися з добрими справами.

DONORSCHOOSE.ORG

Цей освітній сайт присвячений «громадянській доброчинності». На сайт надходять прохання про допомогу від шкільних вчителів США, які збирають усе – від олівців для учнів з малозабезпечених сімей до обладнання для хімічних лабораторій, музичних інструментів і книжок. Зазирнувши на цей сайт, ви виберете те, чим можете допомогти, і пожертвувати будь-яку суму. Потім організація закуповує все необхідне і передає школам. Ви отримаєте фотографії свого подарунку, лист подяки від вчителя і звіт про витрачені ваші кошти.

AMAZEE.COM

Ця соціальна мережа орієнтована виключно на благодійність. Тут люди можуть поділитися своїми ідеями, знайти однодумців і зібрати гроші для доброчинної діяльності. Компанія вже побудувала освітній центр для бідних на Шрі-Ланці, а також забезпечила питною водою ціле село в Південній Африці.

GLOBALGIVING.COM

Завдання цієї компанії – допомогти жертводавцям зайнятися активною доброчинністю. Тут ви знайдете інформацію про сімсот доброчинних проектів у всьому світі. «Ми займаємося всім – від будівництва сиротинців і шкіл до допомоги жертвам природних катаклізмів. Ми об'єднуємо тих, у кого є цікаві доброчинні ідеї, з тими, хто готовий допомогти матеріально. Завдяки цьому в світі здійснюються найрізноманітніші благодійні проекти», – йдеться на сайті.

Люди розповідають про свої проекти. Ті ж, хто готовий зробити пожертвування, можуть вибрати найбільш цікавий і привабливий для себе проект. Організація гарантує, що 85 % кожного пожертвування впродовж двох місяців дійдуть до «споживача» і негайно підуть на справу.

KIVA.ORG

Цей сайт об'єднує нужденних із тими, хто готовий дати їм кошти, позиціонує себе як «перший у світі сайт особистих мікропозик». Ви можете вивчити історії підприємців, які потребують допомоги, а потім упродовж півроку або року зробити невеликі пожертвування на їхню користь. Через електронну пошту, оновлення сайту і систему звітів ви зможете стежити за роботою того, кому вирішили допомогти.

Кілька доларів можуть змінити життя людини, якщо допомогти їй захочуть мільйони. На сайті повідомляється, що більше півмільйона людей у 184 країнах отримали понад 80 мільйонів доларів. Сайт використовує систему PayPal і кредитні картки та приймає пожертвування від двадцяти п'яти доларів і більше.

KINDED.COM

Винахідливі благодійники активно використовують Інтернет і досягнення сучасної технології. До числа таких благодійників належить Деніел Любецький, засновник харчової компанії Peace/Works, яка «працює не тільки заради прибутку». Його компанія розташовується в Австралії і виробляє екологічно чисті батончики з фруктів і горіхів.

Любецький створив спеціальний рух, що об'єднує тих, хто хоче дивувати інших власною добротою. І в цьому їм допомагає спеціальний Інтернет-сайт. Ви можете зайти на цей сайт, роздрукувати власну картку, а потім, коли зробите щось добре для іншої людини, передати їй цю картку, щоб своєю чергою, вона могла передати її тому, кому допоможе. Ці картки закодовані, тому їх шлях можна відстежити по Інтернету. Кожна людина має змогу відстежити свої дії.

IFWERANTHEWORLD.COM

Допомагати людям можна по-різному. Новий Інтернет-проект об'єднує людей, організації і корпорації, готові до благодійності, але які діють невеличкими кроками. Зайдіть на сайті й напишіть продовження фрази: «Коли б я оббіг увесь світ, то я б...». Оператор сайту з'єднає вас із тими, хто готовий реалізувати вашу ідею або допоможе вам в її реалізації матеріально.

НІКОЛИ НЕ ЗДАВАЙТЕСЯ

У нашому фонді «Життя без кінцівок» ми використовуємо аналогічний підхід. Створюємо щось на зразок Інтернет-притулку, консультаційного центру для молоді. На нашому сайті люди можуть розповісти свої історії – сумні й радісні, а потім допомогти одне одному покращити своє життя емоційно і духовно.

Думка про це спала мені кілька років тому, коли я познайомився з сімнадцятирічною дівчиною, яку зґвалтували. Вона сказала мені, що їй не

було з ким поговорити, але Бог зцілив її серце завдяки молитві. А потім вона написала пісню про зцілення, сподіваючись допомогти іншим. «Через те, що мені довелося пережити, я хочу і можу допомагати тим, хто вже збирається здатися. Можливо, я зможу врятувати чиюсь душу», – сказала мені ця дівчина.

Її історія надихнула мене на створення такого сайту, де люди, які шукають зцілення і натхнення, зможуть дізнатися про неї і почути її пісню. Я не можу уявити той фізичний і емоційний біль, що його вона перенесла. Я не міг бути поруч із нею, коли вона потребувала допомоги, тому що не знав її. Але я можу допомогти їй і багатьом іншим розповісти свої історії і допомогти одне одному. Цей сайт називається Never Chained.

Я розбив цей сайт на два розділи. У першому гості можуть поділитися власними історіями, в другому ми з'єднуємо їх із тими, хто готовий допомогти або втішити. Я вважаю цей сайт соціальною мережею, де нужденні можуть зв'язатися з тими, хто хоче робити добрі справи. Наша мета скромна: ми хочемо змінити світ однієї людини. Ми все ще працюємо над сайтом. Нам хочеться привернути до благодійної діяльності підлітків. Інформацію ви знайдете на сайті LifeWithoutLimbs.com Причому мова не йде тільки про цей проект, а й про наші поїздки і про те, як змінилося життя багатьох людей.

Доктор Стюарт Браун – www.nifplay.org Реджі Даббс – www.reggiedabbsonline.com Бетані Гемілтон – www.bethanyhamilton.com Гейб Мерфітт – www.gabeshope.org

Фонд апостольської християнської церкви Віка та Елсі Шлаттерів – www.acsm.org

Гленніс Сайверсон – www.glennisphotos.com Джоні Еріксон Тада – www.joniandfriends.org Філ Тот – www.PhilToth.com